

MASARYKOVA UNIVERZITA
PEDAGOGICKÁ FAKULTA
Katedra výtvarné výchovy

Nežádoucí žádoucí

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

BRNO 2013

Vedoucí práce: **Mgr. Petr Kamenický**

Vypracovala: **Barbora Jeřábková**

Bibliografický záznam

JEŘÁBKOVÁ, Barbora, *Nežádoucí žádoucí*. Brno: Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta, Katedra výtvarné výchovy, 2013. Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Petr Kamenický

Foto: Aleš Ležatka, 2013 – s. 16. - 17.

Lékařská dokumentace, 2012 – s. 27

Všechny ostatní fotografie z archivu autorky BP, 2011 - 2013

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem závěrečnou bakalářskou práci vypracovala samostatně, s využitím pouze citovaných literárních pramenů, dalších informací a zdrojů v souladu s Disciplinárním řádem pro studenty Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity a se zákonem č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Souhlasím, aby práce byla uložena na Masarykově univerzitě v knihovně Pedagogické fakulty a zpřístupněna ke studijním účelům.

Hlavní část bakalářské práce je praktický umělecký výkon – cyklus obrazů a videoart. Předložený text má 50 normostran a má charakter doprovodné zprávy k praktické bakalářské práci Nežádoucí žádoucí. Ta se skládá z cyklu 12 maleb a videoartu.

V Brně dne 18. 4. 2013

Barbora Jeřábková

Anotace

V své práci se zabývám skvrnou jakožto vizuálně zajímavým objektem, ale také samotným pojmem „skvrna“. Dokumentuji zde především své hledání - formy, barvy, tvaru, struktury ve skvrnách či nečistotě, kterou lze najít na různých místech, a snahu o jejich transformaci z něčeho, co je nežádoucí, v něco, co má estetickou hodnotu. Tyto skvrny byly zdrojem inspirace pro techniku maleb, které jsou hlavní částí této práce. Její součástí je i videoart, který vychází z pozorování okamžiků v rychle se měnících strukturách, kterému jsem se také v rámci práce věnovala. Můj způsob tvorby, i její myšlenkové pozadí, je blízké tašismu. Své uvažování nad skvrnami bych ráda užila i v pedagogické praxi, proto jsem zkusila pracovat s dětmi. Celá má práce se věnuje vlastní tvorbě a v jejím průběhu se konfrontuji se zdroji. Není odborným textem, nýbrž popisem mé tvorby a inspiračních pramenů.

Klíčová slova

skvrna, nečistota, hledání, tašismus, expresionismus, struktura, dětská malba, experiment, pozorování, okamžik, dripping, dip painting, haptická malba, videoart

Annotation

In my thesis I deal with the stain as a visually interesting object, but also with the term “stain” itself. I illustrate primarily my seeking – of the form, color, shape, structure in the stains or dirt, which can be found in all places, and my effort to transform them from something that is undesirable into something with aesthetic value. Such stains represented the source of inspiration for the technique of my paintings, which compose the main part of this work. The thesis also comprises a videoart resulting from the observation of quickly changing structures, which I also occupied myself with in this work. My creative method, including its intellectual background, is close to Tachisme. I would like to use my contemplation about stains in my teaching practice, which is why I tried working with children. The entire thesis, in the process of which I confront myself with the sources, is dedicated to my own creation. It is not meant to be a scientific text but a mere description of my production and sources of inspiration.

Keywords

stain, dirt, seeking, tachism, expressionism, structure, children painting, experiment, observation, moment, action, dripping, dip painting, haptic painting, video art

Poděkování

Mé poděkování patří především Mgr. Petru Kamenickému za dlouhodobou motivaci a povzbuzování, za praktické připomínky, konstruktivní kritiku a za to, že (aspoň v mém případě) má prostě vždycky pravdu. Dále děkuji Mgr. Táně Šedové za čas, který mi věnovala, její velikou ochotu a hodnotné rady. Děkuji také křesťanské základní škole Jana Husa v Brně, že mi umožnila práci s dětmi a malé Kristýnce a její mamince za její dovolení s jejím dítětem pracovat i přesto, že bylo pak celé od barev a za její neotřelé pohledy na mé malby. Dále děkuji akad. mal. Jitce Jelínkové za uměleckou podporu již od studia na střední škole a za uklidnění, které mi dala v začátcích psaní bakalářské práce. Velké poděkování patří také mému tatínkovi, který mi také poskytl mnoho připomínek, cenných názorů a rad při psaní této práce, ale i celé mé rodině za podporu a trpělivost.

Obsah

Úvod	8	5. Hledání	32
1. Jak chápou umění	9	5.1 Učebna č. 13	33
2. Tašismus (abstraktní expresionismus)	13	5.2 Dětský přístup k barvě	42
2.1 Automatismus, spontánnost, nahodilost	15	5.3 Teplocitlivý papír	50
2.2 Nejen štětec	16	5.4 Savo	53
2.3 Gesto, akce a důležitost procesu	17	5.5 Olej a voda	55
2.4 Záznam malířova rozpoložení	18	5.6 Lak ve spreji	59
2.5 Negeometrická malba	18	5.7 Nečistoty na tramvaji a vlaku	62
2.6 Cílem není zobrazit skutečný svět	19	5.8 Další studie a hledání skvrn	68
3. S kým bych rozuměla	20	6. Okamžiky	79
3.1 Aleš Lamr	20	7. Videoart	88
3.2 Milan Houser a David Spriggs	22	8. Práce s dětmi	90
3.3 Robert Natkin	23	8.1 Kristýnka	90
3.4 Václav Boštík	24	8.2 Dětský tábor	94
3.5 Joan Miró a Paul Klee	25	8.3 Experiment s lihem v 6. třídě ZŠ	97
3.6 Daniel Reynek	25	Závěr	101
4. Skvrna nežádoucí a žádoucí	26	Resumé	102
4.1 Pojem skvrna	26	Použitá literatura	103
4.2 Moje skvrna a zrak malíře	27	Obrazová příloha	105

Úvod

Skvrny buďto všichni přehlíží, nebo se o to aspoň snaží, jsou nežádoucí a lidem překáží. Já v nich však vidím takové malé, všudypřítomné obrázky. Ve skvrnách lze vidět různé tvary, zajímavé struktury, náhodu, barevnost, rozložení a hru světla a stínu či matu a lesku... A každá z těch skvrn má vlastně i svůj vlastní příběh – delší či kratší, ale vždy má, a to je činí tak trochu tajemnými. Je jich spousta a přitom na světě nenajdeme dvě totožné. Z těchto důvodů mě začaly skvrny či jiná znečištění tak trochu fascinovat. Jsou skutečně všude a jsou dokonce i častým tématem. Média jsou plná reklam na čisticí a prací prostředky, lidé se neustále pohoršují nad počmáranými zdi...

Některé skvrny mě zaujaly více a přiměly mě pak k samotnému vytváření vlastních, různými způsoby a na různých materiálech. Experimentováním jsem zkoušela, jak se barva či jiná látka chová, hledala jsem postupy, které by se poté daly použít pro výslednou malbu. Ty skvrny, které mě zvlášť zaujaly, jsem si začala fotografovat a pracovat s nimi, z objevených metod jsem poté vycházela při malbě obrazů. Došla jsem i k zaujetí samotným procesem, začala jsem sledovat prve mísící se barvu - jedinečné okamžiky po zaschnutí již nezřetelné - ale poté mě napadly i další věci. Tedy prvotní inspiraci v nežádoucí skvrně přes skvrny pokusné se snažím dovést až ke skvrnám žádoucím - v této práci mi jde především o to jaksi transformovat to, co je obyčejné, překážející a na první pohled hyzdící v něco, co je hodno pozornosti a v čem lze nalézt něco pěkného. Chtěla bych své okolí naučit se více dívat okolo sebe, více si všímat. Už během vytváření této práce jsem tím některé své blízké, k mé radosti, „naočkovala“.

Samotné zaobírání se skvrnou je pro mne především hrou a učením se nacházet krásu i tam, kde jí ostatní většinou nevidí, naučit se obdivovat svět i tehdy, kdy se možná nezdá, že by k tomu byl důvod.

Do práce jsem vložila mnoho obrázků, které ilustrují mou inspiraci, experiment i výslednou práci. Aby bylo jasné, co činí praktickou část bakalářské práce, vložila jsem ukázky obrazů, které ji tvoří, znovu do zvláštní přílohy.

1. Jak chápu umění

„Zdá se, že existuje filosofie, která věří, že krása může přijít jedině skrze proces ničení. Tento myšlenkový vzorec lze najít i ve světě umění. Dekadence a silný negativismus se staly hodnotami. Kde je nový, zdravý pokrok? Kde je vysněná nová společnost?“¹

Když jsem na začátku svého studia začínala hlouběji a vážněji uvažovat nad svým tvořením, rozhodla jsem se, že budu protikladem umělcům, kteří se snaží zaujmout hnusem, erotikou, zděšením, šokem... Vždy jsem věděla, že jich je mnoho, ale po prolistování knihy o současném umění jsem byla znovu překvapená, jak moc se tyto náměty v moderních dílech opakují. Chci, aby mé obrazy byly lehké, působily na lidi pozitivně, uklidňujícím dojmem, hravě a radostně. Svět je už dost plný bolesti a špíny, je mnoho umělců, kteří mají potřebu vyjádřit frustraci z tohoto stavu světa i společnosti. A nedivím se jim. Možná proto jsou těmito tématy lidé stále přitahováni. Avšak když umělec volí tuto tematiku, připadá mi to z tohoto důvodu trochu laciné. Své zájemce si tak totiž vždy snadno a rychle najde. Bohužel do děl se odráží mimo toto i vzrůstající morální úpadek, touha být tak moc výstřední, až se stejně řada umělců tímto dostává do jakési uniformity. Samozřejmě ne každý takto tvoří, ale já si tento styl vybrala jako přesně to, čeho chci být opakem.

Umělecký proces, tedy především malbu samotnou, nechápu jako činnost, která má za cíl zobrazit co nejvěrněji nějaké objekty. Laická veřejnost podle tohoto často posuzuje kvalitu díla, nedovede ocenit abstrakci, protože „by to zvládl přece každý“. Čím realističtější dílo je, tím mívá u neodborných diváků větší úspěch. Osobně však prosazuji přesvědčení, že pro věrné vyobrazení skutečnosti máme přeci fotoaparáty - doby, kdy malíři byli řemeslníky, jejichž úkol byl zachytit podobizny důležitých osob apod. je dávno pryč. A svět přeci není zdaleka tvořen jen těmito hmatatelnými věcmi, které vnímáme zraky, popřípadě dalšími smysly. Abstraktní obraz chápu jako jakýsi dotyk oklikou pro vyjádření věcí, které nelze vystihnout vlastně žádnými běžnými vyjadřovacími prostředky. Umožňuje projevit se bez napáchání škod. Malíř může skrze

---

¹ LA RIVIÈRE, Leen. *Křesťan a tvořivost: biblické základy kreativity a umění*. 1. české vyd. Praha: Rosa, c2006, s. 32. ISBN 80-900850-9-1.

svou malbu druhého dovést k určitým pocitům, a pokud mu nevnučuje konkrétní formu, nechává mu prostor pro jeho vlastní prožívání. To samé se dá ale samozřejmě říci například i o hudebních skladatelích. Myslím si, že instrumentální hudba a abstraktní malba jsou si více než blízké, řekla bych, že je to vlastně totéž. Umělcův úkol je přiblížit i pocity, které jsou součástí života, ovšem fotoaparát je samy o sobě zachytit nemůže. Jen jejich projevy. Jsou to právě básníci, zpěváci, skladatelé a malíři, herci,... kteří tyto pocity zprostředkovávají a upozorňují na ně. A často bývají nepochopeni, bývá jimi opovrhováno, protože konzumní společnost nerozumí jejich způsobu vyjadřování a jejich práci považuje za zbytečnou. Je zvyklá přebírat věci již naservírované, předem připravené, a pokud je jí předložen umělecký objekt vedoucí k zamyšlení či hlubšímu prožívání, je jí to zatěžko. Jenže člověk si musí právě některé věci prožít sám. Je to vlastně i otázka víry, u mě je celkové vnímání světa s tímto úzce spjato.

„Umělci jsou často tlačeni k tomu, aby své dílo obohatili o náboženské přísady. Jejich výtvaru není dopřáno být poselstvím. Hodnotu mu dodává teprve náboženský symbol či odkaz. Je jasné, že budou křesťanští umělci, kteří si vytvoří uměleckou tvorbu s náboženským obsahem, ale to, že je umělec křesťan, by nemělo automaticky znamenat, že na jeho práci musí být patrný náboženský rozměr. Takový nárok bychom na nikoho neměli vztahovat.“²

Židé a křesťané nemají vyobrazovat svého Boha. Bůh je pro ně neuchopitelný ve své velikosti, moudrosti a kráse a jeho vyobrazením by se tyto neohraničené vlastnosti jaksi osekaly. On se nám neservíruje jako instantní jídlo, na jehož obale je návod ve třech krocích, jak si jej snadno a rychle připravit. Rád zůstává tajemný, abychom o to víc toužili jej poznat a pochopit, a to nikoliv tím, že nám o Něm druzí vyprávějí, ale že sami budeme získávat osobní zkušenosti vlastním přičiněním a otevřeností. A prožitky, které nám pak přináší, bychom degradovali, kdybychom je uvěznili do snah je vyjádřit tolik omezenými slovy, nebo obrazovými symboly. Ovšem tímto nechci házet špínu na symbolické obrazy nebo literární díla. Každý může mít svůj osobní, odlišný pohled a řeč symbolů může být někdy skutečně nesmírně silná, jenže funguje to tu podobně, jako u focení – zachycujeme a popisujeme vlastně jen projevy oněch citů a emocí, nikoliv je samotné,

---

² LA RIVIÈRE, Leen. *Křesťan a tvořivost: biblické základy kreativity a umění*. 1. české vyd. Praha: Rosa, c2006, s. 9. ISBN 80-900850-9-1.

dojem sám. Můj osobní postoj, ze kterého vychází má tvorba, je takový i kvůli averzi vůči kýči, který se bohužel tak často a tak přišerným způsobem objevuje právě v křesťanství. Proto mě již před lety také tolik zaujala tvorba Aleše Lamra, který se netají tím, že je umělcem křesťanským, ovšem dokáže jím být, aniž by jej živily obrazy typu „Ježíš s ovečkou v náručí při západu Slunce“. Lamr svou víru dokáže do svých obrazů vnést jiným způsobem, stejně tak i další mnou velice obdivovaní malíři Robert Natkin a Václav Boštík. Tak, jako tito umělci, jsem to chtěla dokázat i já. Ale možná ještě trochu méně nápadně. Lamr i Natkin volí i biblickou tematiku. Já jsem spíše do svých obrazů chtěla přenést pozitivitu, vnitřní pokoj, současně i živost. Vůbec nechci ztvárňovat nějaké křesťanské motivy a témata, jde mi spíše jen o to vyjádřit a předat, prostě a jednoduše, své pocity pramenící z tohoto a vyvolat v druhých příjemný dojem při pohledu na můj obraz a požitek z pohledu na barvy. K mé velké radosti mi lidé už mnohokrát řekli, aniž by věděli o mých úmyslech, že mé obrazy na ně působí pozitivně a uklidňují je, nejvíce mě však potěšila poznámka, že z mých obrazů něco září. Moc jsem si přála, aby tomu tak bylo a když mi to lidé sami od sebe řeknou, je to pro mě obrovským potěšením. Nerada bych však sklouzla do přehnané sentimentálnosti nebo přeslazenosti.

Ráda bych své postoje trochu předala i dále. Nemohu se nezmínit o svém zájmu o estetickou výchovu dětí, a čím více tuto problematiku studuji, tím více je mi smutno z toho, jak je umění ve školách a ve výchově vůbec opomínáno a zanedbáváno. Na výtvarnou výchovu se neklade příliš velký důraz a její kvalita nebývá dobrá. Přitom je to jedna z mála příležitostí, kdy se dítě nebo mladý člověk, může konečně vyjádřit i jinak, kdy je jeho mozek používán zcela odlišným způsobem, než je tomu během vypočítávání rovnic, nebo memorování dat a jmen. A to každý člověk nesmírně potřebuje. Ovšem o těchto potřebách se již mnoho neví, nebo spíše nejsou respektovány. Psychické potíže se vyskytují častěji a častěji - pocit frustrace a nenalézání vlastní identity – a myslím, že to souvisí i s tímto. Umění je přeci to, co nás vlastně odlišuje od jiných živočichů. Je to něco, co možná nepatří do základních životních potřeb, jako je jídlo a teplo, ale přesto člověk bez něj žít nedokáže. Ať už je to náměstí, běžný byt, nebo nádražní hala, všude najdeme lidskou snahu udělat prostor hezčím a každý z nás se potřebuje někdy ventilovat a vyjádřit i za hranice možností jazyka. Zvláštní je i to, že

ačkoliv se dětem, které chtějí studovat umění, ať už výtvarné, hudební, herecké či jiné, říká, že tímto se neuživí a mají se věnovat něčemu „pořádnému“, drtivá většina obdivovaných celebrit a známých osobností jsou právě umělci!

Z výše popsaných důvodů se mi přičí dávat svým obrazům názvy. Mnohdy sice existují, ale především v případě abstrakcí si je chci nechat pro sebe. Přeji si, aby měl každý divák prostor pro své vlastní, osobité a jedinečné prožívání. A mnohdy je velice zajímavé poslouchat, co v kom obrazy vyvolávají a co mu připomínají. Už jen to o druhém mnoho vypoví a pro mou zpětnou vazbu je to také velmi hodnotná zkušenost. Takto jsem se o jednom svém obraze dozvěděla, že je na něm vyobrazena vůně z palačinek, na jiném byla zase vůně meruněk, skákání přes švihadlo, cukrová vata, pohled do zemského jádra, jarní tání... Takto mi své dojmy z obrazu jednou popsala má kamarádka:

„Ležím v trávě, do očí mi svítí slunce, jsem jím oslepená a nevidím nic, jen tu oslepující zář a jen periferně neurčité fleky, třeba květinové keře, které kolem mě jsou. Ty žluté fleky by mi symbolizovaly sluneční paprsky, které na to místo jakoby dopadají a vlastně to celé způsobily.“

2. Tašismus

„Tašismus (z fr. tache - skvrna), mezinárodní malířský směr vzniklý v 50. letech dvacátého stol. uvnitř pařížské školy, založený na automatismu malířského procesu a výtvarně charakterizovaný malířskou skvrnou nanášenou i bez štětce či špachtle přímo z tuby litím, stříkáním apod. Pod pojmem bývá někdy zahrnována také akcí (gestická) malba, lettrismus ad. modifikace abstraktního expresionismu. Střediskem této tendence byl časopis Cobra vydávaný Dotremontem; jednou z vůdčích osobností byl Wols.

V užším smyslu, jako malba skvrnou, je t. reakcí na geometrickou abstraktní malbu. Odmítá racionální složky tvůrčího procesu (téma, námět, kompozice) a zdůrazňuje automatismus a spontánnost tvorby i její nahodilost; pro směr má proces tvorby mimořádnou důležitost. Dílo, jemuž nepředchází řádná racionální představa o tématu, námětu, kompozice ani příprava, není popisem, ani symbolem skutečnosti. Je jakoby bezděčným a intuitivním záznamem malířova rozpoložení mysli a citu i dynamiky jeho životních rytmů v okamžiku tvorby. Skvrna nenavazuje na impresionismus, ani není inspirací tvarové fantazie, jako je tomu u jedné vývojové větve vedoucí od Leonarda da Vinci (inspirace otiskem mokré houby na zdi) až po surrealismus. K surrealismu a obecně k romantickému proudu v umění má však t. blízko přesvědčením, že hlavní tvůrčí zdroje jsou nevědomé a podvědomé, jeví se v tašismu jako náhodné. Směru byla blízka i romantická myšlenka R. Delaunayho, že cílem malířství již není zobrazení předmětného světa, nýbrž samotný tlukot lidského srdce (tj. životní rytmus, pocit apod.).

Směr označili termínem t. kritik Ch. Estienne (1950), M. Seuphor (1950) a také M. Tàpies (1952). Termín, nikoli pro označení směru, ale jako technickou charakterizaci malby, použili již dříve F. Fénéon ve stati o plenérové malbě a impresionistech (1889) a M. Denis v článku o Vincentovi van Gogh (1909), v němž tašisty míní postimpresionisty.

Směr měl poměrně širokou názorovou základnu, v níž se prosazovaly různé podněty a osobní postupy, např. vliv kaligrafie, přírodní imprese apod. Mezi stoupence směru, který koncem 50. let již vyhasínal, vystřídán realismem nové figurace, patřili J. Bazaine, R. Bissière, W. E. Nay, G. Santo,aso, R. Birolli, H. Michaux, M. Moreni, R. Crippa, C. Bryen ad.“³

Pojem tašismus se prolíná také s termínem abstraktní expresionismus nebo akční malba. Tašismem se označoval abstraktní expresionismus ve Francii, akční malbou (action painting) zas v USA, i když toto pojmenování je spíše užším pojmem označující newyorskou gestuální abstrakci (Pijoan, 1991). Tyto termíny a jejich překrývání jsou v literatuře opisována pokaždé mírně jinak, každopádně podle mě se čtenář nejlépe se záměry a postupy umělců, kteří jsou pod tyto pojmy zařazováni, nejsnadněji seznámí v definici akční malby ve slovníku umění: „Akční malba je považována za záznam malířova niterného stavu v okamžiku malby, která je výrazová, neilustrativní, ale vznikající přes spontánnost záměrně a poměrně kontrolovaně z určité malířovy představy. Postup zdůrazňuje gestičnost malby, tj. malířskou akci rukopisnou, práci barvou, a tím tvůrčí bezprostřednost tvorby. S akční malbou je úzce spojeno klasické použití štětce, ale též dripping (angl. drip – kapání), malba kapající, litou či rozstříkovanou barvou, a tím tvůrčí bezprostřednost tvorby.“⁴

„Stejně jako první „expresionisté“ cítili i tito umělci, že opravdové umění zachycuje rozporuplné vnitřní pocity a pohnutky člověka, a s tímto přesvědčením ve své tvorbě využívali emocionálního i symbolického potenciálu základních aspektů malířského procesu – tj. gesta, barvy, formy a struktury.“⁵

Můj způsob tvorby má s tašismem mnoho společného, výklad hesla „akční umění“ je prakticky doslova popisem mého tvoření. Musím se přiznat, že jsem však netvořila se prvotním záměrem se k tašismu přiblížit, mluvím o něm z toho důvodu, že se mé myšlenky s tímto směrem v mnoha ohledech náhodně shodují. Tato shoda mě překvapila a velmi nadchla. Těší

---

³ BALEKA, Jan. *Výtvarné umění: výkladový slovník : (malířství, sochařství, grafika)*. Vyd. 1. Praha: Academia, 1997, s. 362-363. ISBN 978-80-200-1909-7.

⁴ BALEKA, Jan. *Výtvarné umění: výkladový slovník : (malířství, sochařství, grafika)*. Vyd. 1. Praha: Academia, 1997, s. 14. ISBN 978-80-200-1909-7.

⁵ SMITH, Edward Lucie. *Arttoday. Současné světové umění*. 1. vyd. Praha: Slovart, 1996, s. 188. ISBN 80-85871-97-1.

mě totiž, že byli a jsou lidé, kteří prožívali svou malbu podobně, jako já. Z citované definice tašismu ze slovníku umění jsem vytáhla některé body, ve kterých se vidím a pokusím se objasnit, proč tomu tak je:

2.1 Automatismus, spontánnost, nahodilost

Intuitivní pohyby a volby barev vedoucí k náhodnému vzniku skvrn se v mé tvorbě hojně vyskytují. Toto jsem si převzala z dětského výtvarného projevu. Tato inspirace přišla ve chvíli, kdy jsem nevěděla, co dále, jak malovat. Viděla jsem dítě tvořit a hned jsem zkusila postup zopakovat. Je to spíše jeden ze způsobů, jak hledat další cesty. Najít nové metody, objevovat neznámé chování se barvy na plátně, papíře, nebo čemkoliv jiném, abych to mohla v další tvorbě použít třeba i poněkud cíleněji. Ano, velkou roli v mé práci hraje náhoda, ovšem jedná se spíše o jakousi náhodu řízenou. Neliju a necákám totiž barvy bez rozmyslu, jen abych se nějakým způsobem ventilovala, ale dost uvažuji i nad barevností a kompozicí. Ovšem přímo během malby. Skici jako takové vlastně nedělám – improvizuji – i když často mám v hlavě určitou představu. Jen málokdy této představě skutečně docílím. Mnohdy se totiž počáteční idea nebo návrh během tvorby zcela promění. Má malba je vlastně opakující se akcí a reakcí.

„Nějaký náhodný pohyb může odhalit nové a netušené možnosti a umělec se může odchýlit od svého původního záměru, popřípadě ho úplně opustit. Cesta k vytvoření díla se tak stává do určité míry nepředvídatelnou, ale o to zajímavější.“⁶

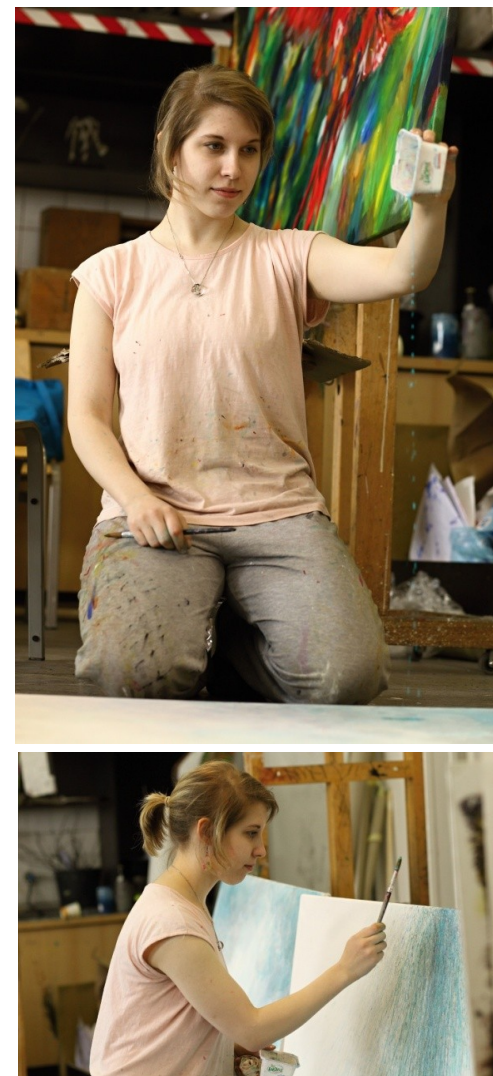
⁶ MIKŠ, František. *Gombrich: tajemství obrazu a jazyk umění : pozvání k dějinám a teorii umění*. Brno: Barrister, 2008, s. 103. ISBN 978-80-7364-045-3.

2.2 Nejen štětec

Štětec klasickým způsobem užívám čím dál méně. I v tomto jsem se nechala inspirovat způsobem tvorby dětí a dovedly mne k tomu především důvody, o kterých píší dále. Někdy je jej třeba, když nechci cákat vyloženě náhodně a chci řadit drobnější skvrnky do řádu, ovšem nejraději mám stejně přímý dotek prsty a dlaněmi. Začala jsem takto dělat i podmalby, které, i když jsou třeba jen bílou barvou, získají zvláštní strukturu, které bych štětcem nedocílila. Barvu kupuji ve větších dózách. Často postupuji tak, že barvu naberu prsty přímo z dózy a nanáším na podklad. Pokud barvu rozmíchávám ve vodě, namáčím prsty do kelímku a pak z různé výšky, z různých úhlů a různou intenzitou barvu cákám nebo liji. Někdy tak dělám i z dlaní. Ruce i obtiskuji či jinak do malby takto zasahuji. Kromě rukou barvu nanáším i litím z kelímků, rozprašovačem, hadrem, nebo třeba i lahvičkou od očních kapek (obraz na str. 39). Štětec ale určitě nevynechávám zcela. Někdy je jej potřeba pro přesnější řazení skvrnek do řádu nebo k drippingu. Při drippingu, což je technika „*kanutí barev nahrazující nanesení barvy štětcem nebo stěrkou*“⁷, je „*plátno položeno horizontálně na zemi a umělec s ním pracuje v této poloze...*“⁸ Výsledný efekt této techniky je závislý na náhodě, je to gestuální technika, protože malíř používá při tvorbě nejen ruku se štětcem ale celé tělo.“⁸

⁷ BALEKA, Jan. *Výtvarné umění: výkladový slovník : (malířství, sochařství, grafika)*. Vyd. 1. Praha: Academia, 1997, s. 86. ISBN 978-80-200-1909-7.

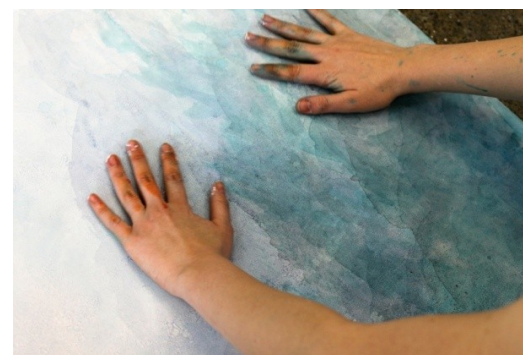
⁸ CHÂTELET, Albert a Bernard Philippe GROSLIER. *Světové dějiny umění: malířství, sochařství, architektura, užité umění*. České vyd. 2., upr.,. Praha: Ottovo nakladatelství v divizi Cesty, 2004, s. 545. ISBN 80-7181-936-0.

Byla jsem vyfocena při práci

2.3 Gesto, akce a důležitost procesu

S užíváním rukou a techniky drippingu úzce souvisí gesto – pohyb, akce. Během malby, zvláště jde-li o větší formáty, hodně vnímám své pohyby, aktivitu, kterou vynakládám. I proto užívám k malbě rukou, protože je zde vidět záznam dotyku a pohybu, což pro mě z malby dělá nejatraktivnější uměleckou činnost. Často se mi stává, že během malby se mi to, co se odehrává aktuálně na plátně, velice líbí, ovšem jedná se o jevy, které po zaschnutí nebudou více zřetelné. Přijde mi to hrozná škoda, ovšem myslím, je to právě určité tajemství každého díla. Ale napadlo mě udělat několik fotografií, které by přiblížily, co předchází tomu, než obraz zaschne, nebo přímo vytvářet struktury cíleně pro zachycení neopakovatelných okamžiků, kdy se barvy mísí, stékají a podobně. Malba je pro mě potěšením nejen kvůli výslednému dílu, ale z velké části i pro samo tvoření. Jak jsem již uvedla, kopírování nějakého předmětu mě tolik nebaví (když pominu živé portrétování nebo skicování), zato mě baví sledovat, jak se barva chová, jak ulpívá na povrchu, jak se mísí či naopak nemísí, pokud jde o olej s vodou apod. Pro své zaujetí těmito procesy jsem se rozhodla do práce zanést i některé fotografie a poznatky z jejich pozorování.

Byla jsem vyfocena při práci

2.4 Záznam malířova rozpoložení

Vždy jsem své práce považovala za expresionistické, mimo jiné především kvůli touze vyjádřit své myšlenky a pocity a ty malbou dále předat. Vnáším do nich právě i pohyb, nejen to, co je v mé hlavě. Je to takové vyjádření, otisknutí celé sebe sama. Jak jsem již také uvedla, jde mi hodně o to, abych v lidech vyvolala určité dojmy, tyto dojmy však nejdříve musím nějak sama vyjádřit. Odborná literatura staví expresionismus do opozice s impresionismem, ovšem kdybych to vzala nikoliv z technického hlediska ale z toho myšlenkového, značně se mi tyto směry prolínají. „Impression“ je přeci francouzsky „dojem“, „expression“ zase „vyjádření“. A když se vyjadřujeme své pocity, nevyvoláváme tím dojmy? Možná je můj pohled nesprávný, ale z mého hlediska jsou výraz a dojem skutečně neoddělitelné záležitosti.

2.5 Negeometrická malba

Vyhýbám se hranatým geometrickým tvarům, úhly nejsou mému zraku moc příjemné, preferuji tvary oblé, v čemž se znovu přibližuji tvorbě úplně malých dětí. Neodmítám však linie, ale u nich nedbám na jejich striktní pravidelnost, naopak se mi zamlouvá náhodně vznikající nestejnomyšlnost okrajů, jejich prolínání, nebo vylití z hranic. Nevím proč, možná i tohle souvisí s mým celoživotním odporem k matematice a obecně k čemukoliv, co je nalinkované – kdy nemůžeme reagovat a projevovat se spontánně. Nejde ani tak o nějakou zášť jako spíše o neschopnost se přizpůsobit takovým řádům.

2.6 Cílem není zobrazit skutečný svět

Rčení R. Delaunaye,“ že *cílem malířství již není zobrazení předmětného světa, nýbrž samotný tlukot lidského srdce*“⁹ je mi nesmírně blízké. Na druhou stranu je mi ale také velmi sympatické myšlení Aleše Lamra, který tvrdí, že není v žádném případě abstraktním malířem, říká: „*všechny věci, co dělám, mají nějaké realné pozadí, to si musí vyluštit z toho lidi sami. Já v žádném případě abstraktní malíř nejsem, protože když se na to člověk podívá a trochu o tom přemýšlí, tak vidí, že to vychází z určité přírody, vlastně z těch věcí, co Bůh stvořil. Že to oslavuje toho Hospodina, ať jsou to ty kosmosy, co dělám, v nich je prostě jakýsi vesmír, jakýsi prostor, pořád je to jistý způsob reálna – je to reálno, tak jakápak abstrakce.*“¹⁰ Ovšem když nad tím trochu popřemýšlím, myšlenka Delaunaye a Lamra jsou vlastně spolu v souladu. Já se možná nacházím někde mezi nimi, přesněji si spíše připadám, jako bych byla jejich průnikem. Krása schovaná ve skutečném, hmotném světě, mi pomáhá najít vyjádření pro – vlastně - možná, můj vlastní svět.

---

⁹ BALEKA, Jan. *Výtvarné umění: výkladový slovník : (malířství, sochařství, grafika)*. Vyd. 1. Praha: Academia, 1997, s. 362-363. ISBN 978-80-200-1909-7.

¹⁰ Výtvarnické konfese II.: Aleš Lamr. *Česká televize: iVysílání* [online]. 2011 [cit. 2013-04-15]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/10267558128-vytvarnicke-konfese-ii/211563231150004/>

3. S kým bych si rozuměla

Nevím, jestli se dá v mé tvorbě mluvit přímo o inspiraci ostatními umělci. Samozřejmě nelze říci, že jsem zcela bez ovlivnění, avšak pokaždé, když jdu na výstavu nebo se probírám knihami a něco mne tam zaujme, tak trochu se bojím, abych nesklouzla k jakémusi kopírování. Kdysi jsem byla na výstavě Emila Filly a zřejmě dojmy, které jsem si odtud odnesla, způsobily tyto obavy. Emil Filla je jistě velice uznávaným umělcem, osobně se mi však nelíbilo, že u každého jeho obrazu jsem si mohla říct, že to vypadá jako ten nebo onen malíř. Připadalo mi, že dělá prostě to, co je v módě, co jej zaujalo jinde, že se nedá říci, kam tento umělec vlastně spadá, protože zkoušel prostě všechno a ne příliš osobitým způsobem. Možná se mýlím, ovšem s takovými závěry jsem před lety z této výstavy odcházela a na základě toho se utvrdila v tom, že se za každou cenu pokusím nekopírovat nápady druhých. V dnešní době je to ale těžké. Vše je vlastně už vyzkoušeno a mám dojem, že ať už člověk udělá cokoli, vždycky se najde někdo, kdo už dělal něco podobného. Ale zase na druhou stranu, umění není o honbě za senzací, nemělo by být si myslím. V něčem člověk najde potěšení, a i když se jeho tvorba možná podobá s někým jiným, to, co při tom prožívá, je zcela jistě jedinečné. Učím se dívat na díla ostatních umělců správným způsobem. Vztít si z toho jen to, co je dovoleno a co chtěl autor divákovi předat. Víím, že to ještě zcela neumím. Mnohdy se přistihnu, jak závidím těm, co dělají něco tak krásného, často si říkám, že to musím také vyzkoušet, ale hned se zase dostaví onen strach z nepatřičného napodobování. Snažím se tedy o to, abych se nápaditostí a precizností druhých nechala vyprovokovat k intenzivnější práci na sobě samé. Prožitky z jejich děl jsou pro mě takovými šfouchanci ujasňující můj směr.

3.1 Aleš Lamr

Aleš Lamr je pro mne velmi důležitou osobností. Pomohl mi totiž nebát se sáhnout do barvy. Jeho díla jsou charakteristická především svou výjimečnou až odvážnou pestrobarevností. Já jsem dříve preferovala barvy jako khaki, hnědou, šedou... barev jsem bála. Po tom, co jsem ale uviděla jeho díla, jsem se v tomhle velice změnila a to nejen v umělecké tvorbě, ale i celkově, v praktickém životě. Velmi působivá pro mne byla návštěva jeho atelieru – tolik barev a tolik místa, tolik maleb... To byl úžasný svět. Pan Lamr asi vůbec netušil, že to, že jej vidím naživo, je pro mne tak trochu jako když někdo řekne, že viděl prezidenta nebo Karla Gotta... Lamrova tvorba je mi blízká především z hlediska myšlenkového. Cituji několik vět z jeho promluvy v pořadu Malířské konfese odvysílaných Českou televizí:

„A podle mě, když člověk nevěří, tak je strašně ochuzený. Právě díky víře mám úžasné možnosti, to je totiž další dimenze života. Fůra lidí si to vůbec neuvědomuje, protože tím pádem vidí černobíle. To je právě rozdíl toho vidění – vidí dobré/špatné. Já vidím ty nuance mezi tím, a o to intenzivněji vnímám ten život kolem sebe. A vlastně mě Hospodin pomohl se dostat z takového marasmu, který občas na člověka dopadl. Tak jsem si říkal - tak co jako v tomhle státě – buďto emigrovat, nebo podepsat chartu anebo uvěřit... Díky tomu jsem vlastně překonal takové určité období, a navíc mně to dalo v tom malování další prostor. A zabýval se tím tak intenzivně, že moje dílo je od té doby prodchnuté tou Boží přítomností. No, a to, že jsem uvěřil, se nutně projevilo v té mé tvorbě. Lidé občas právě tím, že maluju tak barevně, říkají: „Ty seš vlastně veselej, máš veselé barvy, veselé obrazy...“ ale měli by trochu luštit ty obrazy. Musí si uvědomit, že ne každý den je svátek, pochopitelně. Jak říkal Komenský: „na tomto světě není nic než motání, lopotování, bída a tesknost, naposledy omrzení všeho a zoufání ale kdo doma v srdci svém sedě s jediným Pánem Bohem se uzavírá, ten k plnému a radostnému životu přichází.“ Tak to je jakoby moje krédo. V podstatě malování je takovou terapií, ale jako já to tak neberu. Já to беру tak, že když maluji ten obraz, musím oslavit toho, kdo mi ten dar dal. Každý dostal dar. Ted' jde o to, jak ho zúročit. Já jsem prostě dostal dar malování, tak ho prostě musím zúročit, aby to bylo smysluplné. Nedělat to prostě kvůli nějakým efektům, kvůli nějakému vtipu nebo nápadu, o čemž je většinou současné umění. Ale musí to mít smysl, musí to

oslovovat toho, kdo se na to dívá, kdo s tím chce žít – to není taky jednoduché. V zásadě za abstraktního malíře se nepovažuji. Prostě já maluju, co je ve mně. Pořád mi nestačí třeba formáty, nestačí mi barevnost, chtěl bych daleko bohatší barevnost, daleko větší formáty, no tak pak si říkám, třeba mě to Bůh dá, až budu v nebi a tam si budu prostě dělat, co budu chtít, nebo mi tam dá takové barvy, o kterých se mi tady ani nesní – a to já myslím, že dostanu. Mám radost ze života a myslím, že si jej dokážu užít. Lidé málo přemýšlí, většinou se prostě hrnou za svými statky – jo, užít si. Ale jako trochu přemýšlet, to se málo komu chce. Takže někoho ten obraz zaujme jenom proto, že je barevný a neptá se, co je vevnitř. To je povrch, oni se dívají skutečně jen na ten povrch. Doslova. Ne dovnitř. Já si myslím, že to není ani posedlost to, co dělám, je to vlastně taková touha proniknout ještě za ten obraz – hledat, nacházet něco nového, něčím se obohatit, něčím se prostě povzbudit, posílit, něčím se vlastně napájet.“¹¹

3.2 Milan Houser a David Spriggs

Tyto dva umělce zmiňuji kvůli určité podobnosti v práci s vrstvami. Každý s nimi pracujeme z technického hlediska naprosto odlišným způsobem. Jak podrobněji uvedu dále, já jsem začínala vrstvením velice tenkých lazur a nakonec jsem u této techniky také zase tak nějak skončila. K tomuto vrstvení mne dovedla náhoda, ale velice jsem si oblíbila jeho optické zvláštnosti.

Milan Houser také propadl kladení průhledných vrstev, však ze zcela opačného konce, co já. Já jsem v extrému co do tenkosti, on co do tloušťky. Houser užívá velice náročné techniky, při které je zapotřebí speciálních laků. Tyto pak pokládá do silných vrstev. Pochopitelně trvá skutečně velice dlouho, než nánosy materiálu utuhnou a zcela ztvrdnou. Zmiňuji se o svém boji s trpělivostí kvůli několikahodinovému schnutí kapiček vody, kdy s plátnem nesmím pohnout. V porovnání s tímto

---

¹¹ Výtvarnické konfese II.: Aleš Lamr. *Česká televize: iVysílání* [online]. 2011 [cit. 2013-04-15]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/10267558128-vytvarnicke-konfese-ii/211563231150004/>

jsem samozřejmě šťastný člověk... Ovšem když se díváte na dílo, o kterém víte, že se vytvářelo a formovalo několik let, získává zas úplně jiný rozměr. Určitou podobnost v procesu tvorby shledávám i v experimentování se stékáním a nakláněním podkladu. Je velice snadné nechat se okouzlit náhodou v neklidné kapalině a tuto náhodu se trochu pokusit ovládat. Pohybují se trochu v jiném měřítku než Houser, který nechá pomalu stékat masu tuhnoucího speciálního laku z velikých ploch. Já zase například pracuji s drobnými kapičkami docela obyčejné vody, (především na vodorovném, ale i na svislém povrchu) ve kterých se třeba usazují částičky barvy, zvláště v případě té metalické je toto usazování hodně zřetelné, tudíž po zaschnutí zůstane barva jen na dně již neexistující kapky.

U Davida Spriggse mě nesmírně zaujala jeho práce s průhlednými foliemi, které řadí vedle sebe nebo přes sebe tak, že vznikají prostorové malby. Tímto vrstvením dociluje znovu úžasné hloubky i jemnosti a takového snového charakteru. Spriggs výborně poukazuje na to, jak se dá s průhledností hrát a využít jí. Některá jeho díla jsou na první pohled velmi jednoduchá, ale právě ona průhlednost i z prosté barevné plochy dokáže udělat něco výjimečného. Pracuje jak s náhodou skvrny, například v instalaci Red v pražské Třačce, kde použil sprej, tak s precizním propočítáváním, kdy vznikají díla připomínající hologramy ze sci-fi filmů.

Z mého pohledu se oba umělci snaží svou prací s vrstvami a prostorem docílit hloubky, až fascinujícím průhledům „kamsi“. Tento dojem jsem si odnesla především z výstavy Milana Housera, kde jsem měla možnost se zahledět do oněch hlubin skutečně zblízka. I já jsem si všimla toho, jak zvláště může opatrné vrstvení působit, proto bych chtěla v tomto směru více pokračovat a rozvíjet jej, i když zatím zůstanu u klasického plátna a barvy – ale to se může změnit.

3.3 Robert Natkin

Obrazy tohoto umělce mě uchvátily svou výjimečnou citlivostí a jemností. Zmiňuji jej proto, že se snažím o to, aby jemnost byla charakteristická i pro mou tvorbu. Když jsem poprvé spatřila jeho díla, připadalo mi, že byl také křesťanem. Někdy se

to dá prostě poznat. A zjistila jsem, že jím skutečně byl. „Umělec přebírá techniky pomalířské abstrakce („namáčení-zabarvení“) a přidává k nim další, aby dospěl k jedinečně široké škále technických efektů – namáčení, vymývání houbou, zabarvování, používání šablon. Jako lekce malířské virtuozity nebyla Natkinova díla překonána.“¹² Barevnost, ve které se pohybuje, je až snová a prolínání barev působí na diváka neuvěřitelně harmonicky. Trochu mi připadá, že Natkinův způsob práce se blíží oné dětské hře, o které zde mluvím. I výsledná díla působí jaksi hravě, ale nenacházíme tu onen chaos, který na dětských malbách mnohdy vzniká, naopak, je zde řád a klid. Vidím tu ale takovou tu zvláštní dětskou radost z barvy. Tento umělec se také řadí do abstraktního expresionismu.

3.4 Václav Boštík

O tomto umělci se nemohu nezmínit. Jeho malby jsou mi skutečně blízké pro svou jemnost a čistotu. Byl to člověk věřící, z nějakého důvodu jsem to poznala z obrazů samotných, stejně jako u Roberta Natkina. Boštíkova díla mnohdy vyvolávají dojem pohledu do světla či průhledu do nějaké jiné dimenze někde za obrazem. Nevím, zda to byl autorův záměr či ne, já se snažím podobného zdání docílit a možná proto jej vidím i jinde. „Od počátku své tvůrčí dráhy směřoval k meditativně-minimalistickému výrazu, pro který byla vždy důležitá filosofická a teologická východiska... V celé své tvorbě hledal Boštík universální, nadosobní řád, jednotu člověka s přírodou a Bohem, cestu ke světu prvotní zkušenosti. V průběhu své tvůrčí dráhy směřoval k čím dál větší objektivitě a potlačení vlastního individua, šel k malbě, ve které se podle vlastních slov vyhýbal „popisné služebnosti, expresivní deformaci a subjektivnímu zneužití“ a postupně se omezil na „objektivní“ barevné plochy, základní geometrické tvary a shluky bodů v jednoduchých geometrických vztazích.“¹³

---

¹² SMITH, Edward Lucie. *Arttoday. Současné světové umění*. 1. vyd. Praha: Slovart, 1996, s. 56. ISBN 80-85871-97-1.

¹³ Václav Boštík. HAUSER, Jakub. *Artlist: databáze současného umění* [online]. 2012 [cit. 2013-04-12]. Dostupné z: <http://www.artlist.cz/index.php?id=1186>

3.5 Joan Miró a Paul Klee

Joan Miró byl snad prvním malířem, jehož jméno jsem si pamatovala. Jeho malby jsem si totiž zamilovala již jako malé dítě, když jsem začínala navštěvovat ZUŠ. V průběhu mého studia na PdF MU jsem se začala více zajímat o dětské kresby, a to jak z hlediska psychologického, tak i uměleckého. Miró i Klee jsou známí svým čerpáním z dětské kresby a jejím využitím ve své tvorbě. Ačkoliv jsem se také pokusila o určitou výtvarnou komunikaci s malým dítětem a vzniklo tak několik výtvorů, spíše jsem se rozhodla se zaměřit na samotný proces dětského tvoření. K tomu mne dovedl nápad právě těchto dvou umělců, i když vím i o dalších, tito dva mi však imponují nejen svým nápadem věnovat se dětskému výtvarnému projevu a brát jej jako plnohodnotný a hodný pozornosti, ale více než ostatní i svými výtvary, které mi jsou velmi sympatické.

3.6 Daniel Reynek

O tomto umělci, synu Bohuslava Reynka, bych se ráda zmínila kvůli jeho podobnému zaujetí znečištěným nebo porušením povrchů, zvláštními strukturami jím vytvořenými. Všímá si míst, jakoby výřezů ve svém okolí, na ne zvláště zvláštních věcech, a to je přesně to, co se často odehrává i v mé hlavě. Stává se mi, že jsem fascinována například mýdlovými bublinkami na ruce, když si je myju, zapařeným zrcadlem, dále zmíněnými špinavými okny a jinými předměty a plochami. Velmi mě potěšilo, když jsem narazila na člověka, který se na svět dívá podobně a také jej napadlo to, co ho upoutá, vyfotografovat a upozornit tak na to ostatní - aby se naučili dívat se pozorněji kolem sebe.

4. Skvrna žádoucí a nežádoucí

4.1 Pojem „skvrna“

„Skvrna – živý dotyk barvy vržený na plátno.¹⁴“

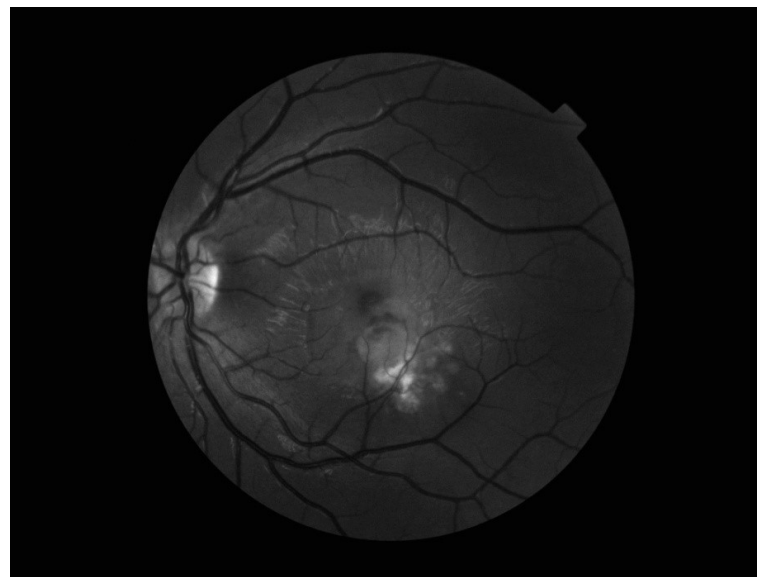
Skvrna je vlastně nepravidelná ploška, která se viditelně odlišuje od okolí, ať už barvou, změnou na povrchu látky, nebo se něčím jiným prostě liší od zbývajících částí. Má mnoho podob. Může mít jakoukoliv barvu, strukturu, tvar, velikost; může se nacházet na jakémkoliv místě, materiálu... V běžném životě se jedná vlastně o nežádoucí jev, většinou předměty, na kterých ulpí, znehodnocují a kazí. Mohou být způsobeny ledasčím – kečup, káva, rez, barva, čisticí prostředek, voda, prach, krev,... Se skvrnami nebojujeme jen na oblečení, koberci, nábytku..., mohou vznikat třeba i na monitorech a obrazovkách, pokud vznikne nějaká porucha; na kůži máme pihy, mateřská znaménka, starcům se objevují stařecké skvrny. Někdo má naopak světlá místa bez pigmentace, nebo třeba flíčky způsobené vyrážkou či jinou kožní anomálií. Na kůži máme občas také modřiny jakožto pozůstatek nějaké bolesti či nemoci. Stejně tak na zvířatech vidáme flíčky, pro některá jsou dokonce i charakteristické – krávy stračeny, koně grošáci, kropenaté slepice... Na zdech domů jsou známky vzlínání vlhkosti, nebo nečistoty, v koupelně bojujeme s vodním kamenem. Mluvíme o ropných a olejových skvrnách při ekologických katastrofách a vlastně podobně bychom se dostali i k očkům v polévce. Skvrny pozorujeme i na Slunci, jsou to místa, kde je fotosféra chladnější a jeví se červenější. O skvrně mluvíme i v anatomii oka – zde máme skvrnu žlutou a slepou, s oběma se rodíme a jsou velmi potřebné. Pojem skvrna sahá ale ještě dále – v židovsko-křesťanské tradici se setkáváme s beránkem bez poskvrny, již je myšlena jakákoliv vada, která symbolizuje hřích. Psát, kde a jak mohou skvrny vznikat a objevovat se by bylo nekonečné a nikdy bych všechny možnosti nevyčerpala.

---

¹⁴ RÉAU, Louis. *Dictionnaire d'art et d'archéologie*. Paris: Librairie Larousse - Paris, 1930, s. 441. pasáž přeložila autorka BP

4.2 Moje skvrna a zrak malíře

Když píšu o skvrnách v oku, ráda bych se trochu rozepsala o konfliktu dvou skvrn v oku vlastním, kde žádoucí žlutou skvrnu narušuje skvrna nežádoucí, způsobená zánětem sítnice a cévnatky (chorioretinitida), se kterým dlouhodobě bojuji a který mi trvale poškodil zrak. Pro tuto práci jsem si od lékaře vyžádala fotografie jednoho z vyšetření. Nežádoucí skvrna je lépe vidět na černobílé fotografii – rozsáhlá zesvětlená místa. Malý tmavý flíček uprostřed je narušená žlutá skvrna. Vyústění cév, viditelné vlevo, je nepatologická slepá skvrna. Toto onemocnění značně ovlivnilo celou mou výtvarnou tvorbu.

Lékařské fotografie mého očního pozadí

„Žlutá skvrna (lat.: macula lutea)

- nejvýznamnější oblastí sítnice. Průměr této oblasti je cca 5 mm. Pokud se oko dívá zpříma, je obraz promítán do tohoto bodu. Je to místo, s největší hustotou čípků a tedy i místo se schopností nejostřejšího vidění. Neobsahuje však tyčinky a proto je při pozorování za šera oko méně citlivé na slabé vjemy v přímém pohledu. Například světélkující samolepka, kterou v noci vidíme v periferním úhlu se při přímém pohledu "ztratí". Námořníci proto při pozorování horizontu hleděli výše nad obzor a lépe tak zahlédli vzdálený ostrov nebo loď. Žlutá skvrna má barvu červenou, název "žlutá" získala podle zbarvení jejího preparátu.“

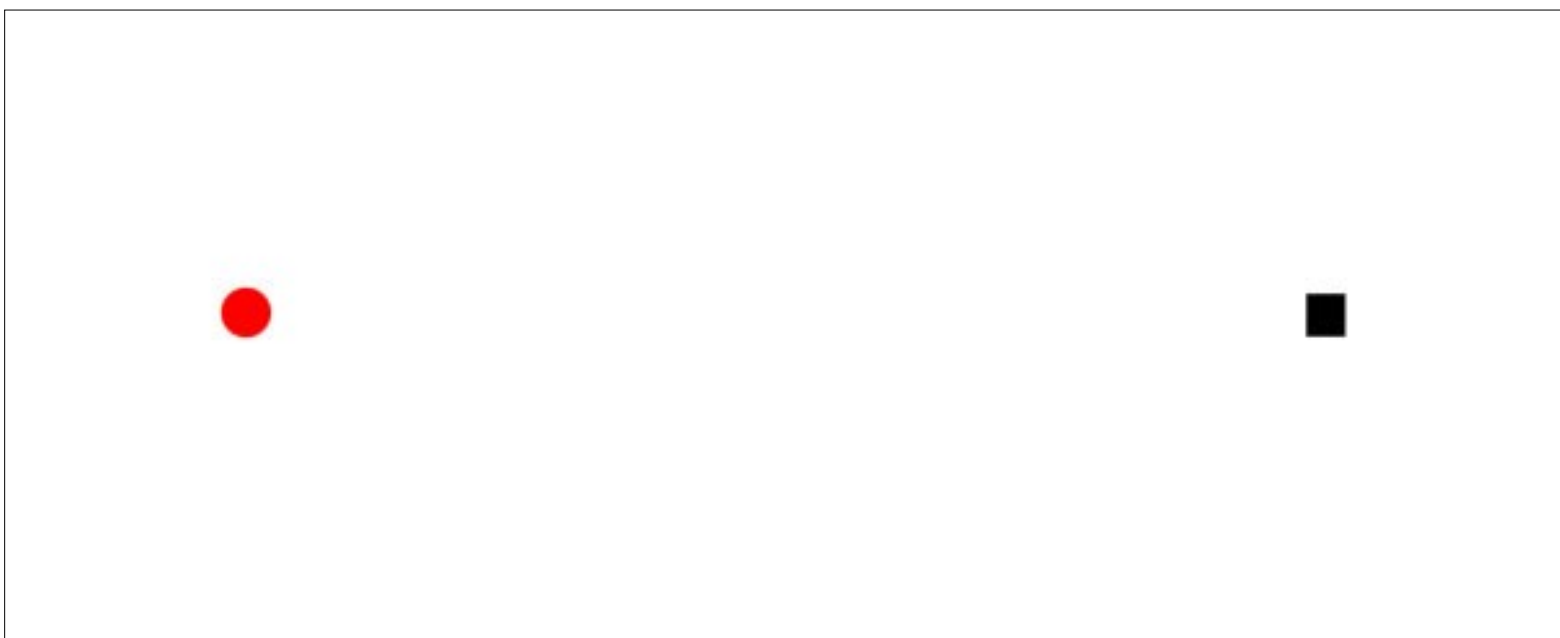
„Slepá skvrna“

- místo kde vystupuje z oční koule zrakový nerv, na tomto místě se nenacházejí tyčinky ani čípky a světlo dopadající na toto místo není vnímáno. Objevil ji fyzik Edme Mariotte v roce 1668. Pobavil tím dvořany Ludvíka XIV. Postavil dva velmože dva metry od sebe a požádal je, aby se dívali jedním okem na jistý bod ležící trochu stranou. Pak se každému z nich zdálo, že jeho protějšek nemá hlavu. Člověk ji ale obyčejně nevnímá, neboť mozek slepé místo obrazu doplňuje.

Vyzkoušejte si to sami - zavřete levé oko a pravým se upřeně dívejte na červený bod. Pokuste se přiblížit na přibližně 3 násobek vzdálenosti tečky od čtverečku. Zjistíte, že v této vzdálenosti přestanete černý čtvereček vidět, jeho obraz právě dopadl na slepou skvrnu oka.“¹⁵

---

¹⁵ O zrakových vadách. Tyflokabinet České Budějovice, o.p.s. [online]. 2008 [cit. 2013-04-11]. Dostupné z: <http://www.tyflokabinet-cb.cz/zrak.htm>

Najděte svou slepou skvrnu, zdroj www.tyflokabynet-cb.cz

„...spoléháme se na svůj zrak, který vede ruku spolehlivě k cíli a šetří naši námahu spojenou s tápáním, protože každý chybný pohyb je okamžitě korigován zrakem. Tento druh vzájemného ovlivňování můžeme označit jako zpětnou vazbu. V podstatě bychom mohli říci, že náš záměr určuje co a zpětná vazba jak. Něco podobného platí i o způsobech tvorby obrazů.“¹⁶

Zrak je pro každého výtvarníka zcela stěžejní smyslovou funkcí. Jeho porušení silně vnímá každý člověk, avšak ten, který vizuálně tvoří, jej vnímá zcela pochopitelně ještě intenzivněji. Nicméně existuje nemálo umělců, kteří se s poruchami zraku museli potýkat. Ke své vadě zaujímalí různé postoje, někteří jí dokonce využívali pro ozvláštnění své tvorby. Mě osobně mé onemocnění ovlivnilo tak, že jsem zaprvé téměř zcela vypustila kresbu, které jsem se dříve věnovala spíše – a tedy se na malbu i zaměřila a pak se do ní tolik zamilovala - a zadruhé toto byl právě ten nejprvotnější impulz k tomu, abych začala používat ruce. V důsledku poruchy prostorového vnímání je pro mne těžké například odhadnout, kdy se štětec nebo tužka dotkne podkladu a obecně mám potíže se vyznat v tom, na co se dívám. Ačkoliv toho vidím stále dost, vnímám, že jsem se na svůj hmat začala i v praktickém životě spoléhat poněkud více. Proto je mi haptická malba ještě bližší, stejně tak jako dripping, který nepožaduje tolik přesnosti kontrolované zrakem, ale spíše gestem. Sochařina, které se věnuji i slepci, mne neláká. Prostě mě nikdy zvláště nebavila a navíc se potýkám s potížemi s orientací v prostoru. Proto by pro mne bylo modelování spíše frustrující záležitostí, dvourozměrná malba mi vyhovuje skutečně ze všeho nejvíce. Ale práci v prostoru či s prostorem se zcela vyhýbat nechci, pokusila jsem se o ni například v přiloženém videoartu. Často lidé při zjištění mé choroby reagují tím, že mi navrhnou, abych toho využila a zkusila malovat svět, tak jak jej vidím. Ale já moc nevím, k čemu by to bylo.

Jak tedy vidím? Na to je každý dost zvědavý, ale těžko se to popisuje, a to i z toho důvodu, že onemocnění stále probíhá, stav se neustále mění. Když je zhoršený, od prostředku výše zorného pole nemocného oka mám skotom a kolem něj obraz značně deformovaný. Deformace se projevuje pokrivením obrazu (asi jako když se díváte přes dno skleničky), jeho

---

¹⁶ MIKŠ, František. *Gombrich: tajemství obrazu a jazyk umění : pozvání k dějinám a teorii umění*. Brno: Barrister, 2008, s. 103. ISBN 978-80-7364-045-3.

zmenšením a posunutím. Je-li onemocnění ve fázi „lepší“, tyto deformace vnímám zřetelněji, jelikož výpadky v zorném poli nejsou tak rozsáhlé. Onemocnění způsobuje dvojité vidění, které vytváří jakési „duchy“. Deformovaný obraz je pro mne natolik rušivý, že oko musím někdy zakrýt. Do toho vnímám neustálé poblikávání světelek, které vidím nezávisle na tom, je-li oko zavřené nebo ne.

Zvláštní je, že navzdory tomu, jak moc je pro malíře zrak nepostradatelný, nejsou umělci trpící jeho poruchou žádnou výjimkou. „U některých malířů jsou oční choroby dobře zmapovány, ale u některých se o nich pouze teoretizuje. S jistotou víme, že šedým zákalem trpěl Honoré Daumier (1808-1879), Claude Monet (1840-1926), Mary Cassattová (1845-1926). Onemocněním sítnice zřejmě trpěli Edgar Germain Hilaire Degas (1834-1917), Georgia O'Keeffeová (1901-1976), Paul Cézanne (1839-1906). Camille Pissarro (1830-1903) měl chronický zánět slzného vaku. Změnami v percepci barev z různých důvodů zřejmě trpěli Vecellio Tiziano (asi 1489-1576), Harmensz Rembrandt van Rijn (1606-1669), Pierre-Auguste Renoir (1841-1919), John Constable (1776-1837), Domenikos Theotokópulos, zvaný El Greco (1541?-1614).“¹⁷ Dosti se mne dotkl příběh Clauda Moneta, jednoho z mých nejoblíbenějších malířů. Bojoval se šedým zákalem. V dnešní době umí medicína šedý zákal snadno řešit, byla jsem toho svědkem na očním oddělení, kde jsem byla hospitalizována. Monet však žil na přelomu 19. a 20. století a překvapilo mne, že už v této době se šedý zákal operoval. Léčba však byla pro něho nesmírně stresující a výsledek operace samozřejmě nebyl dokonalý. Se svým postižením se potýkal úctyhodně. Před operací se totiž jeho „stav zhoršuje natolik, že přestává dobře rozeznávat barvy, takže je nucen si je na paletě přesně řadit, aby nedošlo k záměně.“⁹ Po operaci zase v důsledku umělých čoček trpěl zkresleným barevným vnímáním.“ Zůstává nezodpovězenou otázkou, do jaké míry ovlivnil šedý zákal a změna barevné percepce jeho nejskvělejší a vrcholná arcidíla impresionismu, především cyklus „Leknínů“.“⁹ Tento cyklus jsem měla tu čest na vlastní oči vidět v pařížské Orangerie, dodnes zůstává jedním z mých nejsilnějších uměleckých zážitků.

---

¹⁷ SOSNA, Tomáš. Výtvarné umění a oční choroby. *Okamžik: Nevidomí mezi námi* [online]. 2004 [cit. 2013-04-11]. Dostupné z: http://www.nevidomimezinami.cz/main/nevidomimezinami/Texty/Umeni/Vytvarne_umeni/Umeni_a_ocni_choroby.wiki

5. Hledání

„Neustanout. Člověk by měl pořád hledat. A já jsem stále hledající.“

Aleš Lamr

Mé hledání ve skvrnách a nečistotách mi sloužilo především k nacházení postupů pro výslednou malbu, jenž se snažím vyjádřit i záležitosti sahající poněkud dále, než je jen ke hře samotné. Pozoruji a zkouším, pak se přemisťuji k plátnu, kde vlastně také pozoruji a zkouším, ale produktivně. Při práci s barvou mne baví hrát si s leskem a matem, s metalízou. Líbí se mi, když malba vypadá z každého úhlu jinak. Z tohoto důvodu mnohdy k reprodukcím přikládám ještě detaily malby, na kterých jsou tyto proměny přiblíženy.

Po namalování prvních několika obrazů způsobem, který jsem si vyvinula díky zaujetí v nečistotách, jsem však chtěla slídit po dalších podobných zdrojích, ze kterých bych mohla čerpat pro své nápady, jež bych pak rozvíjela. Ukážu tedy pár druhů fleků, jejichž způsob vzniku jsem se pokusila nějakým způsobem uchopit a převést do malby. Však ne zdaleka každý mne popudil k důkladnější práci a zůstala jsem tedy jen u hledání samotného.

Ještě chci podotknout, že jsem cíleně vynechala skvrny od kávy a čaje, protože navzdory tomu, že jsou velmi působivé, připadá mi to už trochu ohrané.

5.1 Učebna č. 13

To, co jsem našla v ateliéru, konkrétně učebně č. 13 na naší KVV bylo tedy nejen vnuknutím nápadu pro techniku prvních obrazů, kde jsem pracovala s až akvarelově působícími lazurami, ale také zdejší nález vlastně odstartoval celé mé skvrnové pátrání. V učebně 13. je vše umazané od barev – podlaha, židle, stojany, všechno... Na jedné židli jsem si všimla zaschlých kapek zřejmě jen špinavé vody. Vypadaly jako bublinky a ačkoliv to byla vlastně jen nečistota poškozující nábytek, mně připadaly kouzelné! Vedoucí katedry nebyl zřejmě téhož názoru - když jsem totiž v atelieru malovala během léta, nahlédl do něj, spadla mu brada a lomil rukama, jak je možné, že za tak krátkou dobu se po výměně lina a pořízení nových židlí vše vrátilo prakticky do původního - pocákaného a ušmudlaného stavu... Doufám, že jej potěší, že toho bylo aspoň takto využito. Napadlo mě totiž využít efektu vzniklého delším usycháním špinavé vody k malbě. Naplnula jsem si tedy několik menších pláten, na kterých jsem chtěla toto zopakovat záměrně. V kelímku jsem rozmíchala malé množství barvy ve větším objemu vody, nanasla na plátno a nechala uschnout. Této směsi jsem nanasla poměrně velké množství co do tloušťky. Jenže po zaschnutí se

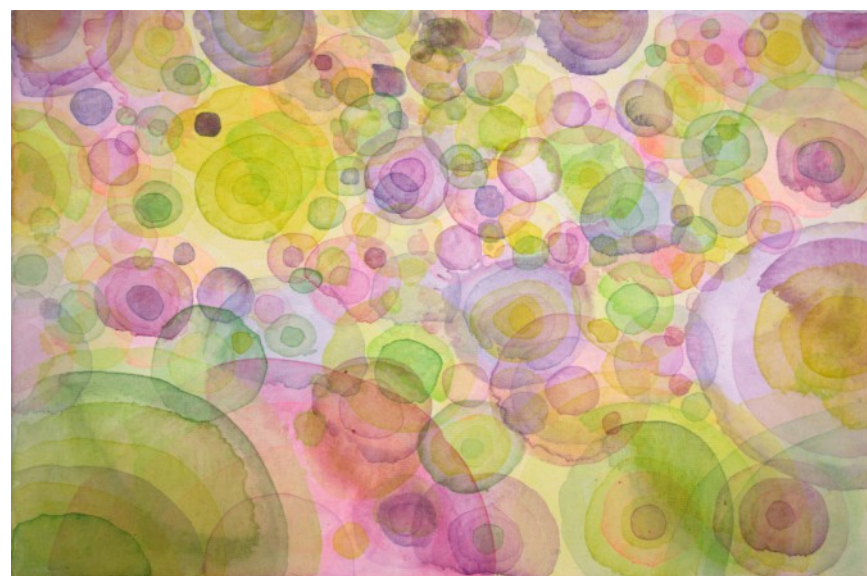
Špinavé židle v učebně 13. na KVV

požadovaný efekt nedostavil, skvrna byla jednolitá, bez onoho zvláštního okraje. Po několika dalších pokusech jsem našla správný poměr barvy a vody – nebo spíše jen umazanosti vody barvou, i vrstvy takto zředěné barvy, kterou je třeba nanést – aby se mi podařilo vykouzlit přesně to, co jsem chtěla. Pak už jsem jen přemýšlela, jak tyto skvrny řadit, kombinovat a vrstvit na plátno.

Malba tímto způsobem je tak trochu zkouškou trpělivosti, což pro mě není úplně jednoduché. Jednotlivé vrstvy schnou docela dlouho a na plátno se musí dávat pozor, aby se nenaklánělo a nehýbalo s ním. Někdy mě barva zoufale neposlouchá. Velké množství vody teče někam úplně jinam, než bych chtěla, nebo úplně pryč. Pak je potřeba plátno různě podkládat, na rozích například klínky určenými k dopínání plátna, ale někdy jsou dva moc a jeden málo... A pokud je plátno větších rozměrů, barva stéká doprostřed, protože ať už je napnuté sebelépe, gravitaci nepřemluvím. V jednom případě jsem plátno musela vypodložit uprostřed zmuchlaným hadrem, aby bylo mírně vypoulené a barva se držela spíše u krajů.

Akryl na plátně, - 45 x 30 cm

Akryl na plátně, - 45 x 30 cm

Akryl na plátně, - 45 x 30 cm

Akryl na plátně, - 100 x 70 cm

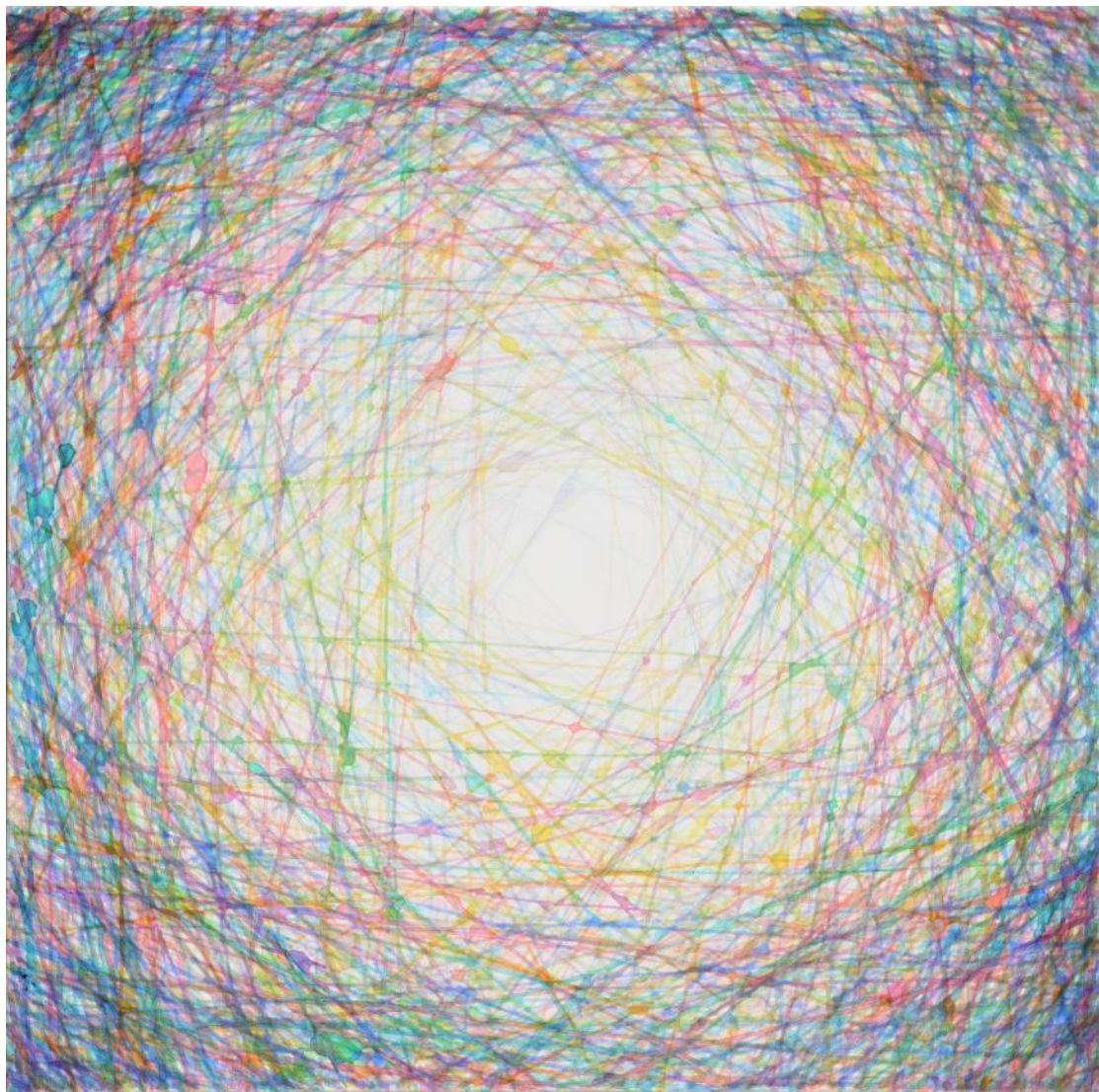
Akryl na plátně, - 130 x 100 cm

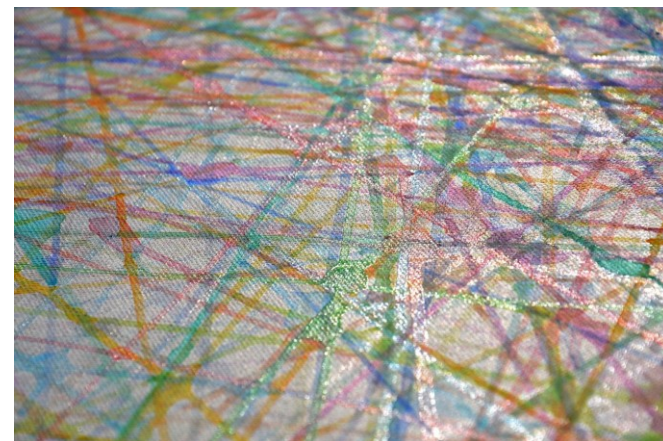
Detail

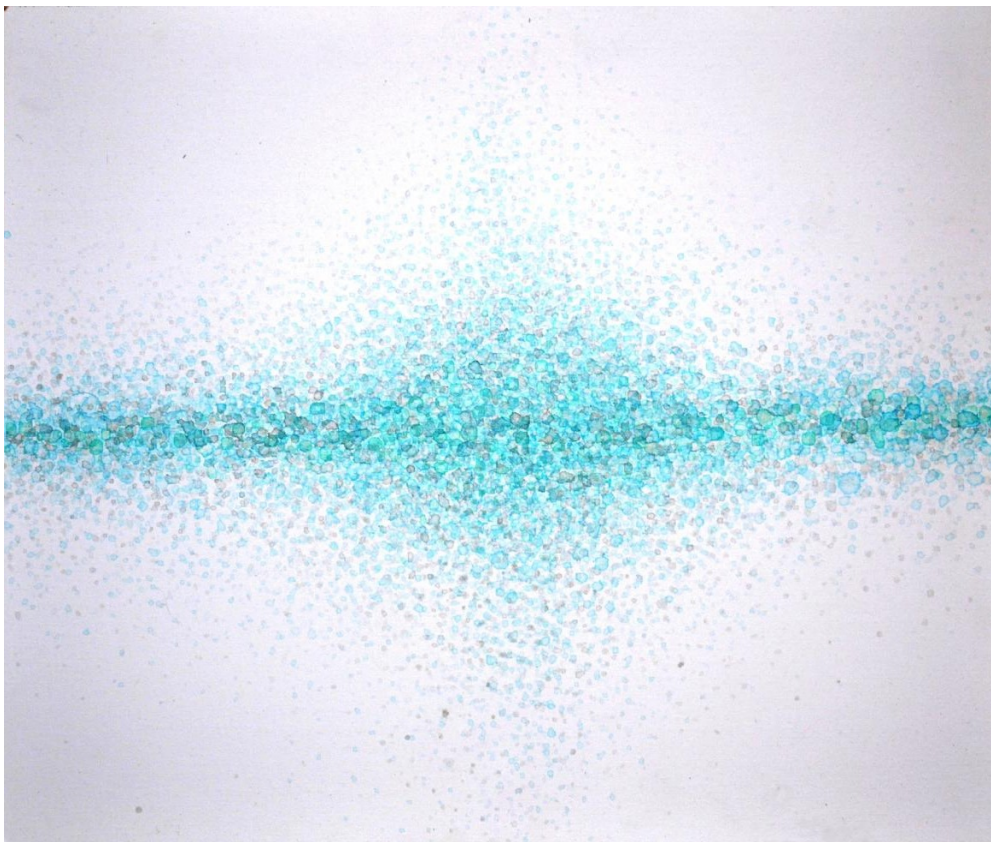
Akryl na plátně, - 130 x 90 cm

Akryl na plátně, - 85 x 85 cm – malováno lahvičkou od očních kapek

Detail

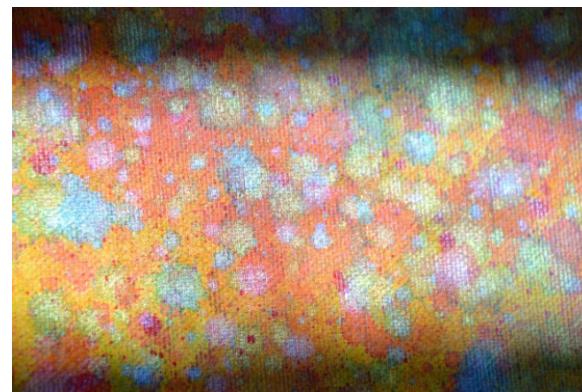
Akryl na plátně, - 60 x 50 cm

Detail

Akryl na plátně, - 170 x 150 cm

Detail

5.2 Dětský přístup k barvě

Dětský způsob práce byl jednou z hlavních věcí, která mne inspirovala. Dítě tvoří spontánně, pro radost, nepotřebuje skici, nad kompozicí ani barevností nepřemýšlí, dodržuje zásady estetiky přirozeně, prožívá malbu prostě zcela jinak, než my dospělí. Jeho výtvarné tvoření je pro něho hrou – barvu nechápe zdaleka jen jako prostředek, kterým znázornit nějaké věci, ale především jako hračku. Pro jeho práci je charakteristické to, že nedbá na to, co ušpiní, barvy volí bez nějakého dlouhého uvažování, stejně tak i její množství a rozmístění. Maluje vším, co mu přijde pod ruku a samozřejmě i rukama samotnými. Má na vše dost času, takže je schopné se šfouřit v jedné malé hromádce barvy, nebo cákat špinavou vodu z kelímku a tím postupně „dekorovat“ okolí tak dlouho, dokud mu v tom někdo nezabrání, nebo prostě dokud jej to nepřestane bavit - ovšem pokud ho to skutečně bavit přestane, tak hned skončí, do práce se nepřemáhá, nedělá to z povinnosti. Pokud malé dítě dostane k dispozici barvy, často, ačkoliv již umí kreslit třeba hlavonožce nebo jiné věci, stejně experimentuje a dělá hlavně cákance a skvrny. Rádo se umaže, matlá upatlanými dlaněmi na předměty okolo sebe, na své oblečení, na sebe, a pokud dostane k dispozici barvu a je mu dokonce řečeno, že může dělat fleky a přitom se umazat dle libosti, je ve svém živlu... Osobně mám k barvě dosti obdobný vztah, který ovšem pozorování dítěte při malbě notně podpořilo a od toho se mnohdy odvíjí i můj způsob práce. Vytvořila jsem několik, spíše pokusných, maleb, kde jsem postup a přístup malého dítěte napodobovala.

Dítě při práci

Dítě při práci

Malby dítěte (vytvořeno pod mým dohledem) – akryl na kartonu

Jednalo se nejen o cákání a lití takovým způsobem, že na úklid bylo lepší raději předem moc nemyslet, ale i o matlání rukama, vymývání, rozfoukávání obtiskování, nebo plácání do louže. Pro vše bylo zapotřebí jistého automatismu, intuitivnosti.

Akryl na plátně, - 65 x 25 cm

Akryl na plátně, - 60 x 45 cm

Akryl na sololitu, - 50 x 50 cm

Akryl na plátně, - 110 x 95 cm

Akryl na sololitu, - 50 x 50 cm

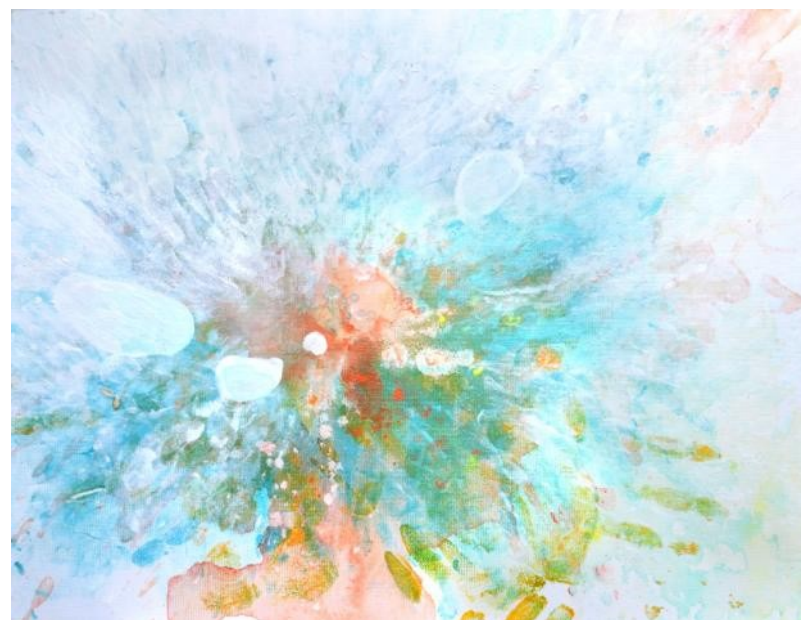
Akryl na plátně, - 80 x 45 cm

Detail

Akryl na plátně, - 40 x 30 cm

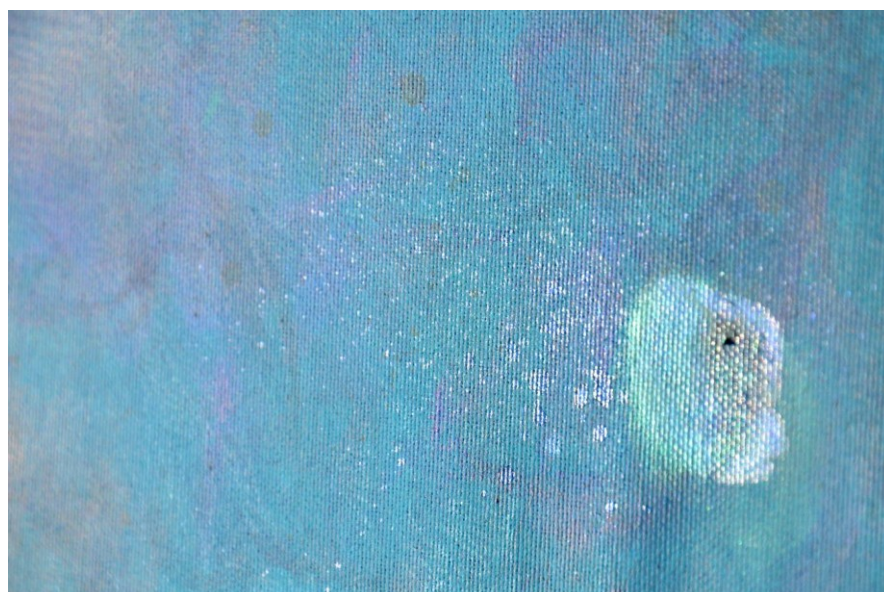
Akryl na plátně, - 40 x 30 cm

Akryl na plátně, - 40 x 30 cm

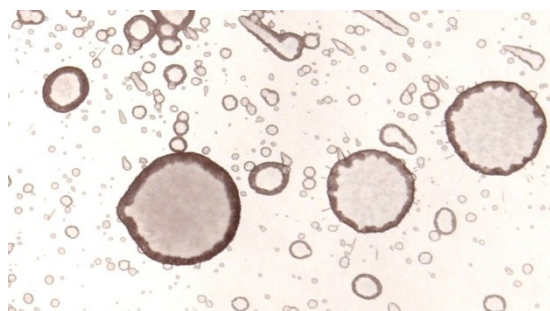
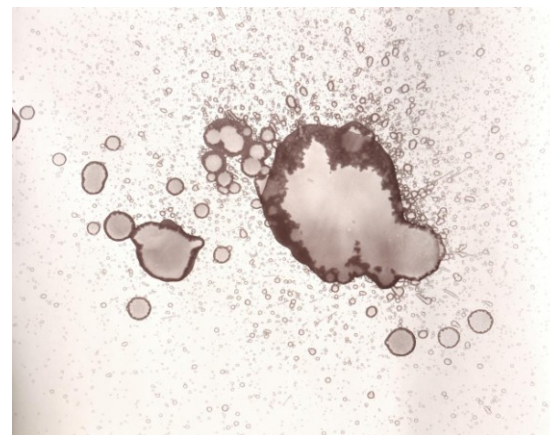
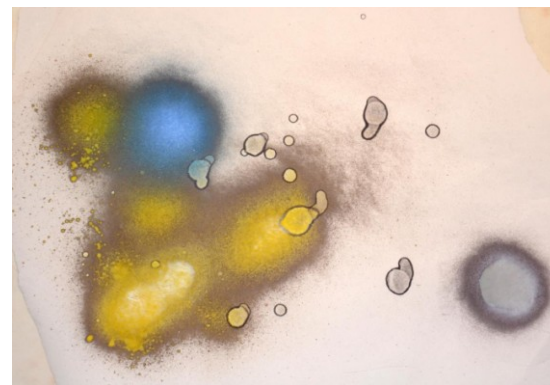
Akryl na plátně, - 110 x 100 cm

Detail obrazu na str. 48

5.3 Teplocitlivý papír

Už ani nevím proč, ale jednou jsem si koupila roli faxového papíru. Ležel mi doma a nijak jsem jej nepoužívala. Asi jsem moc mladá, nebo nevím – je to asi hloupé, ale netušila jsem, že takovýto papír reaguje na teplo. Připravovala jsem se na praxi do školy, chtěla jsem s dětmi zkusit něco jako enkaustiku z nastrouhaných voskovek. Když jsem to doma zkoušela, potřebovala jsem nějaký obyčejný papír, který bych položila na žehlicí prkno, aby se neumazalo. Sáhla jsem právě po tomto. Papír pod žehličkou najednou zcela zčernal, nejdřív jsem se lekla, ale vzápětí jsem začala nadšeně uvažovat nad tím, jak toho výtvarně využít. Nicméně jsem v tu dobu na to neměla čas a tento nápad zůstal ještě více než rok zapomenut. Obnovila jej až návštěva jedné výstavy v Pardubicích. Zde jsem narazila na díla Veroniky Doutlíkové, která využívala právě tzv. teplotisku. Obrazy vypadaly velmi originálně a zajímavě, avšak věděla jsem, jak efektu dosáhla a ačkoliv jsem její díla obdivovala, nebylo to pro mne nic nového. Jenže jsem si pak všimla drobných flíčků, které si maximálně vyžádaly mou pozornost. Vypadalo to, jakoby na papír něco nacákala, takové drobné kapičky, ale měly výrazný tmavý okraj. Začala jsem tyto skvrnky horlivě zkoumat, přemýšlela jsem, jak jich dosáhla a zoufala jsem si, že na to nepřijdu... Až mě tedy napadlo si o autorce něco přečíst na informační ceduli... A tam bylo její know-how prozrazeno – líh! Když jsem přijela domů, hned jsem se chtěla vrhnout na pokus. Ovšem nastal drobný problém. Zjistila jsem, že malá lahvička terpentýnu, která se nacházela v těsné blízkosti role s tímto papírem, byla převržená, a navzdory bezpečnostnímu

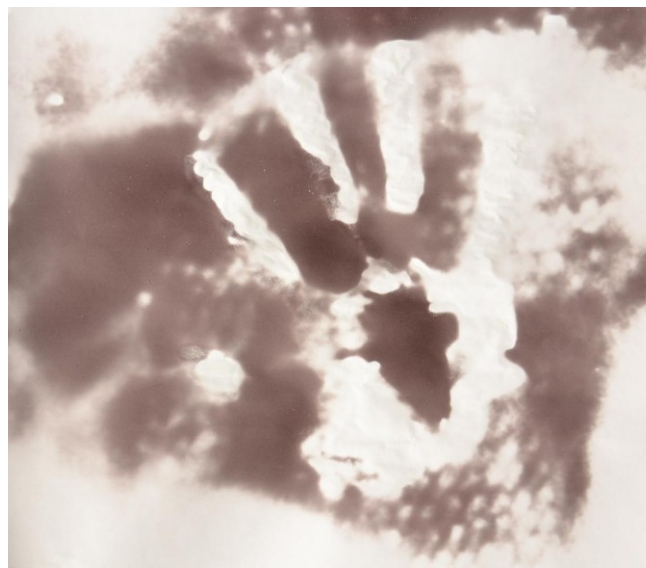

Akrylátový lak a líh na faxovém papíru

uzávěru terpentýn dosti unikal. Upatlaný od něho byl nejen papír, ale také koberec. Naštěstí nic nebylo rozleptáno, stačilo jen místo odkrýt a počkat, až olej sám vytěká. Terpentýn za tu dobu, co volně vytékal z lahvičky, prosákl několika vrstvami faxového papíru a vytvořil na něm – no, skvrny přeci. Tento papír jsem nechala uschnout v atelieru ve škole, což ovšem paní uklízečka nepochopila (čemuž docela rozumím) a vyhodila jej ještě dříve, než jsem si stihla udělat fotku.

Došlo mi, že papír bude reagovat na vícero typů ředidel. A protože jsem měla po ruce i akrylátový sprej, rozhodla jsem se to hned vyzkoušet. S výsledkem jsem byla moc spokojená, jak je vidět na ukázce, vytvořil kolem barevných stříkanců ztmavené okolí. Zkusila jsem samozřejmě i ten líh.

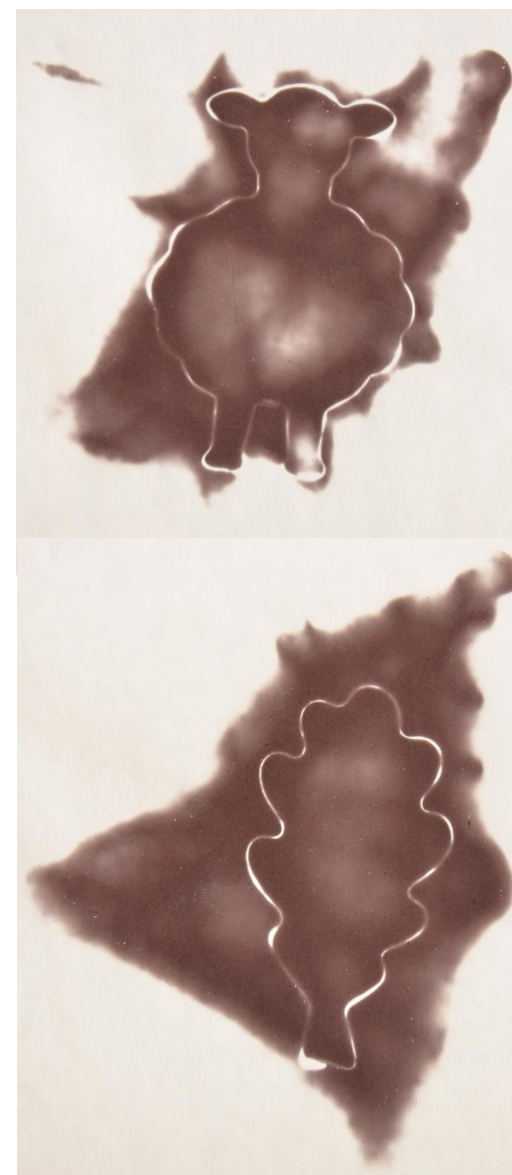
Takový papír však nutně podněcoval k dalším pokusům, takže jsem mimo ředidel zkoušela samozřejmě i teplo. Nejdřív jsem jej trápila fénem, z čehož vznikla taková kytička, ale mohlo by se to brát i tak, že jsem tím vytvořila obraz rozložení proudu vzduchu, který z přístroje fouká. Chtěla jsem takto „vybatikovat“ svou ruku, ale vydržet se to nedalo, tak jsem ji jen namočila a obtiskla, k mému překvapení nebyla zřetelná jen ruka, ale také jemná kresba otisků prstů a také kobereček, na kterém jsem pracovala. Nakonec jsem chtěla vytvořit něco podobného, co Veronika Doutlíková, tedy jakoby obtisknout kovový předmět. To se mi nedařilo, žehlička zabarvila celý papír a nic moc na něm vidět nebylo. Paní Doutlíková to zřejmě

Fénem vytvořené skvrny

dělala zahřátím samotných předmětů, které byly na papíře pak otisknuté. Mě se nakonec se mi podařilo udělat otisk jinak, pomocí dvou vykrajovátek na perníčky. Myslela jsem, že místo, kde se dotýká papír kovu, bude tmavší než okolí, ale bylo to naopak. Možná je to tím, že kov se nestačil zahřát a papír na ten krátký moment zachoval chladným a tím pádem se na rozdíl od okolí nezbarvil. Všimla jsem si také, že když papír zabarvím zahřáním, lehce se pak třpytí, podobně jako rozdrolený uhlík.

Na další obrázky by to chtělo sehnat papír větších rozměrů, ale to se mi zatím nepodařilo.

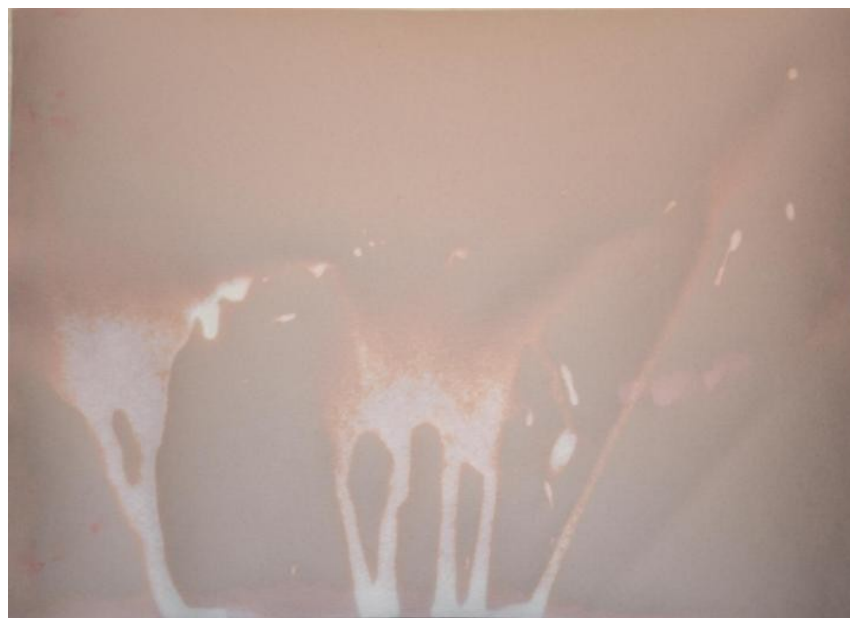
Skvrny od žehličky přes vykrajovátko

5.4 Savo

Není to nic nového, že Savem se dá také malovat, odbarvováním. Ovšem chvíli mi trvalo, než jsem si toto uvědomila v rámci svého hledání. Avšak došlo k tomu tak, že jsem si doma všimla na našich ručnicích odbarvených skvrn, přemýšlela jsem, od čeho mohou být, Savo nepoužíváme zas tak často, tedy ne to, které odbarvuje. A když jej použijeme, tak zas nevím, jak se dostane do styku s ručníky. Uprostřed tohoto ne příliš produktivního přemýšlení mi najednou došlo, že mám tu čest s novou skvrnou, zase zcela jinou, než jakými jsem se zabývala doposud. Hned jsem vytáhla několik barevných papírů, které jsem měla doma, postříkala Savem a s napětím čekala, jestli se papír odbarví. Chvíli se nic nedělo, ale po několika desítkách sekund začalo být odbarvení patrné. Zajásala jsem a hned takto poničila dalších několik papírů. Nesnažila jsem se v tu chvíli o žádný zvláštní výtvarný výkon, jen mě prostě bavilo se dívat, jak se na papíře objevují ty malé odbarvené kapičky, o kterých jsem do té doby ani nevěděla, že tam jsou, a také jsem byla vždy zvědavá, do jakého odstínu se původní barva promění. Jako zázrakem jsem během tohoto nevytvořila další skvrny nežádoucí – lahev se Savem mi totiž nějak nešla zavřít. Nakonec jsem ji sice uzavřela, ale asi nějak špatně, protože po chvíli, když jsem za ni vzala, se otevřela a spadla otevřená z výšky na zem a obsah se po koupelně rozstříkl, kde mohl. Ale v pořádku, nikde nic, ani na koberečku, ani na prádle, co bylo vytříděné a připravené na vyprání u pračky – což nechápu...

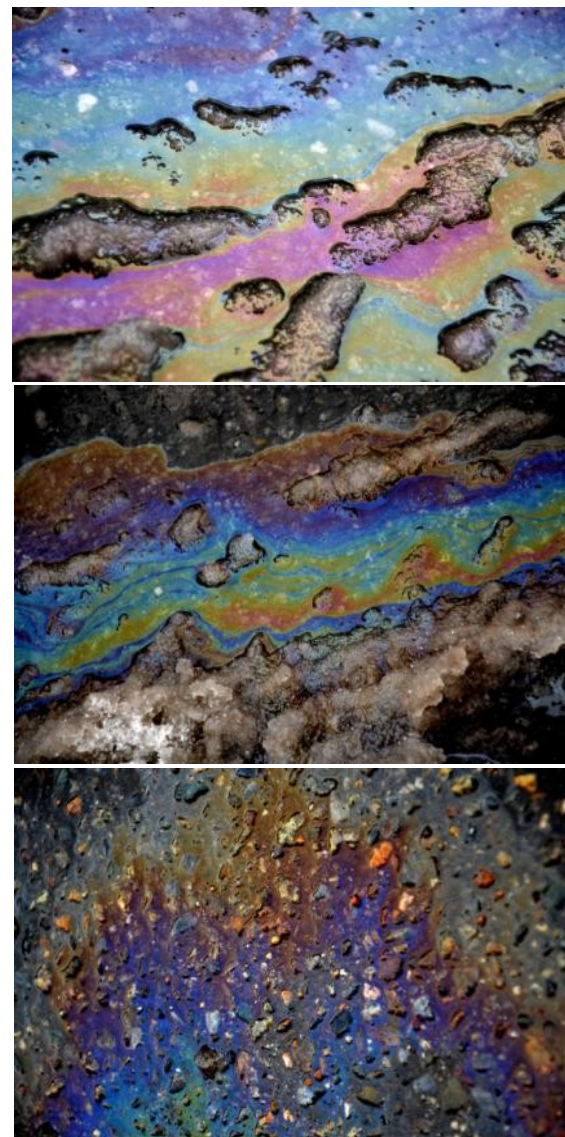
Odbarvené skvrny na našem ručníku

Pokusy se Savem

5.5 Olej a voda

Od malička mě na mokré ulici fascinovaly duhové skvrny od uniklého oleje z aut. Když jsem byla malá, nechápala jsem, kde se tam ty krásné věci berou, ale moc dobře si pamatuji, jak jsem na ně vždycky zírала a obdivovala je. Během mého studia jsem na takovou skvrnu zas narazila. Byla dlouhá, táhla se celou naší ulicí. Mělo to zřejmě spojitost s tím, že hned vedle domu, kde bydlíme, je autoservis... Sice je to vysoce neekologické, ale ona byla prostě tak nádherná! Mrzí mě, že mě tehdy nenapadlo ji vyfotit. Protože však ke své práci sbírám i fotografie různých skvrn, moc jsem si přála nějakou získat, jenže znám zákon schválnosti - běžně člověk tyto hříčky náhody potkává často, ale když by nějaký zrovna potřeboval, tak určitě na žádný nenarazí. Ale měla jsem štěstí. Hned druhý den, co jsem si na olejové skvrny vzpomněla a přemýšlela jsem, jak s nimi pracovat, jsem měla s jednou tu čest. Šla jsem zrovna na lov skvrn po Kutné Hoře, měla jsem tedy u sebe fotoaparát. Když jsem se vracela domů, měla jsem najednou silný pocit, že mám jít jinudy, než co jsem plánovala. No, a tam byla! Krásná, velká, v rozčvachtaném sněhu tam tekla z auta. Fotek jsem udělala pro jistotu hodně, lidé na mě trochu divně koukali, ale tak co, umělec bývá někdy divný nebo výstřední, že? Chtěla jsem majiteli vozu napsat za stěrač vzkaz, že mu teče olej (tekla totiž docela intenzivně), a že mu děkuji za příspěvek do mé bakalářské práce, ovšem neměla jsem u sebe ani tužku, ani papírek, na který bych vzkaz napsala. Tak snad si všiml. Hodně jsem přemýšlela, jak se pokusit o něco podobného na plátno. Ale to prostě asi nejde, nic jsem (zatím) nevymyslela.

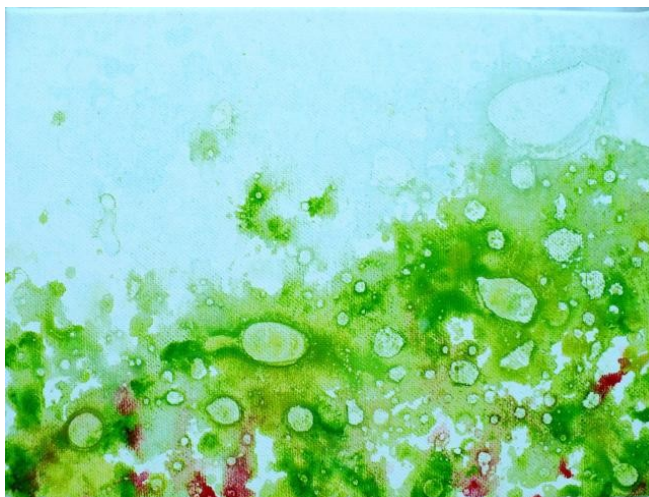

Skvrny od oleje na sinici

Voda s olejem ale dovedou společně i jiné zajímavé věci. Když jsem začínala pokoušet olejomalbu, napadlo mě zkusit smíchat barvu natně zředěnou terpentýnem s vodou a nechat společně na plátně zaschnout. Už nevím, jestli to byla právě ona olejová obří skvrna přes celou naši ulici, nějaký vjem z kuchyně při vaření, nebo můj dvousložkový odličovač na voděodolnou řasenku, co mě k tomu inspiroval. Možná mě to napadlo tak nějak sama od sebe. Už si nepamatuji, každopádně si moc dobře vzpomínám na své nadšení, když jsem zjistila, že je skutečně možné tyto dvě složky na plátně míchat tak, aby vzniklo něco zajímavého. Nechala jsem malinké plátno schnout na dvoře u nás doma a po několika hodinách si jej přišla prohlédnout, dopadlo to lépe, než jsem si představovala. Vznikl zas úplně nový druh skvrny. Později jsem toto opakovala s tím, že jsem vodu smíchala s akrylovou barvou.

Olej a akryl na plátně, 25 x 25 cm

Olej na plátně, - 24 x 18 cm – První pokus o smíchání oleje a vody

Olej na plátně, - 45 x 30 cm

Olej na plátně, - 100 x 100 cm

Detail

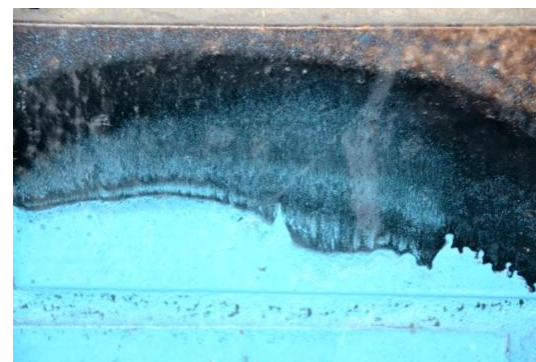

5.6 Lak ve spreji

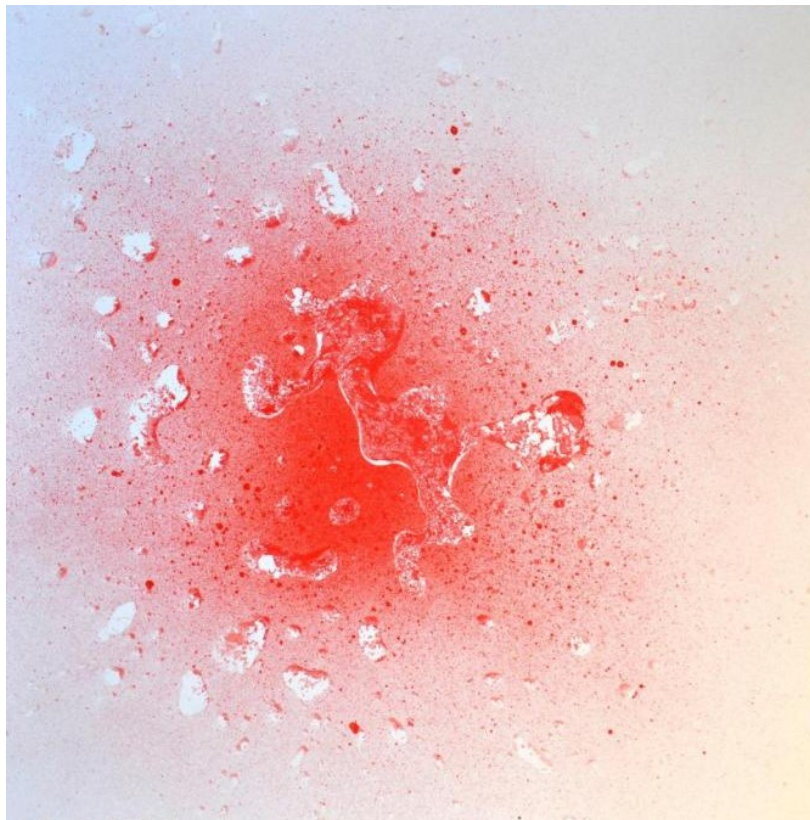
Spreje jsou na jednu stranu skvělá a praktická věc, na stranu druhou je jich hojně zneužíváno k vandalismu. Vytváří zase skvrny, ale úplně jiné, než špinavá voda nebo umatlané ruce. Chtěla jsem je vyzkoušet, k čemuž mě dovedly všudypřítomné grafitti, které většinou hyzdí místa, na kterých se nachází – zvláště jde-li pouze o neumělé vandalské tagy, ale pak tu jsou i jiná díla, která osobně mám ráda, ačkoliv ten styl moc nemusím, ovšem líbí se mi, když jsou věci počmárané, když lidé vidí prázdnou plochu a podlehnou nutkání do ní něco namalovat.

Tyto laky mají ale tu nevýhodu, že skutečně dost silně zapáchají a při práci s nimi se člověku dělá trochu nevolno a v místnosti, kde byly používány, je zápach ještě dlouho znát. I z tohoto důvodu jsem je zatím jen trochu „nařukla“, nicméně rozhodně bych s nimi v budoucnu ráda zkusila pracovat více.

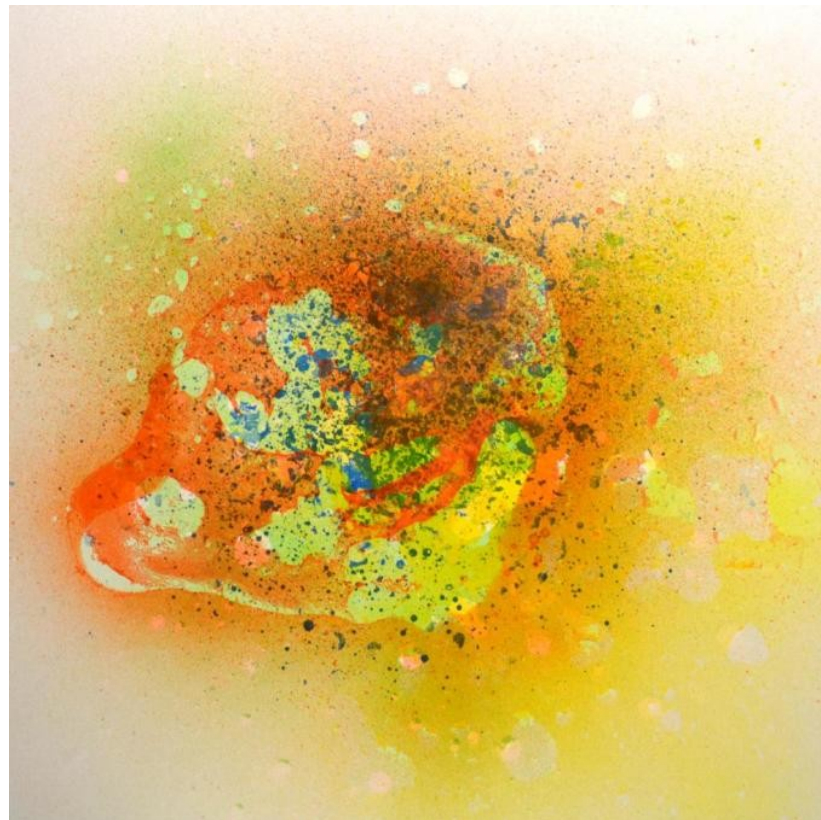
Co mě na akrylovém rychleschnoucím laku baví je zas jiný způsob chování barvy. Při blízkém nanášení začne stékat, při vzdáleném tvoří charakteristický jemný závoj. Při stříkání barvy ještě do nezaschnuté vrstvy se dějí zvláštní reakce, barva se bouřlivě převaluje a příliš se nemísí. Zkoušela jsem lak stříkat i na cákance vody. Tehdy vznikly obrazce, ze kterých jsem měla skutečně radost. Lak totiž na povrchu vody rychle zaschl, ale jen svrchu, ze strany, kde se stýkal s vodou, byl ještě mokrý. Když jsem na desku, kde byla voda postříkaná lakem, přitiskla hadr, voda se vysála, barva se na tkaninu úplně nepřilepila, zato se přitiskla k desce. V jednom případě se tím, jak jsem hadrem s barvou hnula, přilepila tak, že se trochu posunula.

Detaily tagů na zdech

Lak na sololitu, - 30 x 30 cm – posunutá vrstva z jedné strany zaschlé barvy

Lak na sololitu – 30 x 30 cm

2x Lak a akryl na sololitu, - 16 x 16 cm

Anilinové barvy, tuš a lak na papíře, A3

Lak a akryl na sololitu, - 73 x 19 cm

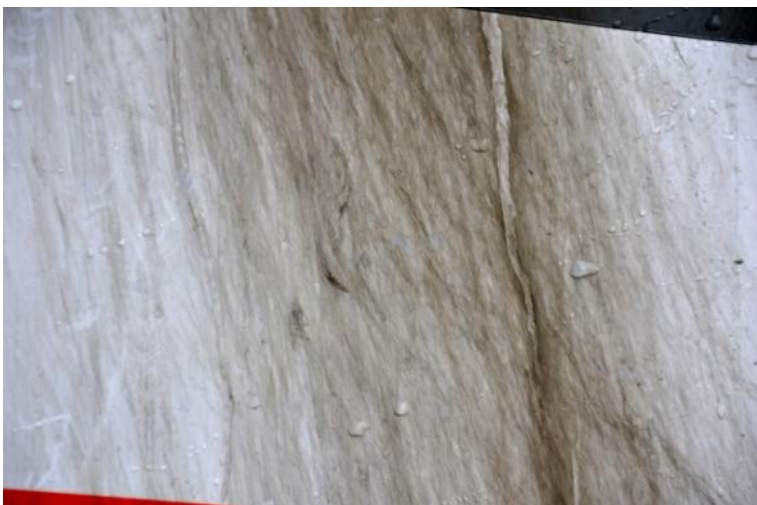
5.7 Nečistoty na tramvaji a vlaku

Jednou, když jsem nastupovala do tramvaje, jsem si všimla vepředu vedle dveří špíny, která ale byla vážně moc hezká, velmi mě to zaujalo a protože jsem s sebou měla fotoaparát, chtěla jsem si to místo vyfotografovat. Ovšem přišlo mi to takové hloupé. Řidič by si toho určitě všiml, navíc budou vystupovat a nastupovat lidé... No ale říkala jsem si, že to není poprvé ani naposledy, co budu vypadat trochu divně a že holt pro umění se musí člověk trochu obětovat. Tak jsem připravila fotoaparát a hned po vystoupení jsem si ono znečištěné místo vyfotografovala. Zajímavá struktura vznikla nanášením směsi všelijaké špíny a vody a jejím opětovným vymýváním, navíc usměrněnou větrem. Hned jsem si chtěla vyzkoušet vytvořit něco podobného, co nejpodobnějšího. Připravila jsem si plátno, které jsem nasprejovala akrylátovým, lesklým lakem, aby se povrch co nejvíce přibližoval tomu na tramvaji. Z toho důvodu jsem také na podklad nezvolila čistě bílou, ale lehce našedlou, jakoby ušpiněnou. Chtěla jsem co nejvíce napodobit způsob, jakým vznikla původní skvrna. Takže jsem lehce obarvenou vodu, takovou jako prve u skvrn z učebny 13., nechávala v drobných pramínkách stékat po plátně a poté nechala ještě vlhkou barvu vymývat stejným způsobem stékající čistou vodou. Toto jsem opakovala tak dlouho, dokud jsem s výsledkem nebyla spokojená. Vítr v atelieru nefoukal (i když taky mě napadlo, že bych mohla zkusit přinést větrák), proto jsem plátno měla po dobu práce mírně nakloněné, aby vznikl dojem pohybu, toho jsem docílila i gestem.

Po nějaké době jsem v tramvaji narazila na další, velmi zajímavé znečištění, tentokrát okénka. I tato skvrna mě inspirovala pro malbu obrazu. Tentokrát jsem se rozhodla jej vyhotovit v barvě – modré a zlaté. Zde jsem začala stejným způsobem, jako jsem to praktikovala u černobílého obrazu, ovšem brzy jsem postup změnila, nechávala jsem zaschnout i kapičky, které ulpěly na cestě k zemi, což vytvářelo zase nové stopy. Ale také jsem si nepřála, aby dole vznikaly intenzivněji zabarvené cestičky, proto jsem určitou část těchto cestiček barvu vymývala tím způsobem, že jsem štětcem zhruba do jejich poloviny přidávala čistou vodu. S nakláněním plátna jsem musela pracovat podstatně složitěji, než u prvního.

Tramvaj byla v obou těchto případech dosti silně znečištěna, však se také jednalo o období, kdy hodně sněží a prší. Zajímalo by mne, jestli si někdo z cestujících také všiml těchto míst na voze, která mě tolik zaujala, jestli byl někdo takový, jako já, a podobné věci způsobují, že se na nich aspoň chvíli zastaví jeho pohled.

Podobně mne zaujaly kapičky zaschlé špinavé vody na okně vlaku. Evidentně tato struktura vznikla tak, že dotyčný, který měl za úkol okna umýt, vodu příliš nevyměňoval a hadr se neobtěžoval vyždímat. Jela jsem brzy ráno z Kutné Hory do Brna, a tak jsem skrz toto vyčištěné - nevyčištěné okno sledovala východ slunce. Tento výjev mne uchvátil a stále se mi líbí navzdory tomu, že u okolí se to nesetkalo s takovým nadšením. Pokusila jsem se namalovat obraz s podobnou náladou, podobným výjevem. Jedná se již o trochu dekorativnější malbu odlišného rázu, získala jsem zde však více zkušeností s používáním retardéru, který dodává malbě olejový charakter.

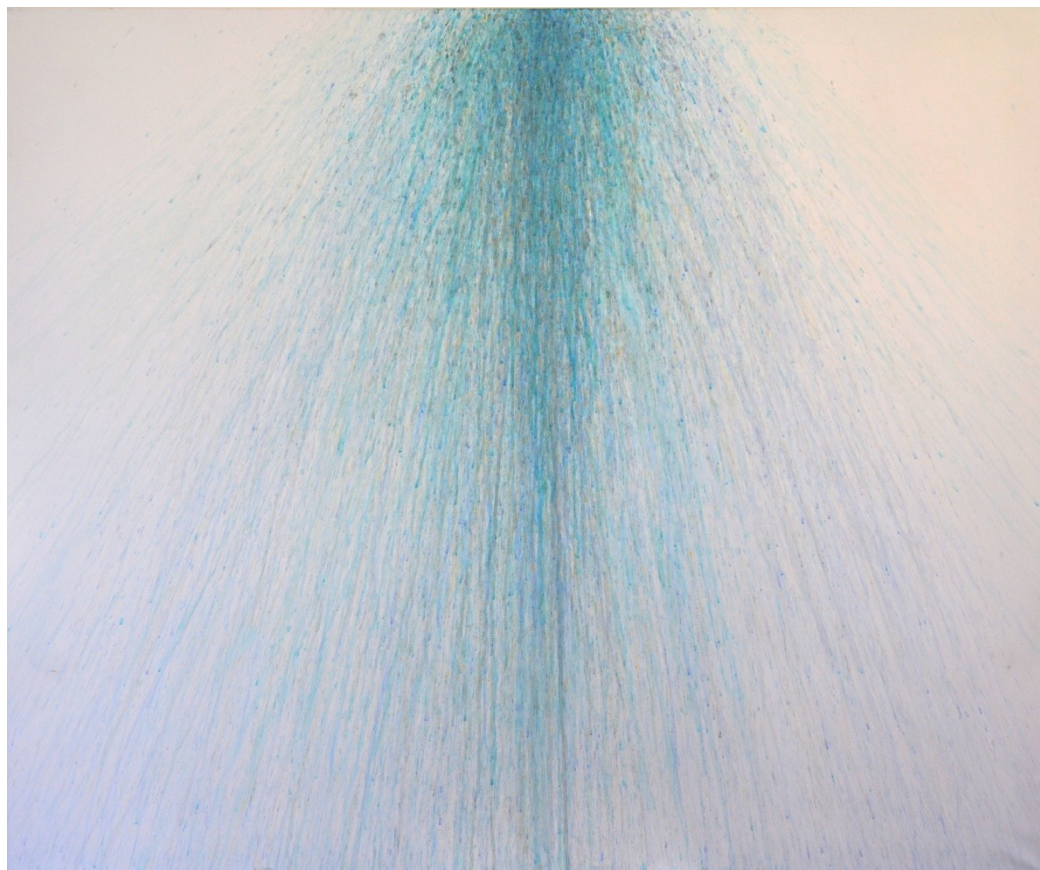
Špinavá tramvaj

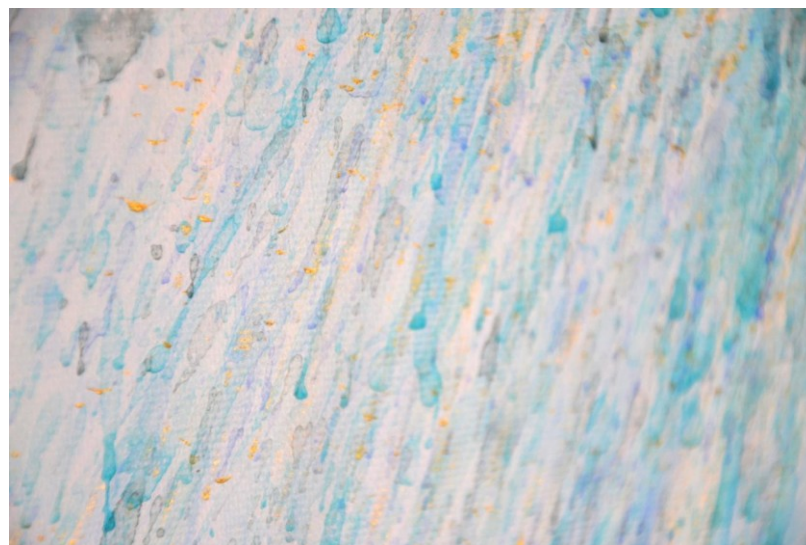
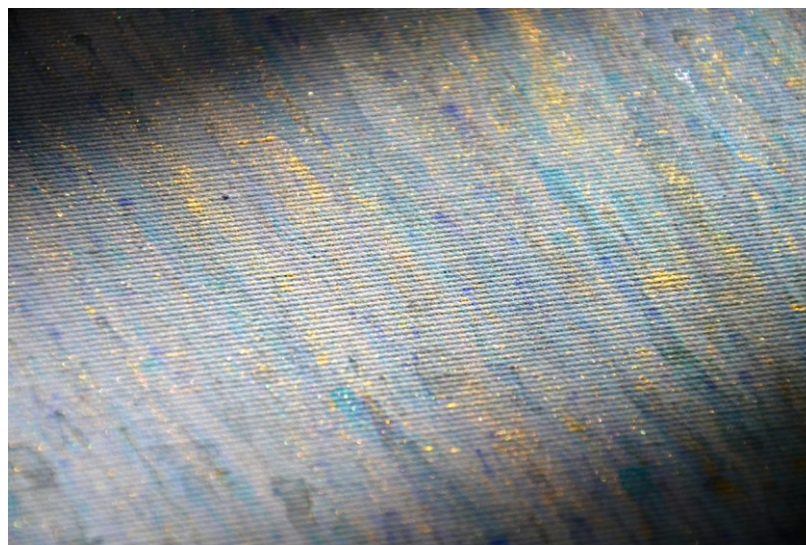
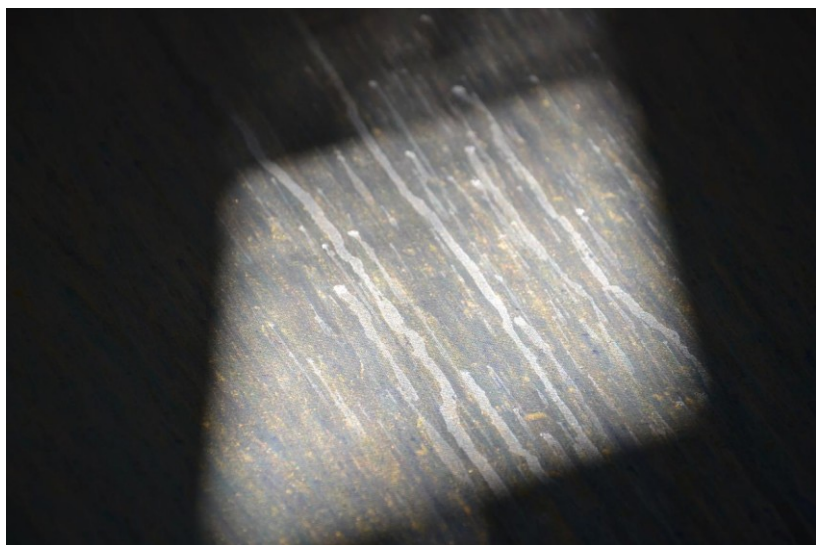
Akryl a lak na plátně, - 95 x 90 cm

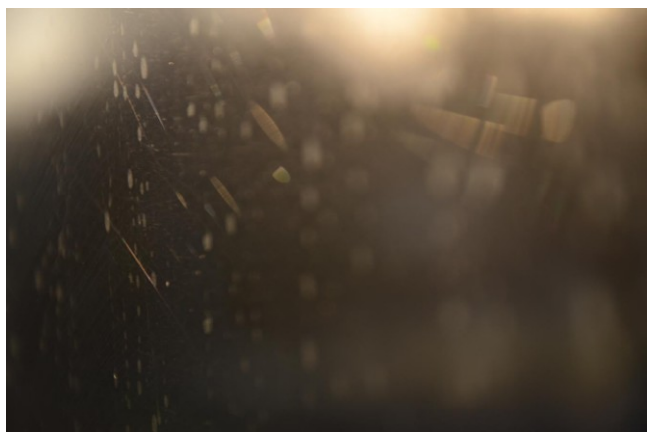
Špinavé okénko tramvaje

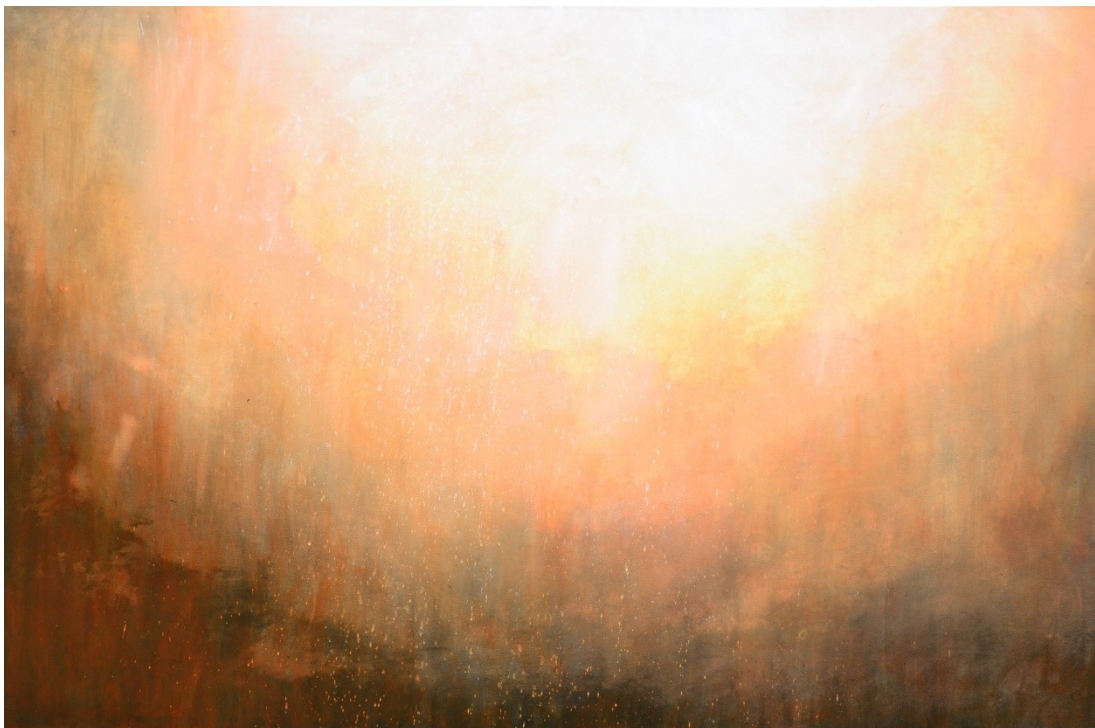
Akryl na plátně, - 150 x 125 cm

Detail obrazu na str. 65 a 116

Pohled skrz špinavé okno vlaku

Akryl na plátně, - 150 x 100 cm

5.8 Další studie a hledání skvrn

Pořád mi toto vše nějak nestačilo, měla jsem potřebu více zkoušet a hledat, a to jak okolo sebe, tak i v experimentu s barvou. Chtěla jsem najít nějaké nové struktury a sledovat, jak se barva chová, co vytvoří nového. Proto jsem občas vyšla s fotoaparátem ven, kde jsem hledala skvrny ve všem a na všem možném, nebo strávila mnoho hodin tím, že jsem doma nebo v atelieru seděla nad sololity a akvarelovými papíry a ty všemožně ničila.

A znovu se vrátím do mé oblíbené učebny 13. Zde jsem si nevyfotografovala pouze ony „bublinky“, ale i mnoho dalších skvrn, ovšem do této práce nemohu prostě vkládat úplně vše. Proto jsem vybrala ještě jedno místočko, které mě v této místnosti mimořádně zaujalo – kachličky u umyvadla. Na stěně kolem kohoutku upělo velké množství rozmanitých barevných kapek od toho, jak si zde studenti horlivě umývají své malířské náčiní. U rodičů jsem měla k dispozici malý našepsovaný karton, který ležel nějakou dobu na půdě, takže byl dost špinavý. Já jej ale nečistila, nechala jsem jej schválně tak. Opřela jej kolmo o topení, aby barvy rychle schly, a různými barvami na něj štětcem cákala tak, aby vznikly stejné kapičky, jako v atelieru u umyvadla (str. 70). Navrstvila jsem si je však o něco více, než jak tomu bylo na „originále“. Jedná se o malbu studijní, ale mně se, musím se přiznat, skutečně zamlouvá. Tento postup jsem vlastně využila i při modré malbě skvrny z tramvaje, i když v tu chvíli jsem si neuvědomila, že už mám tuto metodu jednou vyzkoušenou právě odsud.

Nakoupila jsem si hromádku malinkých sololitů a prostě a jednoduše jsem na ně dělala barevné fleky. Měla jsem v úmyslu vytvořit na ně sérii skvrn, které by byly vlastně stejné, ale pokaždé v jiné barvě. Experimentovat s barevným pozadím – jak se která barva bude na jakém chovat a vypadat. Poprvé jsem toto vyzkoušela na pěti malých sololitech natřených červenou, azurovou, perleťovou, metalickou fialovou a lesklou průhlednou modrou barvou (str. 71). Každá z těchto barev měla po zaschnutí povrch pokaždé trochu jiný, což bylo způsobeno jak různými značkami (červená Umton, perleťová Koh-i noor, zbytek Pébéo), tak jinými vlastnostmi – červená zůstává po zaschnutí lesklá a hladká, ještě více lesku si uchovala světlá modrá, tekutá barva připomínající spíše lak, perleťová zas po zaschnutí byla mírně lepavá, fialová až

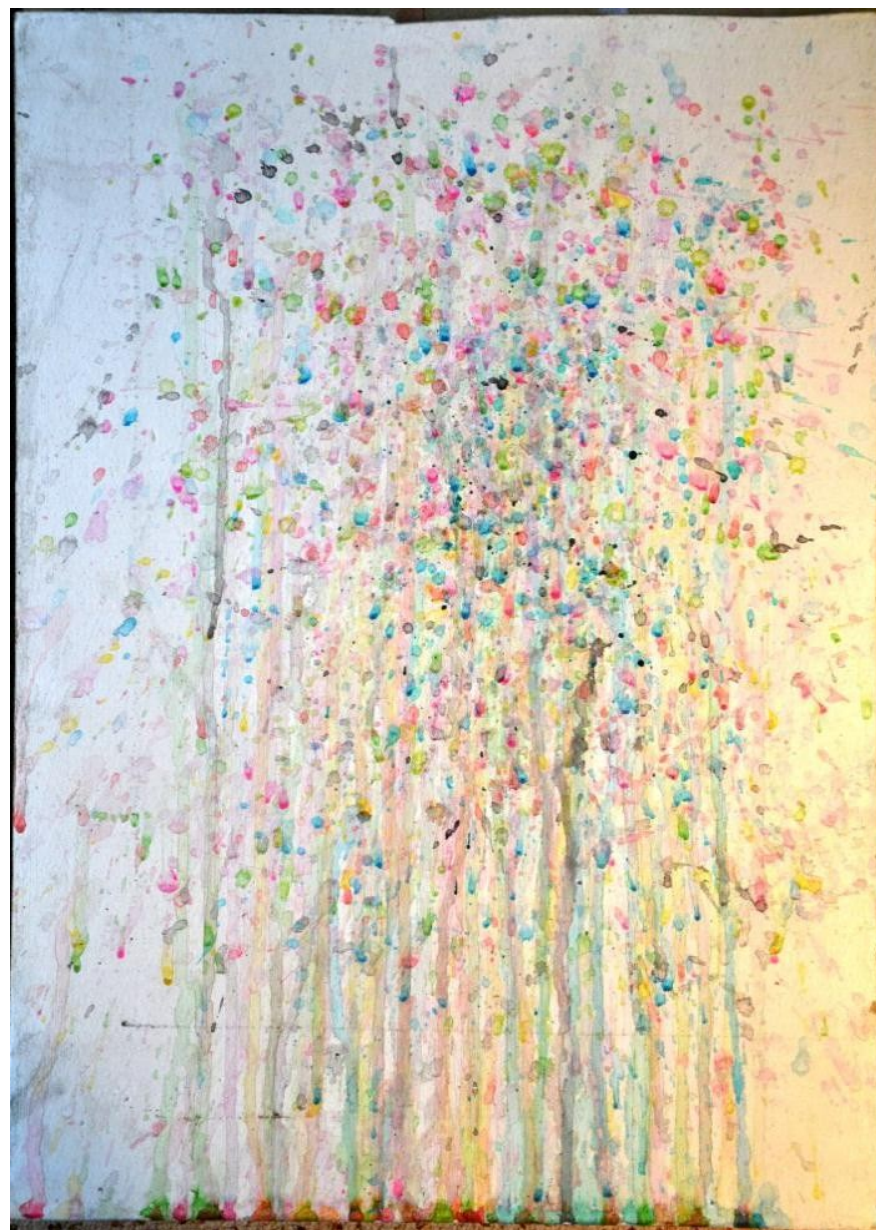
taková tvrdá a modrá saténová. Na všechny povrchy jsem nanášela svou oblíbenou ušpiněnou vodu, volila jsem stejné barvy jako na podklad a ještě nějakou přidala. Podobně jsem postupovala při malbě čtyřech flíčků v rychlosti namazanými prsty. Udělala jsem bílý, černý, fialový a modrý a pak s nimi zacházela s každým stejně – všechny jsou pocákané nebo polité ve stejném pořadí stejnými barvami. Bavilo mě prostě jen sledovat, jak na každém podkladu vypadají další vrstvy jinak.

Pro větší zaměření se na strukturu jsem zkusila pracovat i pouze v černé a bílé. Prve jsem zase vytvořila dva namatlané fleky na dva malé sololity – bílý na černé pozadí a černý na bílé. Přes ně jsem si ale zas trochu zacákala špinavou vodou – bílou na černý flek a černou na bílý. Chtěla jsem původně pokračovat, více vrstvit, ale takto se mi to líbilo a nechala jsem to tak. Barvy mám sice hodně ráda, ale po tomto pokusu se mi hra černé a bílé dost zalíbila. Proto jsem pokoušela i obyčejnou tuš, kterou jsem různě míchala s vodou na malých formátech. Bylo to zas zcela něco jiného, než akryl. Tuš se po vodě rozbíhala mnoha nepředvídatelnými způsoby (str. 72).

Ať už jsem zkoušela cokoliv, nějak jsem nedokázala opustit malbu špinavou vodou. Prostě tato technika mne beznadějně zaujala nejvíce a stejně jsem se k ní neustále vracela. Když jsem měla po malování akvarelem silně ušpiněnou vodu, použila jsem ji pro další malování. Strávila jsem spoustu času tím, že jsem kapala tuto vodu na papír, ten vysoušela fénem a poté hadrem a to stále dokola. Chtěla jsem to totiž trochu urychlit, takže jsem nechala vzniknout působivým konturám a zbytek hadrem vysála. Tímto způsobem jsem barvu vrstvila, dokud jsem nebyla spokojená. Občas jsem do vody přidala pomocí štětce trochu čisté barvy, aby získala více či méně intenzivní odstín (str. 73). Chtěla jsem použití skvrny od špinavé vody zas posunout trochu jinam. Tento posun užití skvrny od barvy jsem aplikovala na malby na str. 74. Tyto obrazy se trochu vymykají mému obecnému pohledu, nejsou zcela abstraktní, ale to, že abstrakci preferuji, neznamená, že se občas neuchýlím i k jinému typu malby.

Pocákané kachličky v učebně 13.

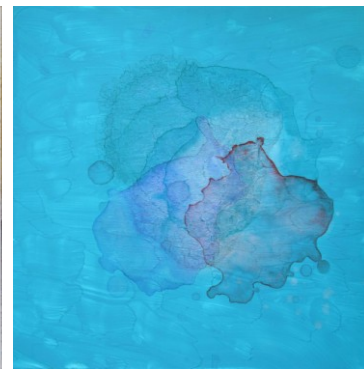
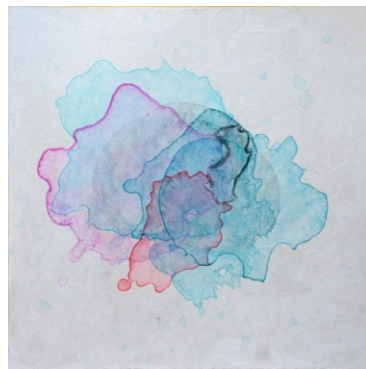
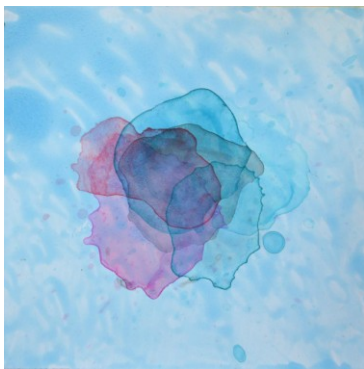
Akryl na kartonu, 35 x 48 cm

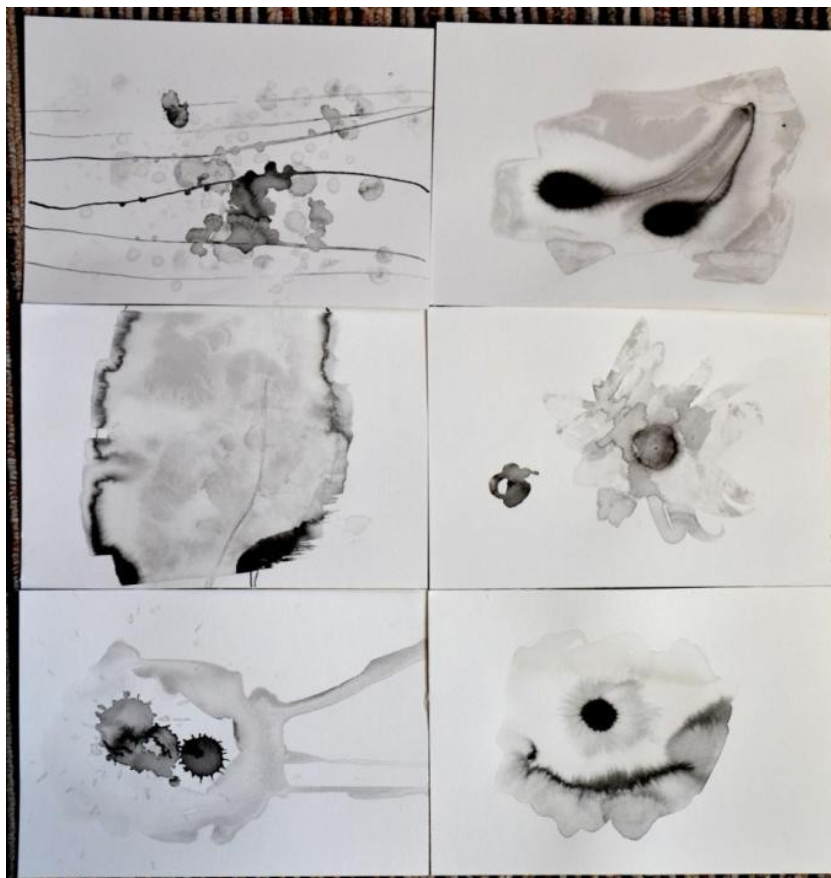
4x Akryl na sololitu, - 12 x 12 cm

Akryl na sololitu, 30 x 40 cm

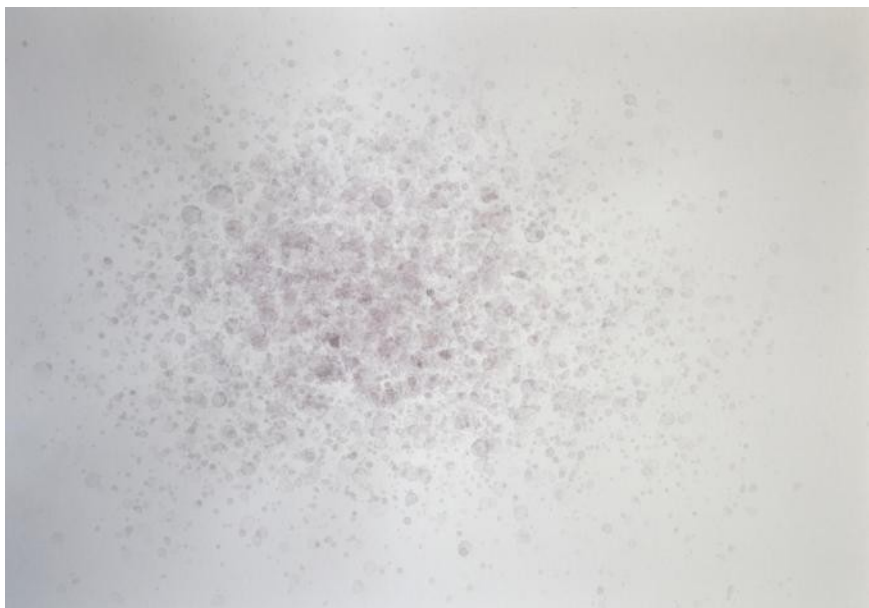
5x Akryl na sololitu, - 16 x 16 cm

6x Tuš na papíře, - A5

2x Akryl na sololitu – 15 x 20 cm

4 x Akvarel, - A3

Akryl na plátně, - 100 x 90 cm

Akryl na plátně, - 150 x 130 cm

Akryl na plátně – 70 x 70 cm

Ještě jednu věc jsem zkoušela nafuknout a mám v plánu ji zcela určitě více rozvinout. Inspirací mi byly vlasy, které se nedopatřením dostaly do nezaschlé barvy. Po uschnutí barvy a odebrání vlasů na místě vznikly jejich jakoby obtisky, které byly samozřejmě opět velmi zvláštní a podnětné pro experiment. Koupila jsem si dekorativní slámu a něco podobného vyzkoušela s ní. Slámu jsem rozložila na menším plátně a polila docela velkým množstvím vody obarvené akrylovou barvou a nechala zaschnout. Výsledek dopadl nad očekávání. Ovšem obraz jsem potom zkoušela různě domalovávat a většinu těchto otisků se mi bohužel podařilo poničit a zakrýt. Podobnou věc jsem zkoušela ještě se skleněnými kuličkami. Obtisky kuliček však na obrázku nejsou příliš patrné, protože jich nebylo moc a použila jsem dost světlou barvu. Jeví se jako světlá místa s tmavým rozpitým okrajem.

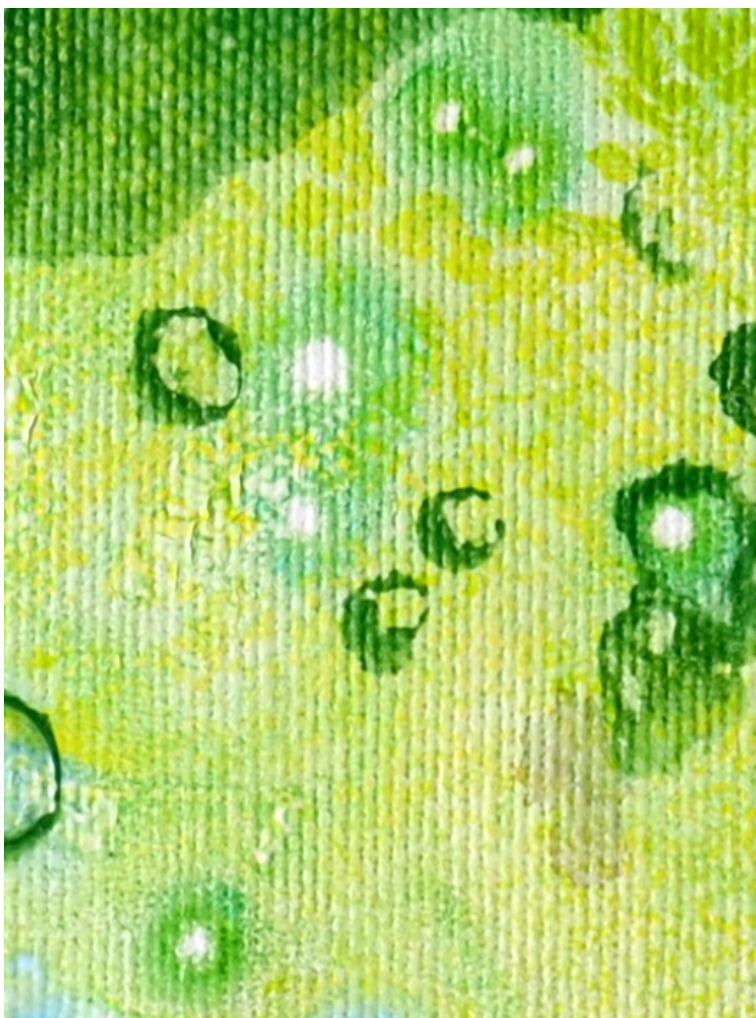
Oba tyto obrázky nebyly moc povedené, ale techniku jsem si vyzkoušela a už mám v hlavě další nápady, jak s ní zkusit více a lépe pracovat.

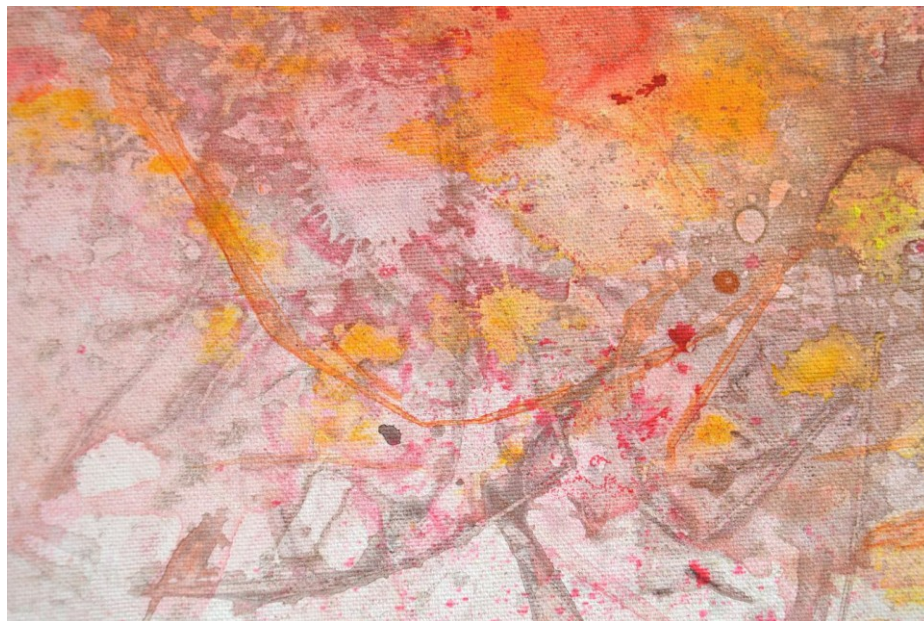
Olej a akryl na plátně, - 60 x 40 cm

Olej a akryl na plátně, - 25 x 25 cm

Detail druhého obrazu na str. 75, - zesvětlená místa s konturou do ztracena jsou stopy po skleněných kuličkách

Detail prvního obrazu na str. 75, - pokus se slámou

Skvrny jsem nejen vytvářela, ale jak jsem se již několikrát zmínila, také jsem je hledala. Již jsem vložila několik fotografií skvrn, které mne podnítily pro tvorbu buďto maleb studijních, nebo hlavních, ale mám ještě mnoho dalších, se kterými jsem zatím více nepracovala, ale připadají mi fascinující. Několik jsem jich vybrala a vložila ukázky.

Špinavé okénko tramvaje, zeď banky a můj pocintaný stůl

Vodní kámen na vodovodní baterii

Blátem pocákaná omítka domu

Zase učebna 13.

Sníh a bláto na automobilu

Šťáva z borůvek z ovocných knedlíků na misce

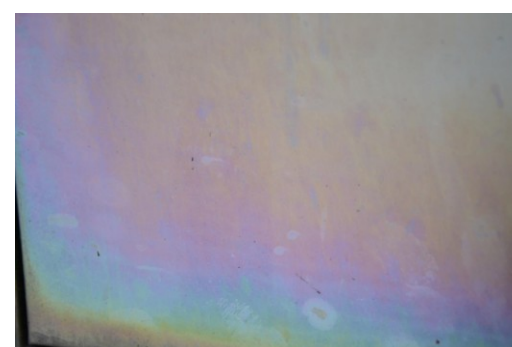
Část vandalské práce na okénku v tramvaji

Omšelá omítka domu

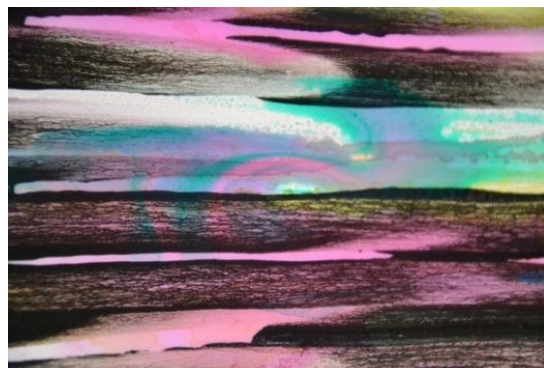
Sníh a bláto na automobilu

Dvířka od hlavního uzávěru plynu na domě

6. Okamžiky

Jak jsem již uvedla, proces malby sám pro mne má vlastně stejně vekou důležitost jako výsledek. Během doby, kdy jsem vytvářela sadu těchto obrázků a obrazů jsem si více a více všímala jevů, které nebylo možné malbou zachytit, leda fotografií, nebo prostě vrýt do své paměti. Poprvé mě napadlo se na toto více zaměřit, když jsem malovala větší obraz olejem, kde jsem použila pro efekt i čistou vodu. Na povrchu plátna vzniklo něco, jako rosa nebo déšť na listech. Ještě na to svítilo sluníčko a prostě to vypadalo úplně pohádkově. Fotoaparát jsem u sebe v tu chvíli bohužel neměla. Později, když jsem zkoušela malovat na plexisklo, jsem si znovu všimla kapiček a světla, které prosvěcuje jejich mokré cestičky. To už jsem možnost zachytit tento okamžik na fotografii měla. Ve stejnou dobu jsem pracovala na malém obrázku, na který jsem lila znovu velmi zředěnou barvu, nalila jsem tam současně růžovou a modrozelenou. Na sololitu vznikly zajímavé, rychle se proměňující se mapy, jak se barvy postupně mísily. Současně jsem pracovala opět s onou malou holčičkou, která mne tolik inspirovala. Když viděla, co dělám, vzala můj kelímek s barvou a vylila ho na svou kresbu. Sedla si k papíru a dlouho sledovala, jak barva stéká, kdy se přelije přes okraj. Divila jsem se, jak dlouho u toho vydrží, jak trpělivě pozoruje dění na papíře. Došlo mi, že sledování takovýchto procesů není vůbec marné a že bych mohla vyzkoušet něco dalšího, více cíleně. To mne přimělo k tomu, abych udělala něco podobného, co má malinká kamarádka.

Kapky barvy na plexiskle a smíchaná neuschnutá barva na rozpracovaném obrázku

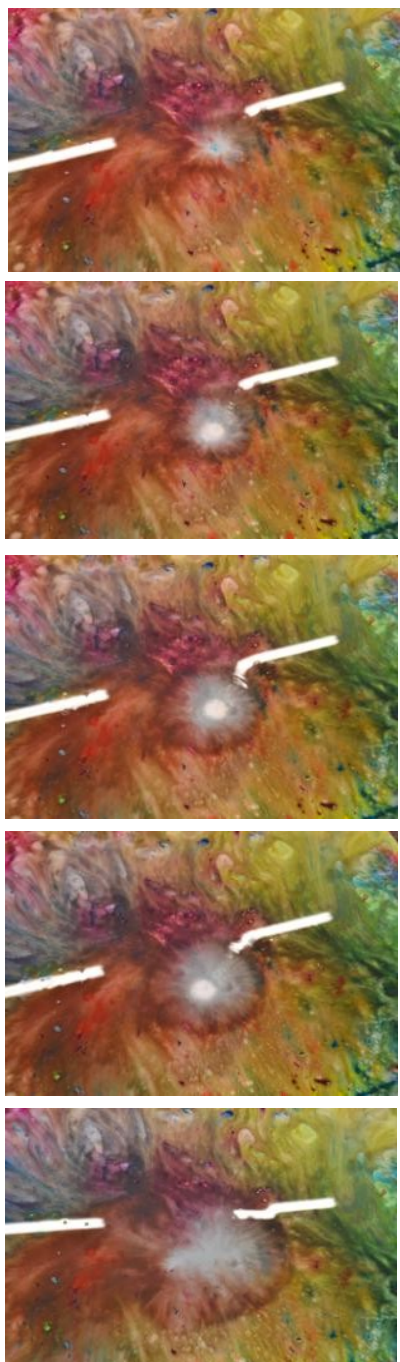
Vzala jsem tedy sololitovou desku, na kterou jsem rukama nanesla několik různých barev – které mi přišly pod ruku. Nalila jsem pak na desku docela velké množství vody a barvy rukama rozmíchala. Poté jsem sledovala dění na desce. Zjistila jsem, že když do této vrstvy rozředěné barvy cákám čistou vodu, vytváří se tam takové jakoby jiskřičky, které ovšem do několika sekund zaniknou. Nedařilo se mi je zároveň vytvářet a kvalitně vyfotografovat... Ovšem pak jsem zkusila vodu lít po delší dobu, z kelímku, drobným proudem. S deskou jsem si dlouho hrála, postupně jsem přilévala další vodu a stejně jako ta malá holčička trpělivě sledovala, co se na ní děje. Nafotila jsem takto několik míst na desce, kde barvy vytvořily moc pěkné kresby. Nakonec jsem vodou vymyla skoro všechno barvu, až na některé periferie, kde již stihl akrylát zaschnout.

Malé děvčátko při pozorování stékající barvy

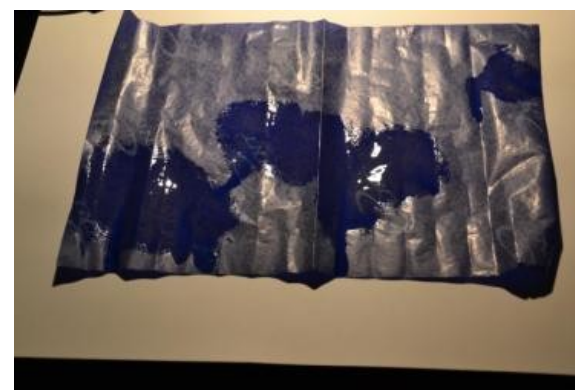
Moje hra s mísící se a stékající barvou

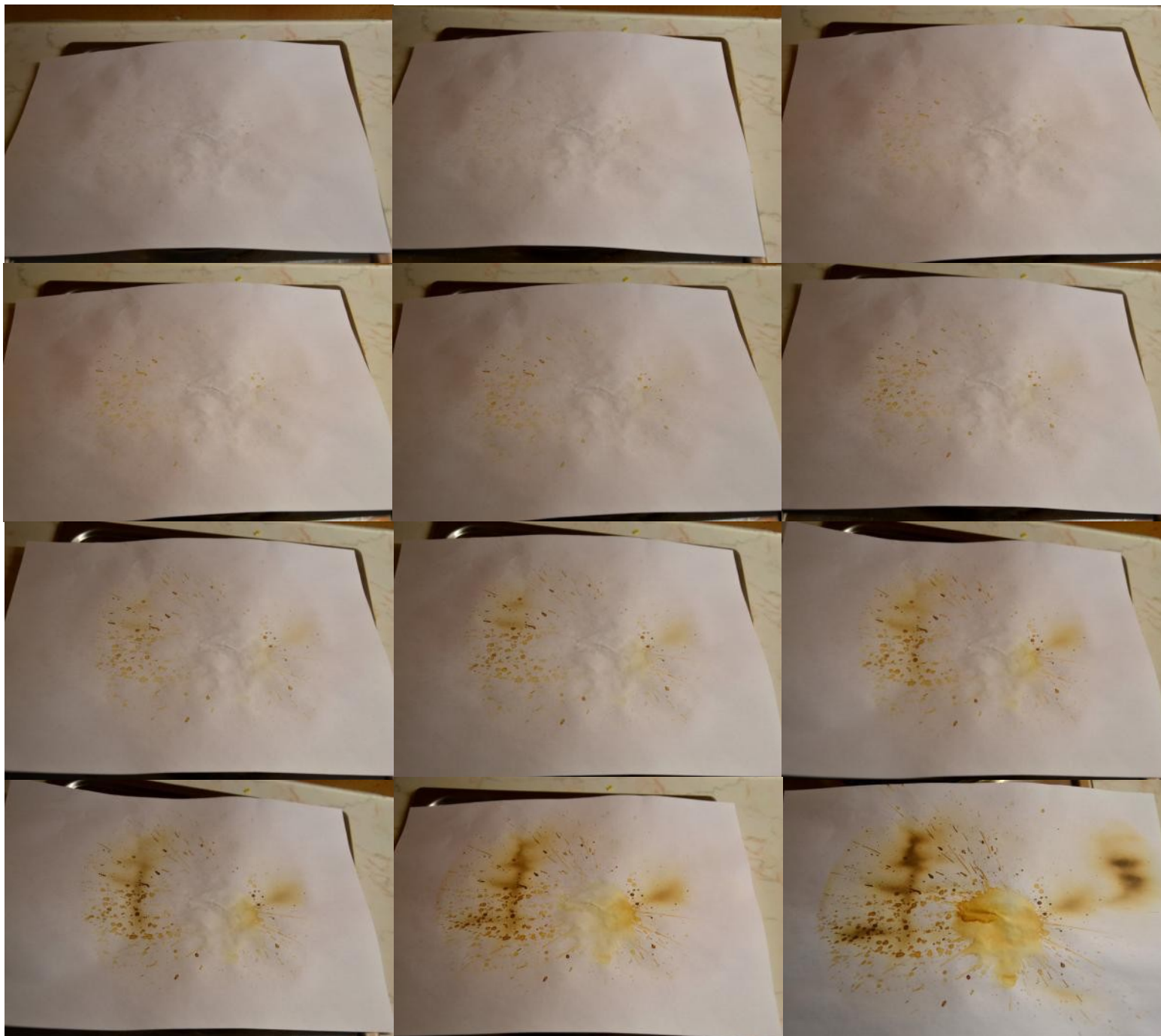
Fotografie pořízené během pozorování dění na desce

Přemýšlela jsem, jakou akci si ještě vyzkoušet. Vzpomněla jsem si, že když jsem byla malá, tatínek nám občas dělal bojovky. Používal k tomu někdy tajných zpráv, které vytvářel psaním citronovou šťávou na papír. Tento papír se pak musel zahřát nad plamenem nebo na plotně, aby písmo vyvstalo. Při této myšlence jsem hned šla uskutečnit pokus. Citronovou šťávou jsem na papíře udělala pořádný cákanec a po netrpělivém čekání na uschnutí jsem jej položila na zapnutou plotýnku na našem sporáku. Během zahřívání jsem si zase vše nafotila. Možná docela obyčejná věc, ale znovu – neopakovatelná a pro mne prostě zvláštním způsobem fascinující.

Po pokusu s lihem jsem přemýšlela, jak s ním dále experimentovat. Koupila jsem propisovací papír a doma jej zkusila postříkat lihem. Nejdříve jsem jej navlhčila z rubu a čekala, jestli se líh propije na druhou stranu a rozpustí barvu. Nic moc se nestalo, tak jsem tomu pomohla – opakovaně jsem stříkala líh přímo na stranu s barvou a pak obtiskovala. Líbilo se mi, že se obtiskly stopy po stékající kapalině. Potom jsem ale přišla na to, že když takto obarvený líh kape, tříská se mnohem více, než voda. Doteď mám modré tečky na mém notebooku, který se v tobě pokusu nacházel hned vedle... Papír se skvrnou jsem pak zvedla a všimla si, že oproti světlu jsou místa, kde líh ještě nevytěkal, mnohem jasnější. Zase jsem se tím nechala okouzlit a hned jsem vytáhla fotoaparát. Poté jsem vytvořila ještě jeden obrázek, kde jsem chtěla zopakovat především ono třískání lihu při dopadu na malé kapičky, znovu jsem jej pak vyfotila proti světlu z lampy.

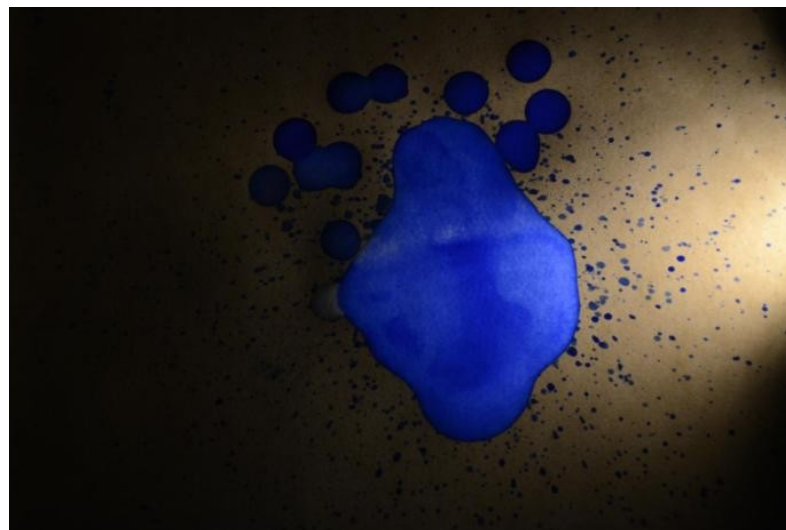

Zahřívání citronové skvrny a máčení propisovacího papíru lihem

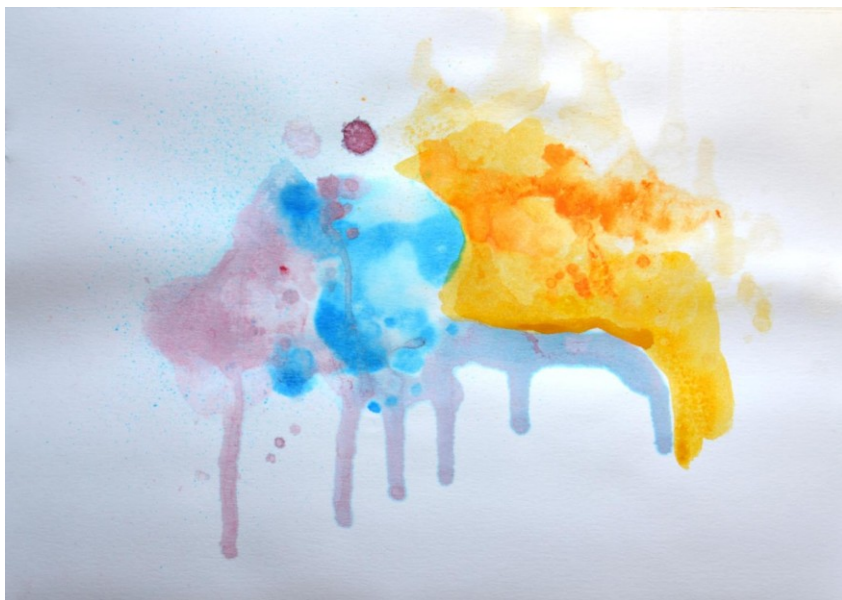

Postupné objevování se zahřívání citronové skvrny

S lihem jsem experimentovala dále. Vytvořila jsem několik pokusných maleb, kde jsem s ním míchala akvarel. Barvu jsem nanášela rukama a štětcem, líh rozprašovačem. Pořadí nanášení obou složek jsem různě kombinovala. Líh se s vodou sice míchá, ale zjistila jsem, že nikoliv ihned. Chvilí se chová podobně jako něco mastného, takže barva se mu vyhýbala. Poté se sloučila, ale stejně se chovala jinak, protože se více vpíjela do papíru, nebo se vysrážela.

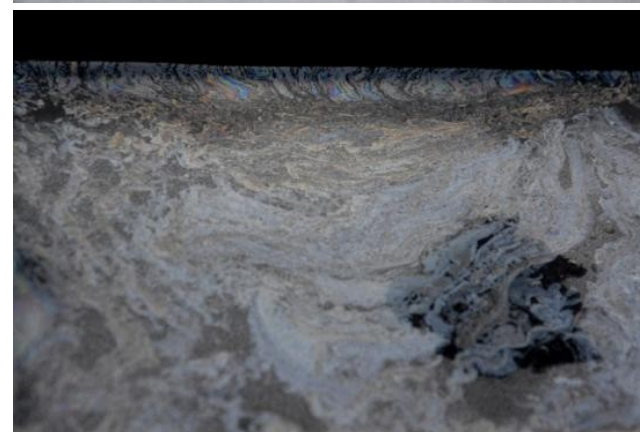

Prosvícená skvrna od lihu a barvy z propisovacího papíru

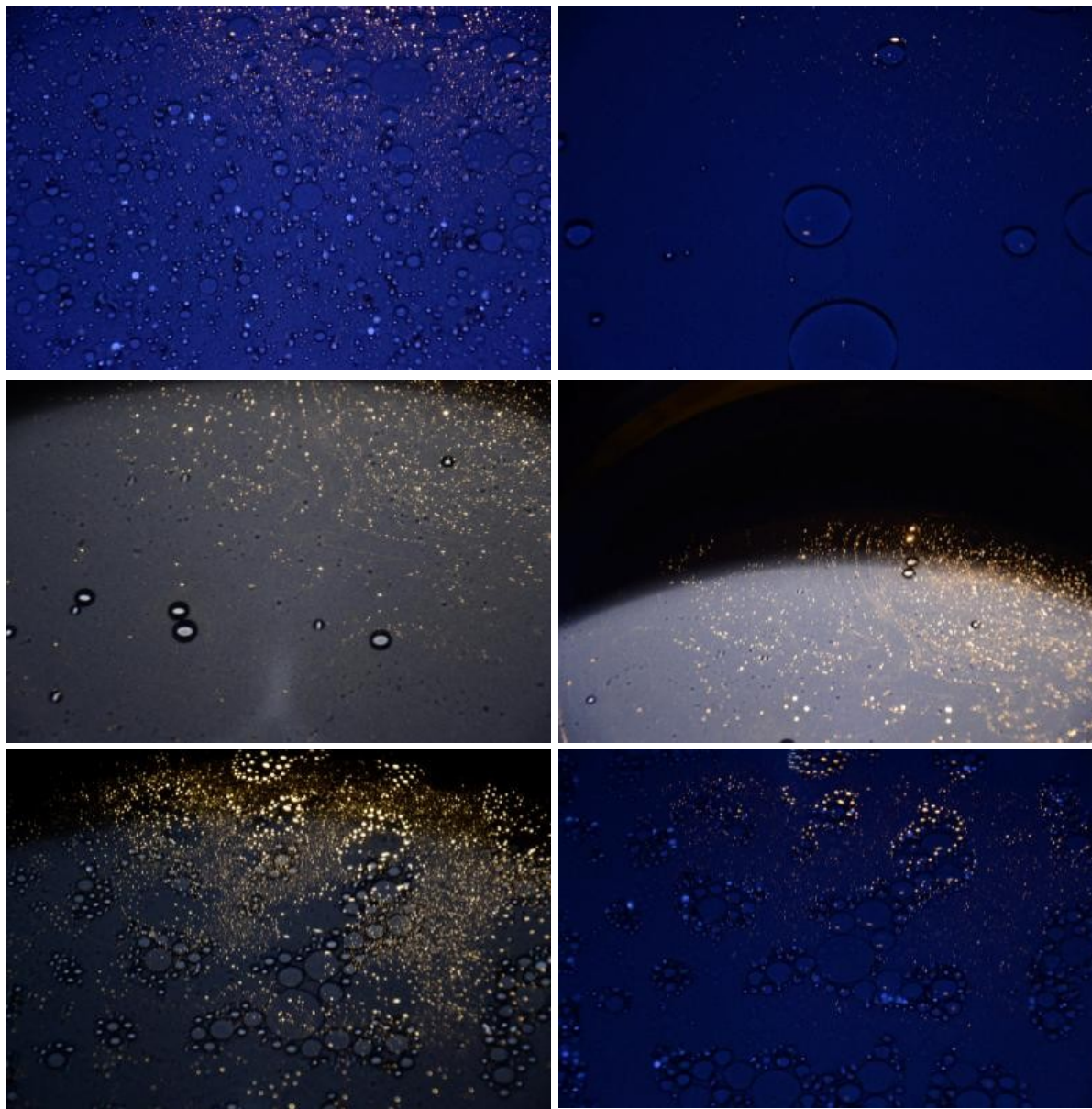
4x Akvarel na papíře, - A4 – mísení akvarelu s lihem

Stále jsem také uvažovala o tom, co by se ještě dalo udělat s vodou a olejem. Duhové skvrny z chodníku a kapičky vody obklopené terpentýnem mi nepřestávaly ležet v hlavě, přála jsem si nějaký z těch estetických fenoménů způsobených smícháním mastného s vodou nějak zopakovat. Chtěla jsem si aspoň pro sebe vytvořit duhovou skvrnu. Přemýšlela jsem, čím by se to dalo kromě vyjetého oleje z auta udělat. Vzala jsem si polystyrenovou vaničku, napustila do ní vodu. Nejdříve jsem zkusila terpentýn. Sice jsem věděla, že terpentýn umí některé věci dost rozleptat, rozpustit, ale nějak mě to v tu chvíli netrápilo. K mému velkému zklamání se duhové jevy na hladině neobjevily. Zkusila jsem po chvíli do vody fouknout – a voilà! Duha se v tu chvíli dostavila! Jenže zároveň fotit a foukat mi skutečně nešlo. Po chvíli se začala malá duhová políčka vytvářet při okrajích vaničky a rozšiřovala se ve zvláštních kresbách dále. Zjistila jsem, že je to způsobeno tím, jak se materiál vaničky rozpouští. To vytvořilo i pěkný flek na dně, ze kterého se kvůli postupnému rozleptávání uvolňovaly bublinky. Obsah jsem vylila a vyzkoušela to samé ještě s benzinem. Stejný výsledek. Vanička se začala již skutečně rozpouštět, takže jsem s experimenty v tu chvíli musela přestat.

Ředidla na vodní hladině

Doma mě však napadlo vyzkoušet nalít do vody běžný olej – do hrnce s vodou. U stolní lampičky jsem se pak pustila do fotografování. Jednotlivá olejová očka se krásně třpytila. Po čase se slila do větších, tak jsem si pomohla kuchyňskou metličkou. Obraz na hladině se neustále hýbal a měnil, chvíli mi trvalo, než se mi podařilo nastavit fotoaparát tak, aby očka nebyla rozmazaná, ale dostatečně zřetelná.

Olej ve vodě v hrnci

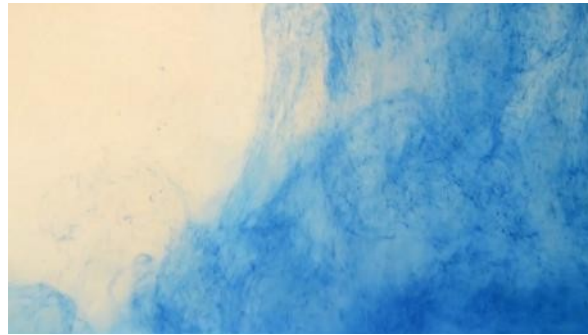
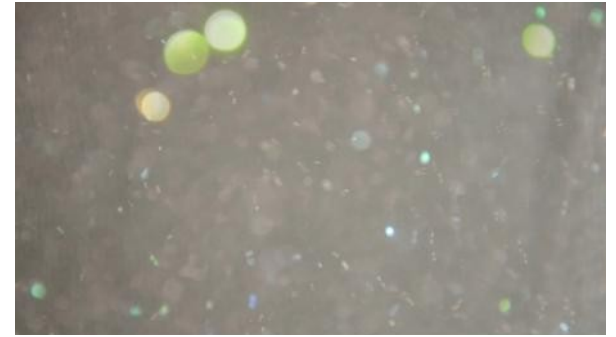
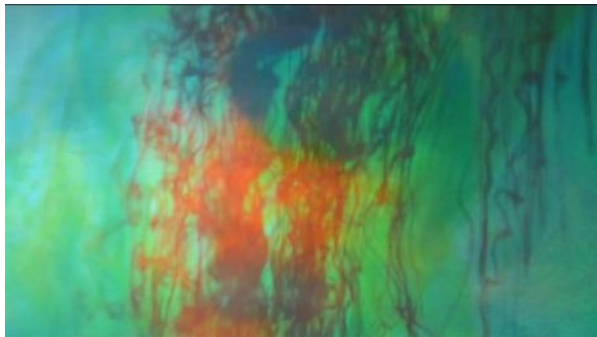
7. Videoart

Pro toto video mě inspiroval hudební klip, ve kterém byl vysokorychlostní kamerou natočen velmi zpomaleně rozprašující se křídový prášek, nebo to možná byla mouka? Neměla jsem technické možnosti vytvořit něco podobného, ale napadlo mě zkusit takto rozptýlit různé látky ve vodě. Podobné záběry nejsou možná příliš originální, ale v době, kdy jsem to tvořila, mě to ani moc nezajímalo. Nedělala jsem to video pro nějakou popularitu, ale prostě jen pro estetický požitek. Jedná se vlastně o jakési skvrny v prostoru. Pokračovala jsem tu ve svém vyžívání se v pozorování náhodně vytvářejících se struktur – tedy skvrn, nejen však jejich fotografováním, ale zachycením celého děje.

Ačkoliv záběry použité na výsledné video vznikly docela jednoduše, předcházelo tomu poměrně náročné zkoumání plné pokusů a omylů a mnoho nervů, protože mé technické i prostorové možnosti byly značně omezené. Video jsem natáčela na zrcadlovku a s kvalitou problém nebyl, zato se světlem, nežádoucími odrazy na skle akvária s vodou, s hloubkou ostrosti kvůli nedostatku světla, se záhadnými pruhy vznikající v záběru a s nekvalitní podlahou, na které stál stativ. Potíže se světlem jsem však nakonec vyřešila díky kamarádovi, který se věnuje natáčení na profesionální úrovni a zapůjčil mi výkonné lampy.

Na záběry jsem zkoušela použít různé věci. Tuš, barvu na hedvábí, mléko, kypřicí prášek do pečiva, třpytky (které jsem musela nejdříve smíchat ve vodě s jarem, protože povrchové napětí by je jinak nepustilo ke dnu), potravinářské barvivo v prášku, akrylové barvy, nějaké oční stíny zase smíchané s vodou a saponátem, cukr, dekorativní třpytivá vlákna, vatou, anilínové barvy – a to je asi tak možná vše. Zdaleka ne všechny záběry jsem ale použila pro výsledný sestřih.

Hudbu jsem vyráběla sama, už je poněkud staršího data. Není vůbec kvalitní, nicméně přišlo mi, že k takovému videu se hodí a nízká kvalita zas tolik nepřekáží. Video je beztak spíše pouhou etudou, avšak dobře odrážející to, v čem moje oko nalézá zalíbení a zaujetí.

Prentscreeny z videoartu

8. Práce s dětmi

Protože jsem vycházela z velké části i z dětského výtvarného projevu, nebylo složité aplikovat své poznatky a nápady právě na práci s dětmi. Osobně velmi ráda s dětmi trávím čas a ještě radši s nimi tvořím. Protože studuji na Pedagogické fakultě, tato práce by se měla samozřejmě dotýkat i této oblasti. Proto jsem zkusila různým způsobem vést děti ke tvoření, kde skvrna hraje hlavní roli.

8.1 Kristýnka

S touto holčičkou jsem začala spolupracovat již v jejích dvou letech. Velmi mi pomáhala při studiu metodiky výtvarné výchovy. Když jsem začala více zkoumat, jak by měla výtvarná výchova – nejen ve škole, ale i v rodině – vypadat, domluvila jsem se s maminkou této dívky, aby tyto zásady dodržovala, tedy aby jí nebránila se spontánně projevovat a neovlivňovala ji. Proto jsou její dílka velmi hodnotná, chce-li člověk studovat dětský výtvarný projev. V rámci tohoto uvažování nad správnou estetickou výchovou dětí jsem získala určitou nevraživost vůči klasickým dětským omalovánkám. Jakoby jimi dospělí dětem vzkazovali, že jejich výtvoři nejsou dostatečné. Že nejsou hodny vlastního zobrazování vnímání světa. Připadá mi, že omalovánky děti hrozně podceňují a výtvarný projev dovádějí do směšné absurdity. Co je na tom podle předlohy něco vybarvit?! Tyto myšlenky mě dovedly až k nápadu vytvořit netradiční omalovánky, tak trochu naruby. Vytvořila jsem nejdříve několik cákanců na papír, pak různé barevné skvrny, jakožto plochy. Ty jsem jí pak předložila, aby si s tím udělala, co bude prostě chtít. Bylo to pro ni něco nového a moc se mi líbilo, jak se toho chopila. Na jednotlivé skvrnky reagovala různým způsobem – buď je začárávala, spojovala, nebo napodobovala – různě si s nimi prostě hrála - a o tom to má být. Listů omalovánek bylo ve výsledku mnoho, přikládám pouze výběr.

Kristýnky hra s mými cákanci – omalovánky naruby

Jako další omalovánku dostala list s kulatými, různě barevnými skvrnami. Tak trochu jsem doufala, že z nich udělá hlavonožce – a stalo se. Vytvořila některým i červené rty – horní i dolní ret. Vedle takto vytvořených namalovala i několik svých vlastních postav. Zajímavé byla i její volba barev – při bližším prozkoumání obrázku si všimneme, že se snažila volit podobné barvy ke každému kolečku.

Když jsem jí předložila list s nasprejovanými žlutými skvrnami, myslela jsem si, že z nich udělá sluníčka. Ovšem přistoupila k nim zcela jinak – posela jej otisky svých prstů a výsledek mi připadá opravdu povedený.

Přes zelený flek zas nakreslila postavičku okrouhlého tvaru, který jakoby mnou namalovaný nepravidelný tvar doplňoval a obrázek tak působí ve výsledku uceleně.

Na pestrobarevné skvrnitě pozadí vytvořila sadu postaviček, na kterých jsme se poslu učily správnému chování a postojům. Na této a podobných dalších omalovánkách se na první pohled zdá, že mnou vytvořené barevné pozadí děvčátko nijak nebere v potaz, nicméně při sledování během kresby jsem si všimla, že tomu tak není. Například hlasitě zvolávala „Teď do žlutý! Teď do modrý!“.

Kristýnky práce - omalovánky naruby

8.2 Dětský tábor

V létě 2012 jsem byla vedoucí výtvarné dílny na dětském táboře. Děti jsem se snažila během tvoření správně motivovat a vést k výtvarným výkonům, na které nebyly třeba vůbec navyklé, zřejmě je předtím nikdo příliš nevedl k podobnému přístupu a jejich sebevědomí bylo v tomto někdy opravdu tristní. Této příležitosti jsem využila pro to, abych dětem navrhla zkusit abstraktní malbu. Dostaly ode mě totiž k dispozici menší sololity a kvalitní akrylové barvy (oznámila jsem jim, že se jedná o „opravdické“ mistrovské barvy, což na ně pochopitelně udělalo dojem a připadaly si důležité), měly možnost namalovat si vlastní obrázek. Každé dítě si však lámalo hlavu, co namaluje – že nic neumí a neví co a podobně. Tak jsem jim řekla, ať vyzkouší abstraktní malbu. Tento pojem neznaly, tudíž jsem jim vysvětlila, že mají zkusit malovat prostě fleky, co je napadne, míchat barvy třeba i rukama... Prostě jsem je navedla tak trochu nejen do způsobu malby, který sedí mě, ale osobně si myslím, že i dětem samotným je tento styl blízký, jen už to možná často ani nevědí. Po tomto vysvětlení děti projevily až překvapivé nadšení a velice to chtěly hned vyzkoušet. Zvláště jedna holčička sypala jeden obrázek za druhým a říkala, že jí to strašně baví a už ví, co bude dělat zbytek prázdnin – abstrakce! Další děvče se zas očividně vyžívalo v tom, že s barvou může pracovat rukama, také jí dost spotřebovalo. Každé dítě přistupovalo k barvě po svém, ale bylo vidět, jak je tato volnost osvěžila. Připadaly mi totiž úplně jak zadrátované – předtím dlouho vymýšlely, co namalují a když už je něco napadlo, ta to hned s fňukáním odmítly, že to prý neumí. Anebo chtěly malovat stereotypně pouze to, co mají naučené a v čem si jsou jisté. Tato zkušenost mi jistým způsobem potvrdila mé myšlenky a můj pohled na umění a umělecký projev jako takový. Není třeba se úzkostlivě ale mnohdy tak trochu tupě držet zobrazování hmotných věcí. Po dětech se to často chce a brzy je tedy přestává malování bavit.

Děti na táboře při práci

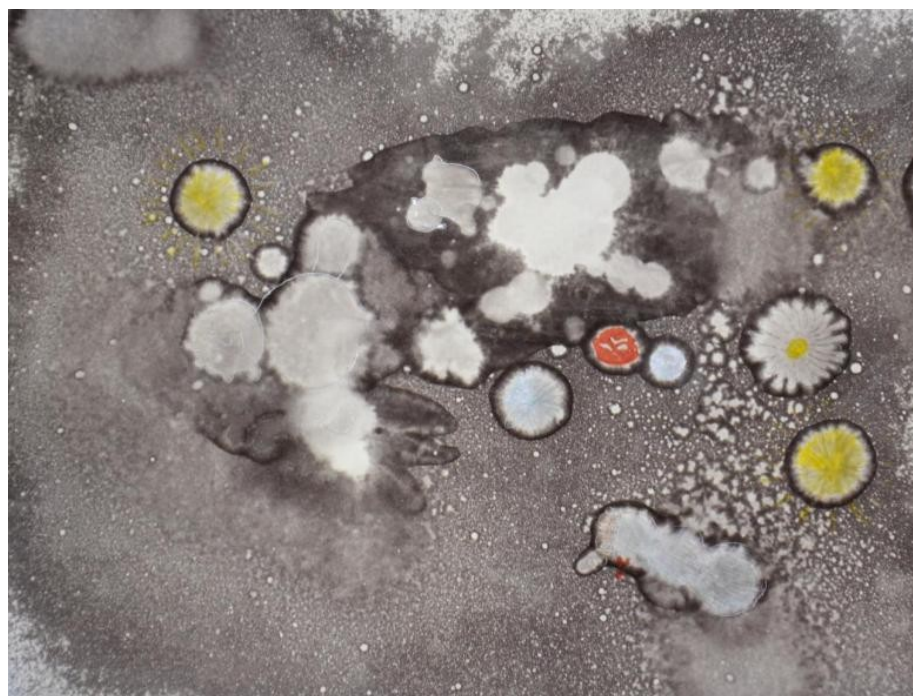
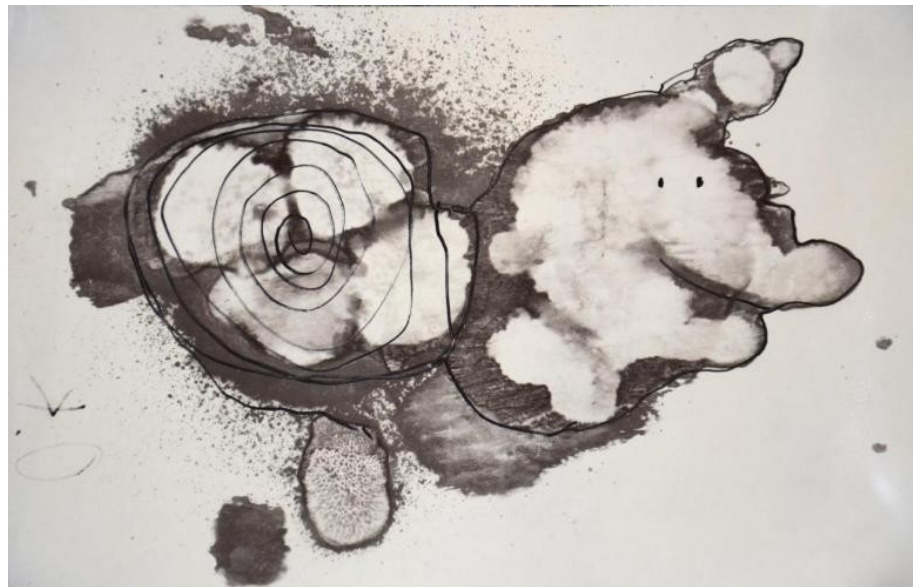
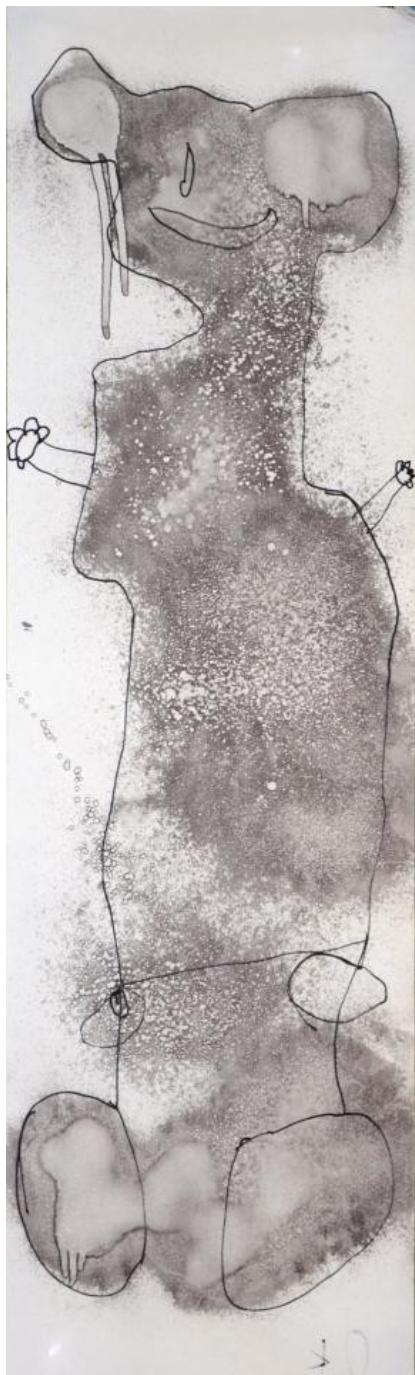
Výsledky práce dětí z tábora

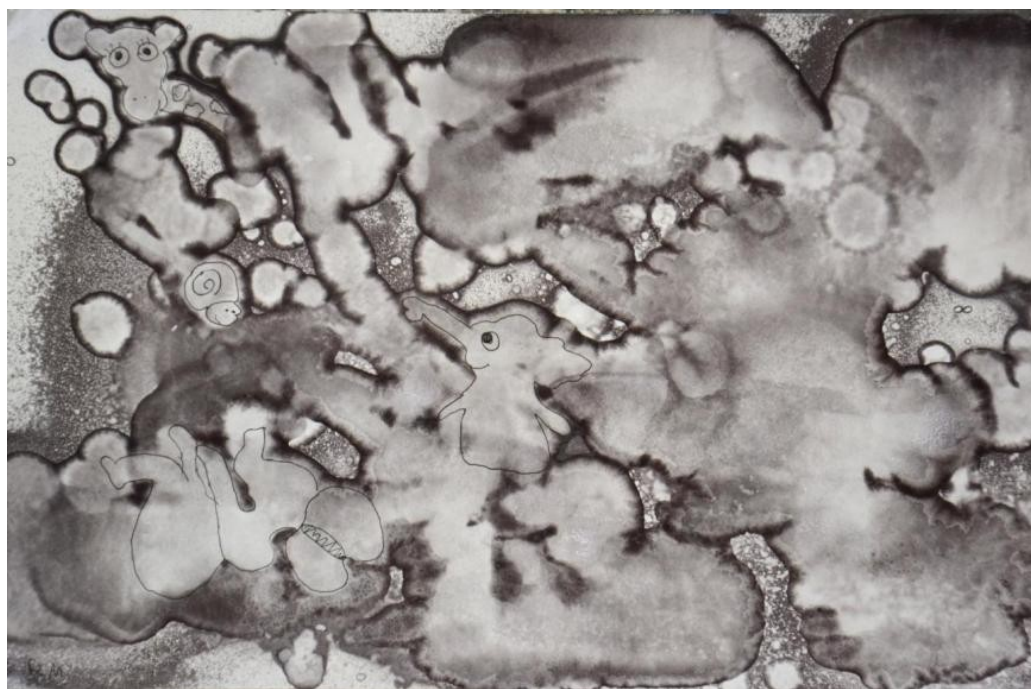
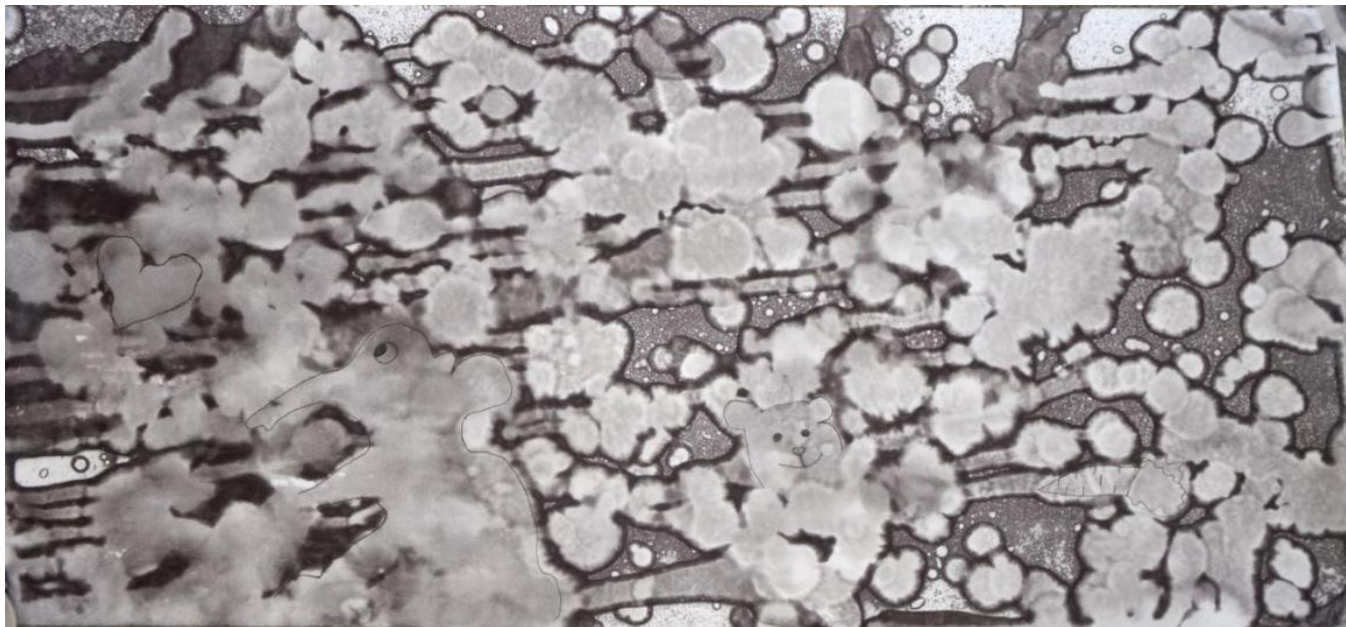
8.3 Experiment s lihem v 6. třídě ZŠ

Po tom, co jsem doma vyzkoušela skvrny lihem na faxovém papíru, mne napadlo, že by se to zcela jistě zalíbilo dětem a chtěla jsem si to s nimi tedy vyzkoušet. Poprosila jsem tedy své známé na ZŠ Jana Husa v Brně, aby mi umožnili aspoň jednu hodinu s dětmi tvořit. Měla jsem k dispozici třídu o pouhých čtyřech žácích, takže se nám dobře pracovalo. Dětem jsem připravila líh do lahvičky s úzkou hubičkou, takže se z ní dal líh stříkat tak akorát, a dále do rozprašovače. Vysvětlila jsem jim, co od nich chci – aby si udělaly skvrny a pak se v nich pokusily najít nějaké tvary a ty dokreslily. Nepřinesla jsem jim schválně žádnou ukázkou, aby nepřišly o ten moment překvapení. Lily přeci čirou kapalinu na bílý papír. Když se začaly objevovat tmavě konturované kapky, třída byla nadšená, žáci tvořili a tvořili další cákance, s papírem různě experimentovali – nechávali líh stékat, zcela papír smáčeli, mačkali jej... Nemohla jsem je od toho vůbec odtrhnout. Pokaždé jsem jim řekla, že už skutečně poslední a dost, končíme, ale je to tak hrozně bavilo, že mě vždy nějak obalamutili a začali dělat další a další. Hledání tvarů jim šlo také dobře, zvláště jedné dívce, která si na tom dala skutečně záležet a jednomu chlapci, který použil i barvy. Času jsme na to ale příliš neměli, jednalo se tedy skutečně především o pokus. Bylo by dobré, aby děti se skvrnami více pracovaly, nemusí hledat pouze konkrétní tvary, ale mohly by zůstat také v rámci abstrakce. Zajímavé by jistě bylo, aby skvrny vybarvovaly například akvarelem, použily více pastelek atd.

Tato technika se zalíbila některým mým známým, kteří výtvarnou výchovu učí a brali to jako inspiraci pro náplň svých hodin. Je to něco, co zajisté i já s dětmi vyzkouším znovu.

Výsledky práce dětí ze ZŠ Jana Husa

Závěr

Přála jsem si, aby pohled na mé malby byl lidskému zraku příjemný, ačkoliv prvotní impulz k jejich výsledné podobě pochází právě z toho nežádoucího. Jak jsem již napsala v úvodu, sama jsem se naučila dívat se na své okolí pozorněji, možná trochu jinak, a chtěla bych tomu naučit i ostatní. Měla jsem proto radost, když mi přátelé, kteří věděli, na čem pracuji, například řekli, že viděli krásnou skvrnu od oleje na chodníku a bylo jim líto, že u sebe zrovna nemají fotoaparát, když si začali prohlížet ušmudlané dopravní prostředky, nebo ve flecích začali hledat tvary různých věcí. Věřím, a sama jsem si to vlastně i ověřila, že takový způsob dívání se může být velmi obohacující, a to i pro děti, kterým je takový pohled blízký.

To, co mě zaujalo prostě nejvíce, je malba barvou ušpiněnou vodou – využití jejího dlouhého zasychání a stékání. Proto jsem také do praktické části vybrala především malby, kde jsem tento postup uplatňovala. Chci jej nadále rozvíjet, ale také více pracovat s olejovou barvou, kde bych postupovala podobným způsobem. Budu také více promýšlet práci s podkladovou malbou, s vrstvami, ať už lazurními nebo pastózními a úrovně barev, ať už jde třeba jen o bílou.

Když se ohlédnu zpět za celou svou dosavadní práci, vidím, že jsem skutečně jen na počátku svého tvoření. Mám v hlavě spoustu nápadů a plánů a jsem trochu zoufalá z toho, že nemám možnost je ihned uskutečnit. Mé představy o tom, jak bych se chtěla malbě věnovat, jsou trochu jiné, než jaká byla dosud realita. Během uplynulých dvou a půl let, kdy vznikaly mé obrazy, jsem hledala především postupy práce s barvou, ale i správná východiska, učila jsem se pracovat sama na sobě a této práci ještě budu muset vynaložit hodně. Ale na to se moc těším.

Resumé

Mým cílem bylo popsat způsob své práce a její myšlenkové pozadí, konfrontaci s inspiračními zdroji a na základě toho seznámit čtenáře s postupy, kterými se sám může inspirovat a které mohou být použity i k výtvarné výchově.

V textové části jsem přiblížila svůj pohled na umění, což jsem považovala za neopomenutelné. Dále jsem stručně pojednala o tašismu, zmínila několik malířů, kteří mi jsou blízcí vzhledem ke svému přístupu k malbě a zamyslela se nad pojmem „skvrna“. Následuje část, kde dokumentuji vyhledávání svých inspiračních zdrojů a tvůrčí postupy jejich zpracování. Na závěr hovořím o své práci s dětmi vycházející z mých zkušeností.

Bakalářská práce je bohatě ilustrovaná fotografiemi a její součástí je i videoart.

Summary

My aim was to describe my work method and its intellectual background, confrontation with the sources of my inspiration, and on the basis of this to familiarize the reader with the methods by which he can let himself be inspired and which may be used for art teaching.

The text portion of my thesis introduces my view of art, which I considered essential. Further, I briefly dealt with Tachisme, mentioning several painters who I feel close to in respect to their attitude towards painting and I discussed the term “stain”. The subsequent part documents my search for the sources of inspiration and creative procedures of their adaptation. In the conclusion I describe my own experience of working with children.

The Bachelor thesis is richly illustrated with photographs and it also includes the videoart.

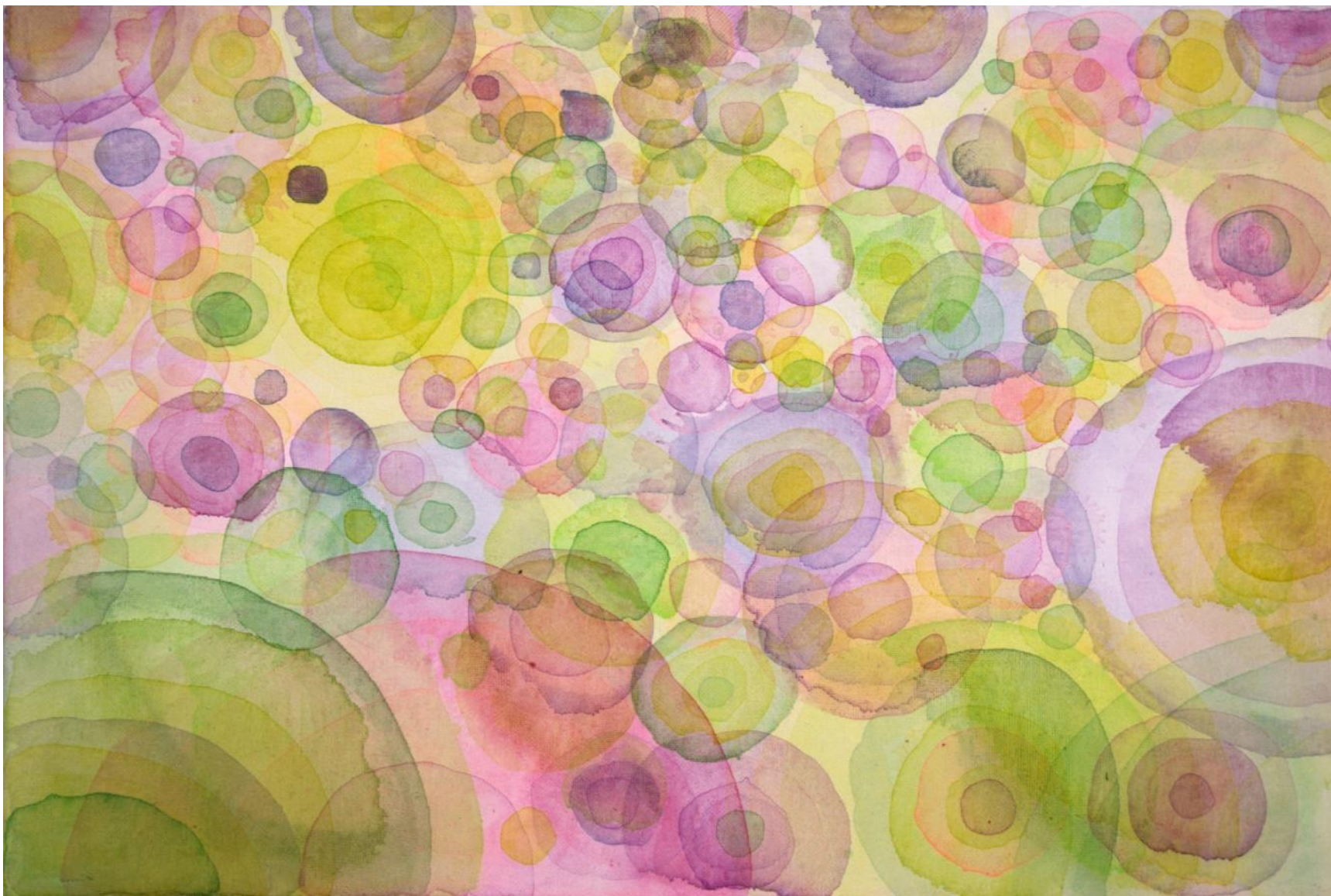
Použitá literatura:

1. BALEKA, Jan. *Výtvarné umění: výkladový slovník : (malířství, sochařství, grafika)*. Vyd. 1. Praha: Academia, 1997, 429 s. ISBN 80-200-0609-5.
2. CHÂTELET, Albert a Bernard Philippe GROSLIER. *Světové dějiny umění: malířství, sochařství, architektura, užité umění*. České vyd. 2., upr.,. Praha: Ottovo nakladatelství v divizi Cesty, 2004, 784 s. ISBN 80-718-1936-0.
3. LA RIVIÈRE, Leen. *Křesťan a tvořivost: biblické základy kreativity a umění*. 1. české vyd. Praha: Rosa, c2006, 76 s. ISBN 80-900-8509-1.
4. MIKŠ, František. *Gombrich: tajemství obrazu a jazyk umění : pozvání k dějinám a teorii umění*. Brno: Barrister, 2008, 359 s. ISBN 978-80-7364-045-3.
5. PIJOAN, José. *Dějiny umění. 10*. 3. vyd. Praha: Odeon, 1991, 300 s. ISBN 80-207-0133-8.
6. RÉAU, Louis. *Dictionnaire d'art et d'archéologie*. Paris: Librairie Larousse - Paris, 1930, 488 s.
7. ROBERT, Paul. *Le nouveau Petit Robert: dictionnaire alphabétique et analogique de la langue française*. nouv. éd. Editor Josette Rey-Debove, Alain Rey. Paris: Dictionnaires Le Robert, c2007, xlii, 2837 s. ISBN 978-284-9023-211.
8. SMITH, Edward Lucie. *Arttoday. Současné světové umění*. 1. vyd. Praha: Slovart, 1996, 511 s. ISBN 80-858-7197-1.
9. UŽDIL, Jaromír. *Čáry, klikyháky, paňáci a auta: výtvarný projev a psychický život dítěte*. 5., přeprac. a dopl. vyd., v Portále 1. Praha: Portál, 2002, 125 s. ISBN 80-717-8599-7.

Internetové zdroje:

10. O zrakových vadách. *Tyflokabinet České Budějovice, o.p.s.* [online]. 2008 [cit. 2013-04-11]. Dostupné z: <http://www.tyflokabinet-cb.cz/zrak.htm>
11. Slovenský pravopis. *Slovník.sk* [online]. 2013 [cit. 2013-04-15]. Dostupné z: <http://slovník.azet.sk/pravopis/slovník-sj/?q=%C5%A1kvrna>
12. SOSNA, Tomáš. Výtvarné umění a oční choroby. *Okamžik: Nevidomí mezi námi* [online]. 2004 [cit. 2013-04-11]. Dostupné z: http://www.nevidomimezinami.cz/main/nevidomimezinami/Texty/Umeni/Vytvarne_umeni/Umeni_a_ocni_choroby.wiki
13. Václav Boštík. HAUSER, Jakub. *Artlist: databáze současného umění* [online]. 2012 [cit. 2013-04-12]. Dostupné z: <http://www.artlist.cz/index.php?id=1186>
14. Výtvarnické konfese II.: Aleš Lamr. *Česká televize: iVysílání* [online]. 2011 [cit. 2013-04-15]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/10267558128-vytvarnicke-konfese-ii/211563231150004/>

Obrazová příloha: Dokumentace praktické části bakalářské práce

1. Akryl na plátně, - 45 x 30 cm

2. . Akryl na plátně, - 45 x 30 cm

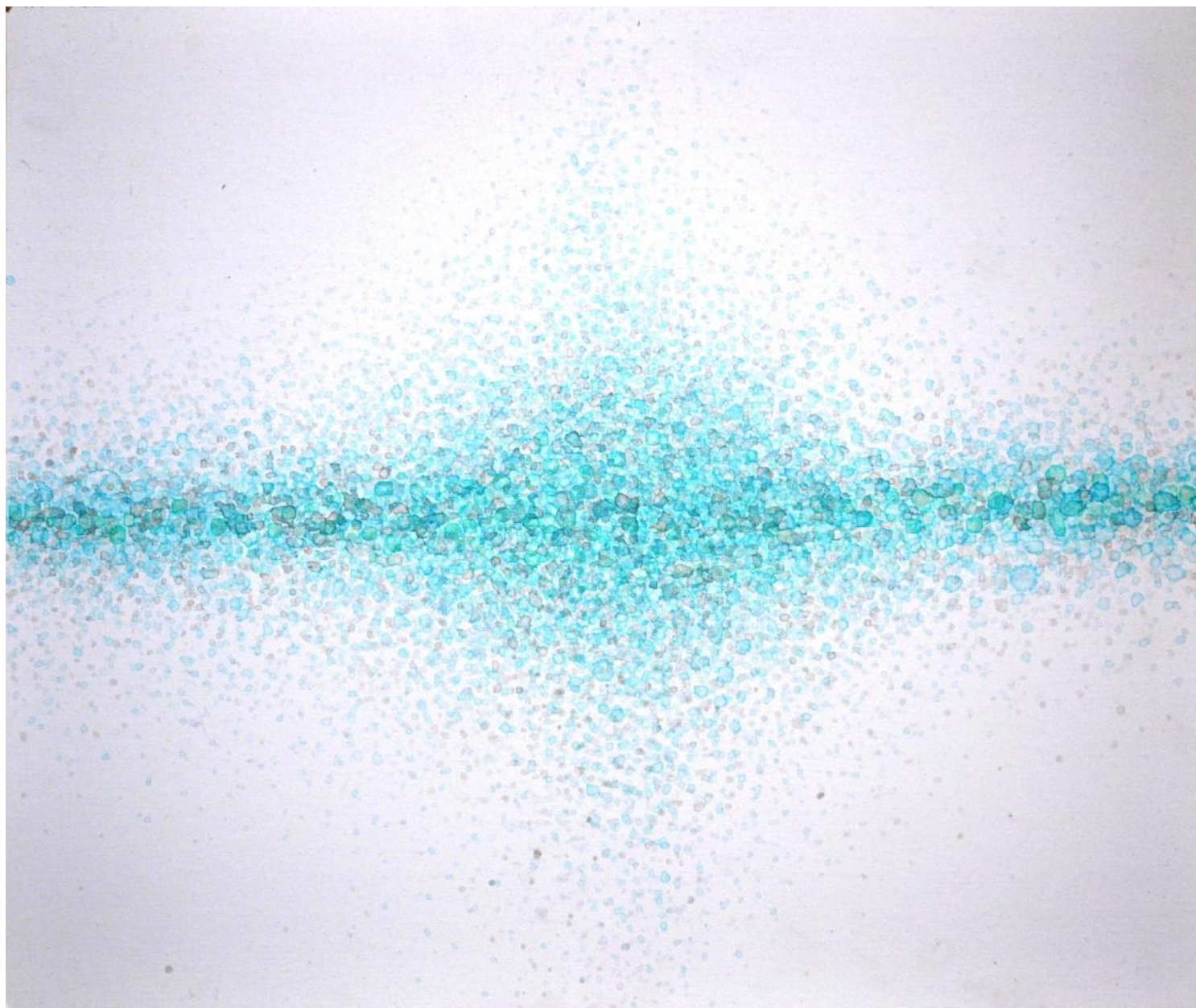
3. . Akryl na plátně, - 45 x 30 cm

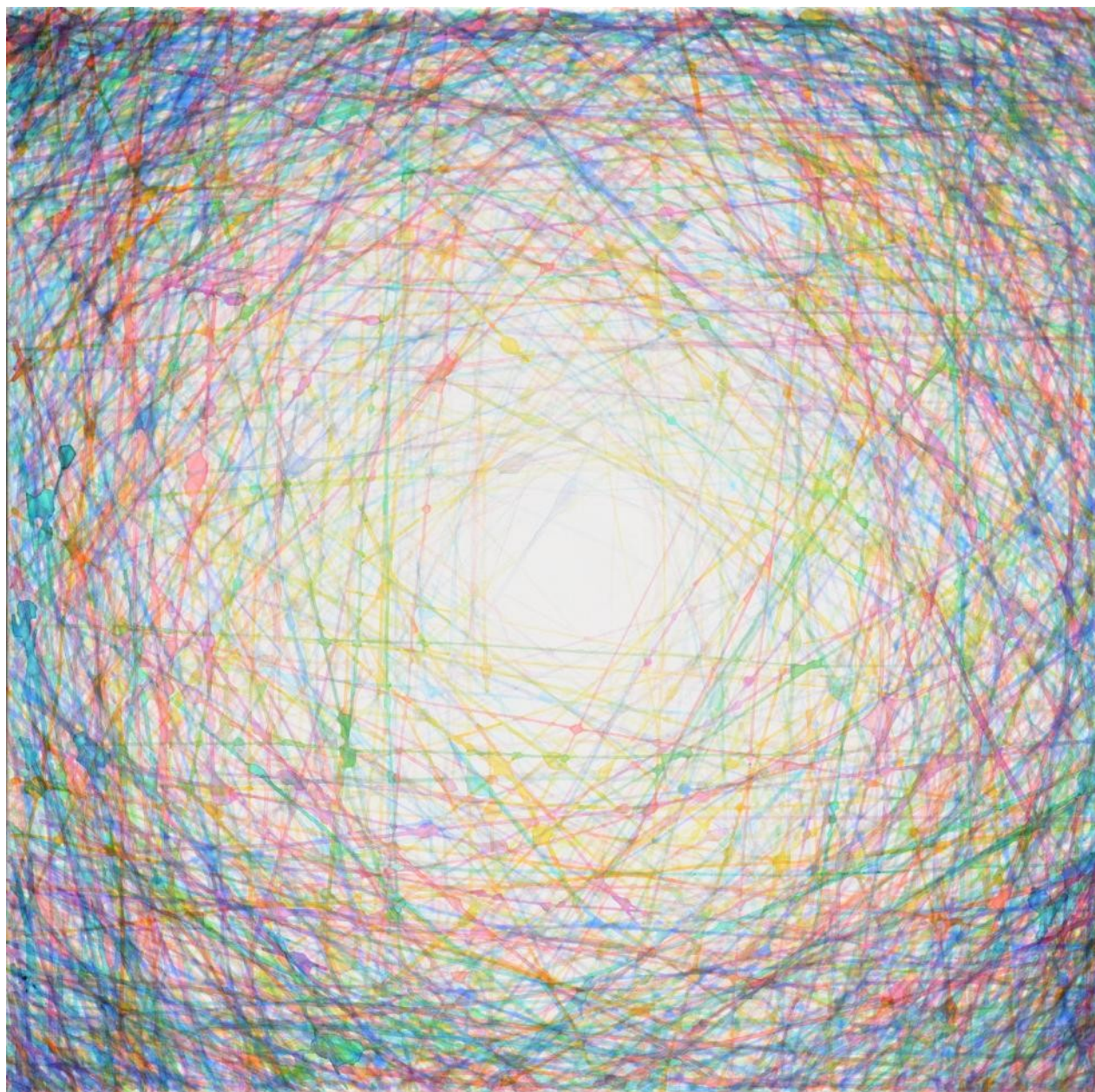
4. . Olej na plátně, - 45 x 30 cm

5. . Akryl na plátně, - 130 x 100 cm

6. . Akryl na plátně, - 60 x 50 cm

7. . Akryl na plátně, - 85 x 85 cm

8. . Akryl na plátně, - 100 x 70 cm

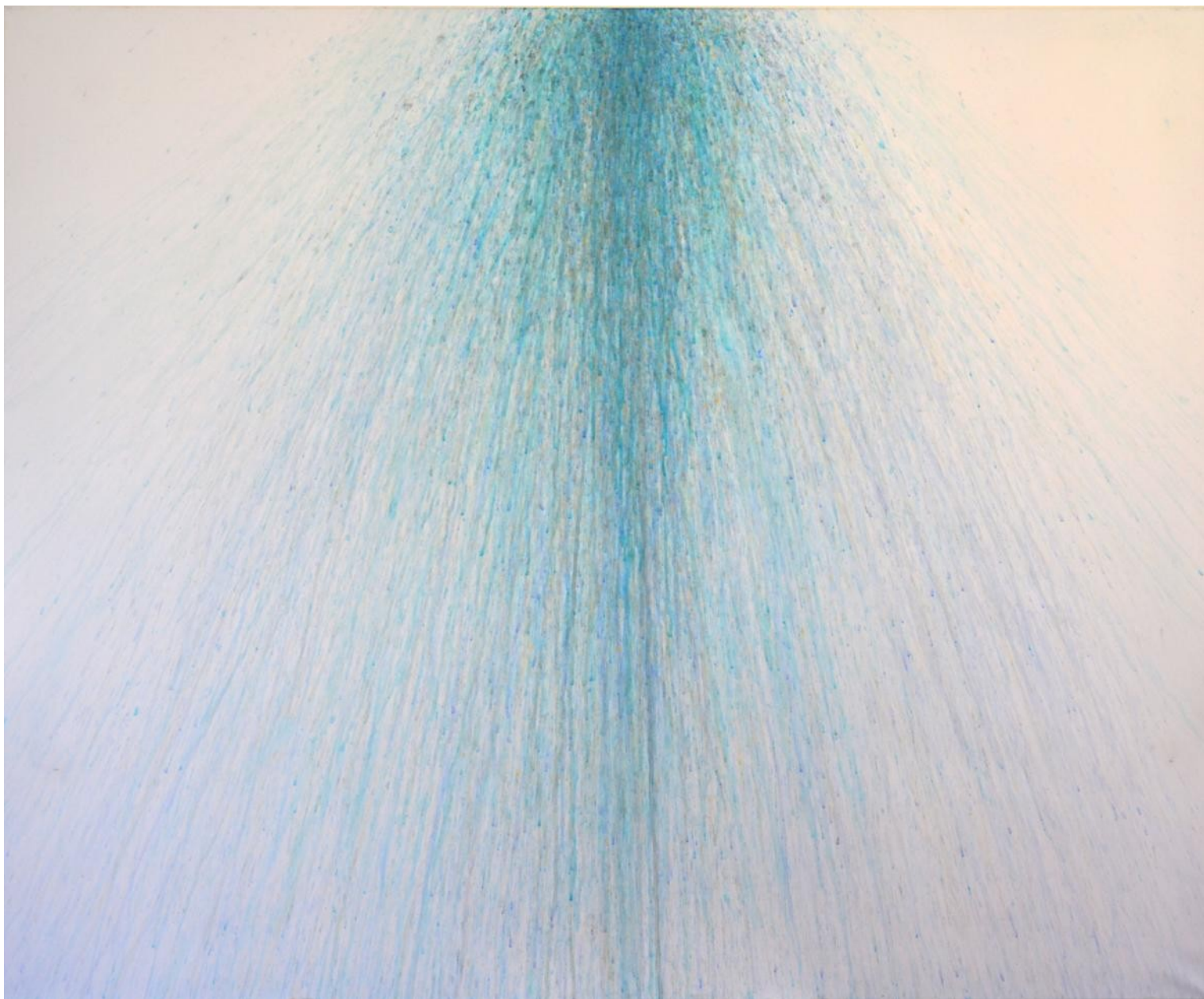
9. . Akryl na plátně, - 170 x 150 cm

10. . Akryl na plátně, - 95 x 90 cm

11. . Olej na plátně, - 100 x 100 cm

12. . Akryl na plátně, - 150 x 125 cm